

Carte de citire
seu
Legendariu românesc
pentru
întâia clasă a școalelor poporene

compusă de
Samuil Andrievici

Tehnoredactare: Pr. Eugen Mera

Corectură: Nicoleta Pălimaru

Lectură: Pr. Cătălin Pălimaru

Editura Renașterea © 2017

Piața Avram Iancu, nr. 18

RO – 400117, Cluj-Napoca

e-mail: editura_renasterea@yahoo.com

www.renasterea-cluj.ro

Tel: 0264-599649

**Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a
României**

ANDRIEVICI, SAMUIL

**Carte de cetire seau Legendariu românesc
pentru întâia clasă a școalelor poporene / Samuil
Andrievici ; transliterare și ed. îngrijită de Maria
Dorina Pașca. - Cluj-Napoca : Renașterea, 2017**

ISBN 978-606-607-211-3

I. Pașca, Maria Dorina (ed.)

37

Carte de cetire
seau
Legendariu românesc
pentru
întâia clasă a școalelor poporene

compusă de
Samuil Andrievici

Tipărită cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului
† ANDREI
Arhiepiscopul Vadului, Feleacului și Clujului
și Mitropolitul Clujului, Maramureșului și Sălajului

Transliterare și ediție îngrijită de Maria Dorina Pașca

Cluj-Napoca, 2017

1852-2017

„Carte de cetire sau Legendariu românesc pentru întâia clasă a școalelor poporene”, compusă de Samuil Andrievici și apărută la Viena în 1852, împlinește venerabila vârstă de 165 de ani, rămânând încă și azi a sluji cu înțelepciune, aplecare și multă iubire, prin slova scrisă, pe elevul din clasa întâia primară.

Aflată la interferența a două scrieri, cea a alfabetului chirilic și a celui latin, cartea surprinde „dulceața” cuvântului scris, nelăsând loc de neștiință niciuneia dintre componentele stilistice ale textului scolastic.

Având o structură specifică vremii, legendariu cuprinde:

a) trei feluri de materii ce vizează:

- narațiuni din istoria naturală;
- părăciuni (spuneri la alții) morale;
- reguli și învățături despre petrecerea în viața cea de toate zilele;

b) trei părți:

- partea întâi (anotimpuri, plante, animale, insecte, oameni);
- partea a doua (narațiuni morale);
- partea a treia (reguli practice, învățături morale, reguli școlarești și bisericești, felurite îndeletni-

ciri, paramii poporene și decalog despre păstrarea sănătății); astfel încât cuantumul de cunoștințe transmise școlarului din clasa întâi din acea vreme, să fie complex, ecuația conceptuală a unei asemenea cărți școlastice (manual) evidențiind valoarea educațională, dând girul reușitei.

Cu alte cuvinte „cei șapte ani de acasă” se clădeau într-o asemenea manieră făcând din familie – școală – biserică, triada prin care școlarul de clasa întâi făcea cunoștință, o respecta, o înțelegea și o iubea pe ea, viața, ca evoluție și istorie umană.

Bucuria de avea privilegiu ca o asemenea carte de citire vs legendariu, să o pot răsfoi, înțelege și apoi translitera pentru a fi de învățatură și celor de azi, s-a preschimbat în dorința de a dăruia, dar și așeza la loc de cinste, lângă icoana din casa dinainte, slova scrisă, adresată în primul rând celui ce petrece vremea celor șapte ani, în a desluși comoara cuvintelor, nefiindu-i „devreme vremea”.

Cită și apoi recită, vei înțelege cetitorule de ce o astfel de carte școlastică (manual) trebuie să aibă suflet. Ți-o dăruiesc ca semn de prețuire pentru toți dascălii (învățătorii) ce și-au făcut meșteșug din a crește și educa oameni, blândețea, dragostea, respectul, înțelepciunea, jocul, cântul și iubirea pentru Măria Sa, copilul, fiindu-le crez și înnobilare, căci „omul sfințește locul” , iar ei au știut și știu încă, să fie... apostoli!

Ca semn al cronicarului ce s-a îngrijit de cele de față ca să vadă lumina tiparului, transliterându-le:

Conf. univ. dr. psih. Maria Dorina Pașca

Карте де четіре

сеаѣ

Лецендаріѣ ромънеск

пентрѣ

лптыѣа класъ а скоалелор попорене.

Компѣсъ де

Samsil Andrieviči.

Костеазъ пелегат 7 кр. К. М.

Легат лп пѣпъ 10 кр. К. М.

VIENA, 1852.

Ла едичіэнеа ч. р. адміністраціѣ де кърці пѣко-
ластиче ла Ст. Ана лп strada лѣ Іоан.

În școalele publice sunt de a se întrebuința numai cărțile cele ce sunt prescrise și însemnate cu stampla a ediciunii cărților școlastice luând afară specialele împuterniciri date de Ministeriul cultului și a învățaturii, nici să nu se vândă cărțile acestea cu un prețiu mai înalt de cât e acela care e pus pe pagina titlului.

Цартеа ЛНТЪеа.

Дескриері де'н історіеа патъралъ.

КАП ЛНТЪИЪ.

Анѣтмпъріе.

§. 1.

Прітъ - веара.

Прітъ-веара лнсѡлечеште тоате кѡ
віошіе. Ziоа се търеште, ші соареле ре-
варсѡ разеле сале челе калде. Фъпацеле
лнверзеск ші поміі лнфрѣзеск. Лн грѣ-
дінъ се рескірѡ флоріе челе фрѣтоасе, еарѡ
лн царінъ се редікѡ холдеде челе тѣноасе.
Сѡс лн аер своарѡ пасеріе кѡптѡнд, еарѡ
жос не пѣтѡнт салтѡ вітеле не імані
пѣскѡнд.

Ші поі не вѣкѣрѡт, кѡнд сосеште
тѡндра прітъ-веарѡ. Ноі зтвѡлѡт лн грѣ-
дінъ не лнтре стратѣріе челе лнверзіте, орі
Ленденаріѡ п. I. Кл. (Leseb. f. d. 1. Kl., rom.) 1

Partea întâea

Descrieri de'n istoriea naturală

CAP ÎNTĂIU

Anutimpurile

§. 1

Primă-veara

Primă-veara însufletește toate cu vioșie. Zioa se mărește, și soarele revarsă razele sale cele calde. Fânațele înverzesc și pomii înfrunzesc. În grădină se deschiră florile cele frumoase, eară în țarină se ridică holdele cele mănoase. Sus în aer sboara paserile cântând, eară jos pe pământ saltă vitele pe imăș pascănd.

Și noi ne bucurăm, când sosește mândra primă-veara. Noi umblăm în grădină pe între straturile cele înverzite, ori

legendariu p. I. Cl. (Lefeb. f. d. 1. Ri., rom.) 1

мерцем апроапе дн царинъ, ши кзлецем флорі пе фдпаце. Demineaца аскзлтъм, кзм де фрѣмос кзлтъ чокърліеа ши алте пасері, еаръ сеара, кздн атзрценште кзбтъм ла къръбзші, кзм звоаръ днпрежзр. Днеорі ешіт ла іташ (пъскътоаре) ши vedem вите, кзм де воіос дмвль еле ши паск еаръ верде. Відеіі сар, міеіі звіаръ, мзлзіі алеаргъ: тоате салтъ де вкзріе.

§. 2.

В е а р а.

Веара есте зіоа чеа маі лзпгъ. Соареле днкзлзеште фоарте, ши зне орі есте фіервінтеалъ маре. Вітеле паск пзтаі демінеадъ пзпъ спре прзлзъл чел маре ши декзтръ саръ пе рекоаре, еаръ песте зі петрек еле дн змвръ. Ши поі афлъм веара рекореалъ. Ноі мерцем адеце орі ла ржѣ, ши пе скзлдъм дн апъ лімпеде ши кзратъ. Маре вкзріе пе адзче поаъ ши веара. Де кзлздръ се кок поамеле, адекъ: черешеле, вішіпеле, поміцеле, піерсъчеле ши зарзареле. Ноі мерцем адеце орі дн помът, ши мзлкъм де ачесте поаме взне. Дн царинъ есте веара фоарте десфътат. Холделе се албеск, ши сечерішл сосеште. Днпрежзр веіі дн царинъ оашені лзкрздн: сечеръ, косеск,

mergem aproape în țarină, și culegem flori pe fânațe. Dimineța ascultăm cum de frumos cântă ciocârlița și alte paseri, eară seara, când amurgește căutăm la cărăbuși, cum zboară împrejur. Uneori eșim la imaș (păscătoare) și vedem vitele, cum de voios umblă ele și pasc earbă verde. Vițeei sar, mieii zbiară, mânjii aleargă: toate saltă de bucurie.

§. 2

Veara

Veara este zioa cea mai lungă. Soarele strălucește foarte, și une ori este fierbințeală mare. Vitele pasc numai demineță până spre prânzul cel mare și de către sară pe recoare, eară peste zi petrec ele în umbră. Și noi aflăm veara recoreală. Noi mergem adese ori la râu și ne scăldăm în apă limpede și curată. Mare bucurie ne aduce noauă și veara. De căldură se coc poamele, adecă: cereșele, vișinele, pomițele, piersăcele și zarzarele. Noi mergem adeseori în pomăt, și mâncăm de aceste poame bune. În țarină este veara foarte desfătat. Holdele se albesc, și secerișul sosește. Împrejur vezi în țarină oameni lucrând: seceră, cosesc,

адънъ, леагъ, къшцеск, пѣн дн кльї. Тоудї
лѣкръ кѣ сїргїнцъ шї кльнтъ кѣ вѣкѣріе.

§. 3.

Т о а м н а .

Тоамна есте тїмпѣл кѣлеслѣї, кѣ атѣнче
сѣнт коапте тоате поателе пѣтмхлѣтлѣї.
Прѣпеле шї пержеле, переле шї тереле
сѣнт тоамна вѣне де тѣлкат. Дн каръ дн-
кѣркате адѣк акѣта шї тоате пѣпеле де'н
царїнъ шї ле ашазъ дн арїе. Поата де віе,
зѣтмшї шї харвзїї сѣнт де асемеде копцї.
Ачестїа сѣнт вѣкѣріеа поастръ. Ної тѣлкът
кѣ сацїѣ де'н тоате фрѣнтеле (родѣріе).
Маї алес поателе сѣнт фоарте вѣне ла
тѣлкаре.

Даръ ачесте вѣпѣтцї пѣ креск сїнгѣре
де сїне. Прїн лѣкръ шї остенеалъ се кѣстїгъ
ачесте тоате. Чїне пѣ самѣлъ прїмѣвара,
пѣ аре че адѣна тоамна. Шї чїне пѣ аѣ асѣ-
дат вара, пѣ аре кѣ че се вѣкѣра акѣта. Лѣ-
крѣл есте маїка днмѣлцїрїї.

§. 4.

Е а р н а .

Еарна есте зїоа чеа маї скѣртъ. Соареле
днкѣлзеште пѣдїн, шї де фрїг аморцеск

adună, leagă, căpițesc, pun în clăi. Toți lucră cu sirguință și cântă cu bucurie.

§. 3

Toamna

Toamna este timpul culesului, că atunci sânt coapte toate poamele pământului. Prunele și perjele, perele și merele sânt toamna bune de mâncat. În cară încărcate aduc acuma și toate pânele de-n țarină și le așază în arie. Poama de vie, zămoșii și harbuzii sunt de asemenea copti. Acestia sunt bucuria noastră. Noi mâncăm cu sațiu de-n toate fruptele (rodurile). Mai ales poamele sunt foarte bune la mâncare.

Dară aceste bunătăți nu cresc singure de sine. Prin lucru și osteneală se câștigă aceste toate. Cine nu samănă primăveara, nu are ce aduna toamna. Și cine nu au asodat vara, nu are cu ce se bucura acuma. Lucrul este maica înmulțirii.

§. 4

Earna

Earna este zioa cea mai scurtă. Soarele încălzește puțin, și de frig amorțesc

тоате. Церѣл прінде, апеле дигицъ ші пѣ-
тѣнтѣл есте аконеріт кѣ пеѣъ (омѣт).
Длсѣ ші еарна авем пої кѣ че не бѣкѣра.
Ної мерѣем не омѣт (пеѣъ). Фригѣл не дп-
вѣртошеазъ. Сѣніѣца есте бѣкѣріеа поастрѣ.
Адесе орї не сѣніем не де парте, ші апоїѣ
дптрѣм еаршї дп касѣ де не дпкѣлзїт.

КАП АЛ ДОЛЕ.

§. 5.

Деспре планте дп де обштіе.

Плантеле ресар де'п пѣтѣнт ші
креск дп сѣс. Ыпеле сѣнт міче ші се пѣ-
теск ерѣврі, еарѣ алтеле сѣнт тарї ші
се пѣтеск копачї. Плантеле сѣнт оаменї-
лор де маре фолос. Помїї фак поапе бѣне
де тѣнкат. Копачїї де кодрѣ пѣ фак поапе,
дарѣ еї сѣнт де фолос пентрѣ летпѣл лор.
Де'п летп де пѣдѣре плѣзмѣск оаменї
касе, ші фак фелїзрі де товіле (акѣрѣтѣрі),
прекѣт: месе, сказне, дѣлапѣрі, сѣкрїе, карѣ,
плѣгѣрі ші алтеле. Легѣмеле, прекѣт: мор-
ковїї, петрежелѣл, чеапа, свекла пепенїї
(краставедїї) сѣнт спре тѣнкаре пентрѣ
оаменї. Де'п пѣпѣшоїѣ, грѣѣ, секарѣ ші

toate. Cerul prinde, apele îngheață și pământul este acoperit cu nevă (omăt). Însă și eara avem cu ce ne bucura. Noi mergem pe omăt (nevă). Frigul ne învârtoșează. Săniuța este bucuria noastră. Adese ori ne săniem pe de parte, și apoiu intrăm earăși în casă de ne încălzim.

CAP AL DOILE

§. 5

Despre plante în de obștie

Plantele resar de'n pământ și cresc în sus. Unele sânt mice și se numesc erburi, eară altele sânt mari și se numesc copaci. Plantele sânt oamenilor de mare folos. Pomii fac poame bune de mâncat. Copacii de codru nu fac poame, dară ei sânt de folos pentru lemnul lor. De'n lemn de pădure plăzmuesc oamenii case și fac feliuri de mobile (acărături), precum: mese, scaune, dulapuri, săcrie, cară, pluguri și altele. Legumele, precum: morcovii, petrejelul, ceapa, svecła, pepenii (crastaveții) sânt spre mâncare pentru oameni. De'n păpușoiu, grâu, secară și

орзѣ фак пѣне вѣнъ де тѣпкат. Сѣнт ші
ервѣрї венїноасе, даръ пѣцине, прекѣт: кѣ-
кѣта ші омагѣл. Ервѣрїле челе маї тѣлте
сѣнт ші вѣне де леак ла фелїврї де дѣрерї
ші де рапе.

§. 6.

Пѣпѣшоїѣл (тѣлаїѣл).

Пѣпѣшоїѣл креште не стрѣжан. Пѣпѣ
че есте мїк, лл прѣшеск де доаѣ орї. Пе
ѣн стрѣжан креск ѣнѣл, дої, саѣ ші маї
тѣлїї чїзкѣлѣї, карїї сѣнт ллвѣлїїї лл пѣ-
пѣше. Пе ѣн чїзкѣлѣѣ сѣнт апроане ла
доаѣ сѣте чїпчїзечї де грѣзнїце. Грѣзнїцеле
челе коапте сѣнт галвене. Се афлѣ чїзкѣ-
лѣї шї кѣ грѣзнїце рошїе, даръ маї рарї.
Де'н грѣзнїце де пѣпѣшоїѣ мацїнѣ фѣпа
ші фак де'н еа тѣтѣлїгѣ, тѣрте шї шїтѣ
саѣ тѣлаїѣ.

§. 7.

Г р ѣ ѣ л.

Грѣѣл креште не паїѣ. Ел аре снїче,
лл каре се афлѣ треїзечї пѣпѣ ла чїпчїзечї
де грѣзнїце. Сношї де грѣѣ лл ллвѣлѣтеск

orzu fac pâne bună de mâncat. Sunt și erburi veninoase, dară puține, precum: cucuta și omagul. Erburile cele mai multe sânt și bune de leac la feliuri de dureri și de rane.

§. 6

Păpușoiul (mălaiul)

Păpușoiul crește pe strujan. Până ce este mic, îl prășesc de doauă ori. Pe un strujan cresc unul, doi sau și mai mulți ciucălăi, carii sânt învăliți în pănușe. Pe un ciucălău sânt aproape la doauă sute cincizeci de grăunțe. Grăunțele cele coapte sânt galbene. Se află ciucălăi și cu grăunțe roșie, dară mai rari. De'n grăunțe de păpușoiu macină făina și fac de'n ea mămăligă, turte și pită sau mălaiu.

§. 7

Grâul

Grâul crește pe paiu. El are spice, în care se află treizeci până la cincizeci de grăunțe. Snopii de grâu îi îmblătesc

не арие кѣ дѣвльчїле. Паїле сѣнт о пѣ-
щїне вѣлѣ пентрѣ вїте. Орі кѣ лопата саѣ
шї не торїшкѣ вѣлтѣрѣ грѣвїцеле шї ле
кѣрѣдеск де плеавѣ. Фїна де грѣѣ есте
чеа маї алеасѣ, шї де'н еа фак фелїзрї де
алзатѣрї шї кок пѣне альѣ, колачі, плѣчїнте,
коврїці шї алтеле.

§. 8.

С е к а р а.

Паїл де секарѣ есте маї дѣалт, декѣт
де орі каре алтѣ холдѣ. Спїкѣл есте маї
сѣвїре, декѣт чел де грѣѣ саѣ де орз, дарѣ
шї маї лѣнг. Не зп спїк сѣнт де рѣнд
патрѣзечї пѣпѣ ла чїпчїзечї де грѣвїце.
Секара де тоампа есте де рѣнд маї тѣ-
поасѣ, декѣт чеа де прїмѣвкарѣ. Паїле де
секарѣ ле дѣтревїнѣазѣ ла фелїзрї де не-
гоаце. Фак де'н еле пѣлѣрї де паїе, акопѣр
каселе шї шѣреле, ба ле таїе тѣрѣнѣел кѣ
кѣцїтоаїа шї фак тѣетѣреле де пѣтрїт (хрѣ-
пїт) вїтеле. Пѣнеа де секарѣ есте чеа маї
сѣцїоасѣ шї маї сѣпѣтоасѣ.

§. 9.

Б а р а в ъ л е л е.

Баравѣлеле креск дѣ пѣтѣнт. Бѣрѣ-
сапа чеа де асѣпра есте гроасѣ шї фрѣп-

pe arie cu înblăciile. Paile sunt o pășune bună pentru vite. Ori cu lopata sau și pe morișcă vântură grăunțele și le curățesc de pleavă. Făina de grâu este cea mai aleasă, și de'n ea fac feliuri de aluaturi și coc pâne albă, colaci, plăcinte, covrigi și altele.

§. 8

Secara

Paiul de secară este mai înalt, decât de ori care altă holdă. Spicul este mai subțire decât cel de grâu sau de orz, dară și mai lung. Pe un spic sânt de rând patruzeci până la cincizeci de grăunțe. Secara de toamna este de rând mai mănoasă decât cea de primăvară. Paile de secară le întrebuințează la feliuri de negoațe. Fac de'n ele pălării de paie, acopăr casele și șurele, ba le taie mărunțel cu cuțitoaia și fac tăeturele de nutrit (hrănit) vitele. Pânea de secară este cea mai sățioasă și mai sănătoasă.

§. 9

Barabulele

Barabulele cresc în pământ. Burueana cea de asupra este groasă și frunzoasă,

зоасъ, даръ нѣ есте преа требѣнчюасъ. Пѣпъ че-ї вѣрѣана ачеаста верде, о паск вѣтеле, дѣсъ дѣпъ че се зсѣкъ есте пѣмаї де фок вѣпъ. Даръ ла рѣдѣчпъ креск дп пѣтѣнт баравѣле, каре сѣнт знеорї фоарте пѣтѣроасе. Де баравѣле сѣнт маї пѣлте соїзрї. Знеле сѣнт лѣпгѣреде, алтеле рѣтѣнде. Челе апоасе сѣнт маї алес вѣне де пѣтрїт (хрѣст) вѣтеле, еаръ челе пѣсіпоасе сѣнт фоарте вѣне де тѣкат.

§. 10.

К ѡ п е п а.

Кѡпена есте де доаѣъ фелїзрї. Зпа се коаче маї тїмпѣрїѣ, шї се пѣменште де веаръ; еаръ алта маї тѣрзїѣ шї се пѣменште де тоампъ. Кѡпена чеа де тоампъ аре шї септѣпъ, де'п каре фак олоїѣ. Фѣіоареле де кѡпепъ ле моае дп апъ, апоїѣ ле бат пе мелїцъ, ле траг пе раїлъ шї ле перїе. Дѣпъ че о торк кѡпена, рѣскїе тортѣл шї пѣпсарїѣл цесе пе статїве пѣпзъ, стергаре, шервете, простїрї шї алтеле.

§. 11.

О р е з ѣ л.

Орезѣл креште маї алес дп дѣрїле челе калде. Ла грѣпте сатѣпъ орезѣл кѣ грѣп-

dară nu este prea trebuincioasă. Până ce-i burueana aceasta verde, o pasc vitele, însă după ce se usucă este numai de foc bună. Dară la rădăcină cresc în pământ barabulele, care sânt uneori foarte număroase. De barabule sânt mai multe soiuri. Unele sunt lungurețe, altele rătunde. Cele apoase sânt mai ales bune de nutrit (hrănit) vitele, eară cele năsiptoase sunt foarte bune de mâncat.

§. 10

Cânepa

Cânepa este de doauă feliuri. Una se coace mai timpuriu și se numește de veară; eară alta mai târziu și se numește de toamnă. Cânepa cea de toamnă are și semântă, de'n care fac oloi. Fuioarele de cânepă le moae în apă, apoiu le bat pe meliță, le trag pe railă și le perie. După ce o torc cânepa, răschie tortul și pânsariul țese pe stative pânză, ștergare, șervete, prostiri și altele.

§. 11

Orezul

Orezul crește mai ales în țările cele calde. La grăunte samănă orezul cu grăunțele

целе де орз, пзмаї къ есте алъ, даръ ел есте тълт маї вѣп шї маї съціос декът орзъл. Тѣжлеанъл де орез есте апроане ла дої коді де лпалт шї де грос ка о пеанъ де гѣпскъ. Лп вѣрвъл тѣжлеанълї есте о тѣфъ мїкъ шї рѣскїратъ ка де овѣс шї пліпъ де грѣнѣе де орез. Де'п цѣріле челе калде, знде креште орзъл, адѣк ла пої ачеста пѣне шї о вѣнд маї скѣмп декът пѣнеа де царъ.

§. 12.

М а с л и н ъ л.

Масліпеле ле адѣк ла пої де'п алте цѣрі. Ла пої пѣ се фак ачесте поаме, пентрѣ къ еарна есте фрїг, шї помъл де масліп пѣ сѣфере аспрїмеа цѣрълї. Помїї де масліпї креск лпалт шї рѣскїръ кренѣеле де парте. Ла ведере сатълъ масліпї къ рѣкїцеле поастре. Ачестїа помї пѣ вештезеск нїчї кѣнд. Веара шї еарна сѣпт масліпї тот ѣпа верїї. Адесе орї се лптѣмплѣ, къ поателе лпкъ пѣ ле аѣ кѣлес де пе масліпї, шї еї лпфлореск амѣ а доаѣ оаръ. Масліпеле сѣпт ка алпеле поастре де марї, шї де'п еле скѣрг олоїѣл чел вѣп, каре се пѣмеште знтъл де лемп.

de orz, numai că este alb, dară el este mult mai bun și mai sățios decât orzul. Tujleanul de orez este aproape la doi coți de înalt și de gros ca o peană de gânscă. În vârful tujleanului este o tufă mică și răschirată ca de ovăș și plină de grăunțe de orez. De'n țările cele calde, unde crește orzul, aduc la noi această pâine și o vând mai scump decât pâinea de țară.

§. 12

Maslinul

Maslina le aduc la noi de'n alte țări. La noi nu se fac aceste poame, pentru că earna este frig, și pomul de maslin nu suferă asprimea gerului. Pomii de maslin cresc înalt și răschiră crengile de parte. La vedere seamănă maslinii cu răchițele noastre. Aceștia pomi nu veștezesc, nici când. Veara și earna sânt maslinii tot una verzi. Adese ori se întâmplă că poamele încă nu le au cules de pe maslini și ei înfloresc amu a două oară. Maslinele sânt ca alunelile noastre de mari, și de'n ele scurg oloiul cel bun, care se numește untul de lemn.

§. 13.

В і е а.

Віеа есте о плантъ фоарте де фолос ши
плъкѣтъ. Поама де віе есте възпъ де мажн-
кат. Де'н ачеста поамъ сторк љн теаскѣрї
мѣрса де віе, каре доспените маї апої ши
се фаче вин. Винѣл нѣ есте претѣгіндепе асе-
мене де възп. љн цѣріле челе калде есте
винѣл маї зѣмос ши маї дѣлче, еарѣ љн
цѣріле маї рѣчи есте ши винѣл маї акрѣ.
Віеле леаѣ адѣс ла пої де'н цѣріле челе
калде. Аколо креск вііле маї тарї, ши стрѣ-
гѣріле сѣнт ѣпелокѣрї аша де тарї, кѣт
дѣпъ ѣн стрѣг се поате аскѣнде ѣн копїл мїк.

Поама де віе есте ши пентрѣ ачееа де
фолос, пентрѣ кѣ де'н еа фак ши страфїделе
челе дѣлчї ши възпе. Кѣм сѣнт помїцеле пе
стрѣгѣрї, аша ле прѣжеск ла соаре пѣпъ
че се ѣсѣкъ ши се фак страфїделе, че ле
дѣк де'н цѣріле челе калде ла пої.

§. 14.

С т о к і п ѣ л.

Стокїпеле челе възпе, каре ле мажкѣт
пої, ле адѣк де'н цѣрї депѣртате, ѣнде есте

§. 13

Viea

Viea este o plantă foarte de folos și plăcută. Poama de vie este bună de mâncat. De'n acesta poamă storc în teascuri mursa de vie, care dospește mai apoi și se face vin. Vinul nu este pretutindene asemenea de bun. În țările cele calde este vinul mai zămos și mai dulce, eară în țările mai răci este și vinul mai acru. Viele leau adus la noi de'n țările cele calde. Acolo cresc viile mai mari, și strugurile sânt unelocuri așa de mari, cât după un strug se poate ascunde un copil mic.

Poama de vie este și pentru aceea de folos, pentru că de'n ea fac și strafidele cele dulci și bune. Cum sunt pomițele pe struguri, așa le prăjesc la soare până ce se usucă și se fac strafidele, ce le duc de'n țările cele calde la noi.

§. 14

Smochinul

Smochinele cele bune, care le mâncăm noi, le aduc de'n țări depărtate, unde este

ші еарна калд. Стокинѣл есте зи пот маре
ші рѣтѣрос, каре самѣпъ кѣ меріі де'п
цѣара поастрѣ. Кѣм де бѣне сѣнт стоки-
пеле, дарѣ тѣрса потѣлѣи есте амарѣ ші
веніноасѣ. Поателе де стокин сѣнт лѣпгѣ-
реце, маі лѣтѣиѣ верзи, еарѣ дѣпѣ че се кок,
се фак рошиѣ-вінеѣіе. Фіинд стокипеле коапте
ле ѣскѣ ші апоіѣ пѣиндѣле лѣ vase, ле
тріміт претѣиндѣне пріп цѣрі.

§. 15.

Поателе челе доместече.

Поателе поастре челе доместече сѣнт:
мереле, переле, прѣпеле, пержеле, вішпеле
ші чрешеле. Еле пѣ се кок тоате одатѣ,
чі не рѣнд. Маі тѣпѣріѣ сѣнт коапте чі-
решеле ші вішпеле, еарѣ маі тѣрзиѣ пер-
желе, переле ші мереле. Мереле ші переле
челе ѣлтѣите сѣнт маі бѣне декѣт челе сел-
ватече. Де'п пѣдѣреце, каре сѣнт поате
селватече, фак тѣст бѣп ші сѣпѣтос. Де'п
перже ші прѣне фіерѣ тоатна повідлѣ, орі
ле ѣскѣ не леасѣ ші ле пѣстреазѣ не
еарпѣ. Бѣне сѣнт ші мереле челе ѣскате,
лѣсѣ ачесте пѣ ле ѣскѣ де асѣпра фокѣлѣи,
чі ла соаре.

Сѣнт ші алте феліѣрі де поате лѣ
цѣара поастрѣ пріп помете. Шерсечеле ші

și earna cald. Smochinul este un pom mare și rămuros, care samănă cu merii de'n țeara noastră. Cum de bune sunt smochinele, dară mursa pomului este amară și veninoasă. Poamele de smochin sunt lungurețe, mai întâiu verzi, eară după ce se coc, se fac roșie-vineție. Fiind smochinele coapte le usucă și apoiu puindule în vase, le trimit pretutindene prin țări.

§. 15

Poamele cele domestece

Poamele noastre cele domestece sânt: merele, perele, prunele, perjele, vișinele și cireșele. Ele nu se coc toate odată, ci pe rând. Mai timpuriu sânt coapte cireșele și vișinele, eară mai târziu perjele, perele și merele. Merele și perele cele ultuite sânt mai bune decât cele selbatece. De'n pădurețe, care sunt poame selbatece, fac must bun și sănătos. De-n perje și prune fierb toamna povidlă, ori le usucă pe leață și le păstrează pe earnă. Bune sânt și merele cele uscate, însă aceste nu le usucă de asupra focului, ci la soare.

Sânt și alte feliuri de poame în țara noastră prin pomete. Piersecele și

зарзареле сѣнт де асеме не фоарте гѣстоасе,
даръ пѣтаї пѣпъ че сѣнт проаснете. Лѣнг
тїмп пѣ се пот пѣстра еле. Алтїнтере
сѣнт гѣтѣеле. Ачесте сѣнт акре шї де
дѣнселе стрепезек дїнциї фоарте. Даръ гѣ-
тѣеле сѣнт вѣне де пѣстрат не еарпъ. Де'н
еле фак дѣлчеї кѣ зѣхар, шї пре дѣнселе
де дїнтревїнцеазъ шї ла фелїзрї де тѣлѣзрї.

De se u... §. 16.

Копачїї де кодрѣ.

Дн кодрѣ сѣнт фелїзрї де копачї марї
шї дпалцї. Еї пѣ фак поаме де тѣлкат,
даръ сѣнт дп алте прївїнце де маре фолос.
Копачїї креск дпчет даръ лѣнг тїмп. Еї се
фак грошї дп трѣнкїѣ, шї рѣскїрѣ департе
ратѣрїле лор челе крепгоасе.

Брадѣл есте копачїл чел маї дпалт.
Адесе орї ажѣнце ел ла о дпѣлцїме де
шесезечї де коцї. Брадѣл пѣ аре фрѣнзѣ
латъ, чї о четїлѣ гїмпноасѣ, каре не дпчетат
се дпноеште, пентрѣ ачееа ретѣлне брадѣл
еарпа шї веара верде. Де'н брад еасѣ рѣ-
шїпа, шї лешїл лѣї есте фоарте вѣн пентрѣ
повїле (акарѣтѣрї).

Сте жарѣл креште маї дпчет декѣт
брадѣл, даръ шї трѣеште маї лѣнг тїмп.

zarzarele sânt de asemenea foarte gustoase, dară numai până ce sânt proaspete. Lung timp nu se pot păstra ele. Altmintere sânt gutăele. Aceste sânt acre și de dânsel strepezesc dinții foarte. Dară gutăele sânt bune de păstrat pe earnă. De'n ele fac dulceți cu zahăr, și pre dânsel le întrebuintează și la feliuri de mâncări.

§. 16

Copacii de codru

În codru sunt feliuri de copaci mari și înalți. Ei nu fac poame de mâncat, dară sânt, în alte privințe de mare folos. Copacii cresc încet dară lung timp. Ei se fac groși în trunchiu, și răschiră departe ramurile lor cele crengoase.

Bradul este copaciul cel mai înalt. Adese ori ajunge el la o înălțime de șesezeci de coți. Bradul nu are frunză lată, ci o cetină gimpoasă, care neîncetat se înnoește, pentru aceea remâne bradul earna și veara verde. De'n brad easă rășina, și lemnul lui este foarte bun pentru mobile (acarături).

Stejarul crește mai încet decât bradul, dară și trăește mai lung timp.

Ел пѣ се рѣдікѣ аша фоарте дн сѣс, дарѣ се фаче грос ші дпінде де парте дпирежър ратѣріле саме. Лемпѣл де стежар есте фоарте вѣртос ші траінік, пентрѣ ачеса фак де н трѣпсѣл челе маі тарі лѣкрѣрі. Пе стежар се фак сѣтѣрї де жѣр. Де тѣлкат пѣ сѣнт вѣпї пентрѣ оамепї, дпсѣ таскѣрї се дпграшѣ вїне кѣ жѣр, ші адеце орї фак деп жѣр ші олоїѣ де арс.

Фагѣл ші карпѣпѣл сѣнт де асеме не копачї де пѣдѣре. Лемпѣл лор пѣ есте аша вѣп пентрѣ акѣрѣтѣрї; дарѣ де фок есте ачест лемп чел маі вѣп. Пе фаг креште гїнда, каре пѣ есте вѣпѣ де тѣлкат.

Рѣкіта креште маі алес пе локѣрї апѣтоасе. Лѣпгѣ апе, пе вахне ші пе пѣрѣе, аколо есте локѣл чел де тікпѣ пентрѣ рѣкітѣ. Вѣпѣ есте рѣкіта дп тѣлте прївінѣе, еарѣ маі алес пентрѣ пѣеле. Еа креште маі де гравѣ декѣт орї каре копачїѣ. Ші де веї тѣїа прїтѣвеара крештеле де пѣеле ші де парї, пѣпѣ ла ал треїле апѣ ла лок сѣнт крескѣте.

Местеакпѣл есте зп копачїѣ фрѣмос. Крештеле лѣї сѣнт сѣвѣрї ші дп жос плевате, коажа есте алѣѣ ші фрѣзеле сѣнт верзї дескїсе. Местеакпѣл пѣ креште ла лок грас, чї знде есте пѣтѣлѣл чел маі сек ші перодїторїѣ.

Сѣнт ші алте фелїрї де копачї дп

El nu se rădică așa foarte în sus, dară se face gros și intinde de parte înprejur ramurile sale. Lemnul de stejar este foarte vârtos și trainic, pentru aceea fac de'n trânsul cele mai tari lucruri. Pe stejar se fac sâmburi de jâr. De mâncat nu sânt buni pentru oameni, însă mascurii se îngrașă bine cu jâr, și adese ori fac den jâr și oloiu de ars.

Fagul și carpănul sânt de asemenea copaci de pădure. Lemnul lor nu este așa bun pentru acărături, dară de foc este acest lemn cel mai bun. Pe fag crește ghinda, care nu este bună de mâncat.

Răchita crește mai ales pe locuri apătoase. Lângă ape, pe bahne și pe părăe, acolo este locul cel de ticnă pentru răchită. Bună este răchita în multe privințe, eară mai ales pentru nuele. Ea crește mai de grabă decât ori care copaciu. Și de vei tăia primăveara crengelile de nuele și de pari, până la al treile anu la loc sânt crescute.

Mesteacănul este un copaciu frumos. Crengelile lui sânt subțiri și în jos plecate, coaja este albă și frunzele sunt verzi deschise. Mesteacănul nu crește la loc gras, ci unde este pământul cel mai sec și neroditoriu.

Sunt și alte feliuri de copaci în

кодрѣ, прекѣт: фрасинѣл, салчаа, жѣгастрѣл,
алѣпѣл, аринѣл шѣ алтеле, шѣ тоате сѣлт de
фолос пентрѣ оаменѣ.

КАП АЛ ТРЕМЕ.

Деспре вѣтъцѣ.

§. 17.

Привігітоареа.

Привігітоареа нѣ есте ла пене пре фрѣ-
моасѣ, дарѣ еа кѣлтѣ маѣ фрѣмос декѣт
тоате пасеріле. Нічѣ о пасере нѣ кѣлтѣ аша
de ресѣпѣторіѣ шѣ de плѣкѣт, ка привігі-
тоареа. Кѣптекѣл привігітоареѣ лпсѣфле-
чеште кѣ вѣкѣріе пре тоцѣ чеѣ, че о азѣ
кѣлтѣнд. Ачеаста пасере алеасѣ петрече
пѣтаѣ песте варѣ лп цѣріле поастре. При-
пѣварѣ віне шѣ спре тоампѣ се дѣче, еарѣ
еарна петрече еа лп цѣріле челе калде.

§. 18.

К ѣ к ѣ л.

Кѣкѣл есте зп оаспе плѣкѣт de прѣпѣ-
варѣ. Ел віне ла поѣ прѣпѣвара de п цѣ-

codru precum: frasinul, salcea, jugastrul, alunul, arinul și altele, și toate sânt de folos pentru oameni.

CAP AL TREILE

Despre vietăți

§. 17

Privighitoarea

Privighitoarea nu este la pene pre frumoasă, dară ea cântă mai frumos decât toate paserile. Nici o pasere nu cântă așa de resonătoriu și de plăcut, ca privighitoarea. Cântecele privighitoarei însuflețește cu bucurie pre toți cei, ce o aud cântând. Aceasta pasere aleasă petrece numai peste vară în țările noastre. Primăvara vine și spre toamnă se duce, eara eara petrece ea în țările cele calde.

§. 18

Cucul

Cucul este un oaspe plăcut de primăvară. El vine la noi primăvara de'n țările

ріле челе калде, ші кѣнд љл аѣд оаменіі
љнтѣя оарѣ кѣнтѣнд, се възѣрѣ фоарте.
Мінзпатѣ есте скоатереа ші крештереа пѣй-
лор де кѣк. Кѣкѣл нѣ аре кѣів апѣте, ел
звоарѣ де пе зп пом пе алтѣл, ші кѣнтѣ
воіос ші фѣрѣ де гріжѣ. Соаца кѣкѣлѣ се
оаѣѣ љл кѣівѣріле алтор пасері. Еа нѣ кло-
чеште оаѣле сінгѣрѣ, чі пасереа а кѣрія
есте кѣівѣл клочеште ші оаѣѣле де кѣк.
Дѣпѣ че есѣ пѣіі де кѣк де'н гѣоаче, љі ші
хрѣнеште пѣсѣрѣйка чеа мікѣ че іаѣ клочіт.
Адесе орі флѣтѣнзеск пѣіі де кѣк љл кѣів
ші стрігѣ фоарте. Ші оаре чіне љі хрѣ-
неште? Тоате пѣсѣрѣичеле челе мічі де пе
љнпрежѣр, каре аѣд ціпѣтѣл ачелор пѣі се-
рїтані, кѣлег віерті, кѣрѣвѣші, тѣсче ші
алтеле, ші ле адѣк лор сѣ тѣлѣнче.

§. 19.

Бѣха (вѣхпїца).

Каре де љнтре поі аѣ възѣт вѣха? Аста
пасере зрѣчіоасѣ нѣ се пре аратѣ зїѣа оамен-
пїлор. Зїѣа доарте вѣха, еарѣ поаптеа звоарѣ
ші прадѣ че поате. Зїѣа се аскѣнде еа љл
тѣрнѣрї љпалте ші љнтре зїдѣрї пѣрѣсіте,
ка сѣ нѣ о гѣсаскѣ нїме. Ші оаре де че нѣ
звоарѣ вѣха зїѣа ка ші алте пасері? Еа аре
аша фелїѣ де окї, кѣ нѣ поате сѣфері лѣтіна

cele calde, și când îl aud oamenii întâia oară cântând, se bucură foarte. Minunată este scoaterea și creșterea puilor de cuc. Cucul nu are cuib anume, el zboară de pe un pom pe altul, și cântă voios și fără de grijă. Soața cucului se ouă în cuiburile altori paseri. Ea nu clocește ouaăle singură, ci paserea a căria este cuibul clocește și ouaăle de cuc. După ce esu puii de cuc de'n găoace, îi și hrănește păsăricica cea mică ce iau clocit. Adeseori flămânzesc puii de cuc în cuib și strigă foarte. Și oare cine îi hrănește? Toate păsăruicele cele mici de pe împrejur, care aud țipătul acelor pui serimani, culeg viermi, cărăbuși, musce și altele, și le aduc lor să mănânce.

§. 19

Buha (buhnița)

Care de între noi au văzut buha? Asta pasere urăcioasă nu se pre arată ziua oamenilor. Ziua doarme buha, eară noaptea zboară și pradă ce poate. Ziua se ascunde ea în turnuri înalte și între ziduri părăsite, ca să nu o găsească nime. Și oare de ce nu zboară buha ziua ca și alte paseri? Ea are așa feliu de ochi, că nu poate suferi lumina

зілеї. Ziоа ціне вѣха окіі дикііші ші доарте,
еарѣ поаптеа vede ea аша de віне, прекѣт
пої ziоа. А кѣпта нѣ поате вѣха. Еа хо-
рѣште вѣхт, ка ші оаменіі кѣнд dorm;
дарѣ пепеле еї сѣпт фрѣтоасе ші мої ка
мѣтаса.

§. 20.

Кокостѣркѣл.

Оаспеї de прітѣвеарѣ дн цара поастрѣ
сѣпт ші кокостѣрчіі. Еарна петрек еї дн
цѣріле челе калде. Де аколо віп кокостѣр-
чіі прітѣвеара, ші се дѣк еарѣші тоатна,
de знде аѣ веніт. Дн трѣп сѣпт кокостѣрчіі
ка гѣпсчеле de тарі, дарѣ пічоареле, грѣ-
мазіл ші клованцѣл лор есте маї лѣнг de
кѣт ла орі каре пасере. Плъкѣт есте ачест
соїѣ de пасері оаменілор. Кокостѣрчіі нѣ
фак пічі о стрікѣчїзне, чї маї вѣртос сѣпт еї
de фолос, пептрѣ кѣ кѣрѣдеск грѣдїпеле ші
царїпеле de шерпі, de вѣроасче, de шоаречї
ші de алте віетѣдї стрікѣтоаре. Кѣзвѣріле
сале ле фак кокостѣрчіі пе касе, пе шѣре
ші пе копачї вѣсацї. Еї адѣпѣ кренцї, спїні,
паїе, трестіе ші алтеле, ші фак кѣзвѣрї тарї,
ка роателе de кар. Аколо се оаѣ соаца ко-
костѣркѣлї ші фаче маї тѣлте оаѣ. Амѣп-
дої шед апоїѣ скїтѣкѣндѣсе пе оаѣ песте

zilei. Zioa ține buha ochii închiși și doarme, eară noaptea vede ea așa de bine precum noi zioa. A cânta nu poate buha. Ea horăește urât, ca și oamenii când dorm; dară penele ei sânt frumoase și moi ca mătasa.

§. 20

Cocostârcul

Oaspezi de primăveară în țara noastră sânt și cocostârcii. Earna petrec ei în țările cele calde. De acolo vin cocostârcii primăveara, și se duc earăși toamna, de unde au venit. În trup sânt cocostârcii ca gânscele de mari, dară picioarele, grumaziul și clobanțul lor este mai lung de cât la ori care pasere. Plăcut este acest soi de paseri oamenilor. Cocostârcii nu fac nici o stricăciune, ci mai vârtos sânt ei de folos, pentru că curățesc grădinele și țarinele de șerpi, de broașce, de șoareci și de alte vietăți stricătoare. Cuiburile sale le fac cocostârcii pe case, pe șure și pe copaci uscați. Ei adună crengi, spini, paie, trestie și altele, și fac cuiburi mari, ca roatele de car. Acolo se ouă soața cocostârcului și face mai multe ouă. Amândoi șed apoiu schimbându-se pe ouă peste

трей съитътхннн шн клоческ пѣи. Кокостър-
чїи хрѣнеск пѣи кѣ таре атоаре (драготе),
шн дѣнъ че креск дї дѣвацъ а свѣра. Тоатна
се адѣнъ кокостърчїи ла олатъ шн се дѣк
кѣ тоцї еаръшн дн жос спре цѣрїле челе
балде. Чел маї деосъвїт лѣкрѣ ла кокостърчї
есте ачеста, кѣ кокостърчїи се днторк прї-
шѣвеара ла кѣвѣрїле лор де днпнпте шн кѣ-
поск, ѣнде аѣ крескѣт дн вара трекѣтъ.

§. 21.

Порѣтвїи.

Порѣтвїи сѣнт пасерїле челе маї влѣнде.
Кѣт сѣнт де тарї, ачеста штїт. Шн кѣткѣ
аѣ пене дн фелїзрї де флорї, де асеме не ам
вѣзѣт. Днсъ ачеста се кѣвїне съ не дн-
семпѣт, кѣ порѣтвїи петрек днтре сїне дн
атоареа шн днвоїреа чеа маї вѣнъ. Порѣт-
вѣл шн порѣтвїца пѣ се маї деспѣрцеск де
олатъ. Днпрезѣнъ креск, днпрезѣнъ шн
трѣеск пѣнъ ла тоарте. Аша се кѣвїне съ
трѣеаскѣ шн оатенї дн атоаре шн дн прїе-
тенїе адевѣратъ. Порѣтвїца фаче пѣтаї кѣте
доаѣ оаѣъ, даръ ле шн клоченте шн скоате
пѣи маї де тѣлте орї не ан. Де аїчї вїне, кѣ
порѣтвїи се днпѣлцеск фоарте.

trei săptămâni și clocesc puii. Cocostârcii hrănesc puii cu mare amoare (dragoste), și după ce cresc îi învață a sbura. Toamna se adună cocostârcii la olaltă și se duc cu toți earăși în jos spre țările cele calde. Cel mai deosebit lucru la cocostârci este acesta, că cocostârcii se întorc primăveara la cuiburile lor de înainte și cunosc unde au crescut în vara trecută.

§. 21

Porumbii

Porumbii sânt paserile cele mai blânde. Cum sânt de mari, aceasta știm. Și cumcă au pene în feliuri de flori, de asemenea am văzut. Însă aceasta se cuvine să ne însemnăm, că porumbii petrec între sine în amoarea și învoirea cea mai bună. Porumbul și porumbița nu se mai despărțesc de olaltă. Împreună cresc, împreună și trăesc până la moarte. Așa se cuvine să trăească și oamenii în amoare și în prietenie adevărată. Porumbița face numai câte două ouă, dară le și clocește și scoate pui mai de multe ori pe an. De aici vine, că porumbii se înmulțesc foarte.

§. 22.

А л б и н а.

Албінеле сѣнт ікоана сиргѣнѣи ші а рѣндѣлеі чеі вѣне. Еле кѣлег міере ші чеарѣ. Тоатѣ веара своарѣ албінеле пріп грѣдіне ші дп царіпѣ ші кѣлег де пе флорі ачеле дарѣрі. Чеара о стрѣлг албінеле дп тре пічіорѣшеле лор челе мічі, еарѣ міереа о сѣг дп лѣнтрѣ ші апоіѣ о варсѣ дп фагѣрі. Міпѣнатѣ есте ківернісала чеа дпде леаптѣ але ачестор віетѣді мітітеле! Де'п чеара, че о кѣлег еле де пе флорі, фак еле сінгѣре фагѣріле челе тѣестре кѣ тѣлте ші де кіліѣде. Кіліѣделе ачесте пѣ сѣнт тоате асемеде де марі. Ъпеле сѣнт маі марі ші дп ачеле петрек трѣпторіі; алтеле сѣнт маі мізлоче, дп каре петрек домпіцеле (матчеле), ші челелалте сѣнт дпкѣ маі мічі, каре сѣнт петрѣ албінеле челе лѣкрѣ тоаре. Матка есте доампа песте тоате албінеле стѣпѣлї. Дѣпѣ воаа еі ѣрмеазѣ тоате албінеле. Дп ѣп стѣп се паск ші маі тѣлте матче тіпере. Де се дпшѣлеск албінеле пре таре, апоі іасѣ матка чеа тѣпѣрѣ де'п стѣп афарѣ, ші дѣпѣ дѣпса еасѣ ші о парте де албіне. Ачесте се пѣтеск роіѣ. Прісѣкаріѣл прінде роіѣл дп стіѣвѣіѣ поѣ, ші аколо порпеск албінеле де поѣ ікопоміеа (господѣріеа)

Лендариѣ п. I. К.л. (Сесѣв. f. d. I. К.л., том.) 2

§. 22

Albina

Albinele sânt icoana sirguintei și a rânduiei cei bune. Ele culeg miere și ceară. Toată veara sboară albinele prin grădine și în țarină și culeg de pe flori acele daruri. Ceara o strâng albinele între piciorușele lor cele mici, eară mierea o sug în lăuntru și apoiu o varsă în faguri.

Minunată este chivernisala cea înțeleaptă ale acestor vietăți mititele! De'n ceara, ce o culeg ele de pe flori, fac ele singure fagurile cele măestre cu multe mii de chiliuțe. Chiliuțele aceste nu sânt toate asemenea de mari. Unele sunt mai mari și în acele petrec trântorii; altele sunt mai mijlocie, în care petrec domnițele (matcele), și celelalte sânt încă mai mici, care sânt pentru albinele cele lucrătoare.

Matca este doamna peste toate albinele stupului. După voea ei urmează toate albinele. În un stup se nasc și mai multe matce tinere. De se înmulțesc albinele pre tare, apoi iasă matca cea tânără de'n stup afară, și după dânsa easă și o parte din albine. Aceste se numesc roiul. Prisăcariul prinde roiul în știubeiu nou și acolo pornesc albinele de nou iconomia (gospodăria)

Legendariu p. I. Cl. (Lefeb. f. a. I. Rl., rom.) 2

лор. Маре фолос адѣк алвіпеле оатенілор. Міереа чеа дѣлче че о тѣлкът, ші чеара чеа віне міросітоаре, ден каре фачем лѣтпъріле, алвіпеле о фак. Дарѣ еле сѣнт ші фоарте івці. Алвіпеле аѣ ѣп гімп венінос, ші де ле сѣпърѣ оаречіне пре дѣпселе, еле се порпеск асѣпра лѣ ші дѣ дѣгінцѣ фоарте дѣрерос.

§. 23.

Паінгѣпѣл.

Паінгѣпѣл есте о віетате мікѣ, дарѣ ел фаче тѣлте, де каре се мірѣ оатені. Ел фаче ка ші віермеле де тѣтасѣ о цесетърѣ фоарте тѣестрѣ, адекѣ паінгѣпѣл. Дарѣ оаре де ѣнде аре пѣінгѣпѣл аѣѣ де ѣрзеште паінгѣпѣше? Сінгѣр о фаче. Ел аре не пѣлтече о вешікѣ пѣпѣ кѣ о тѣрсѣ клеіоасѣ. Бешіка аре тѣлте гѣзреле шічі, ші кѣнд воеште паінгѣпѣл сѣ факѣ аѣѣ, ласѣ де ачел клеіѣ афарѣ, каре се дѣтінде аша де лѣнг ші де сѣвѣіре, ка ші аѣа чеа маі сѣвѣіре. Діп ачеле аѣѣ ѣрзеште паінгѣпѣл орі дѣ зпгіереле каселор, саѣ не кренцеле помілор ка о пѣлѣзѣ паінгѣпѣл сѣѣ. Ші оаре ла че фаче паінгѣпѣл рѣделеле ачесте? Нѣ дѣзѣдар. Храпа паінгѣпѣлѣ сѣпнт шѣсчеле. Дѣ фѣгѣ пѣ ле поате пріінде, ші а

lor. Mare folos aduc albinele oamenilor. Mierea cea dulce ce o mâncăm, și ceara cea bine mirositoare, de'n care facem luminările, albinele o fac. Dară ele sânt și foarte iuți. Albinele au un ghimp veninos, și de le supără oarecine pre dânsese, ele se pornesc asupra lui și îl înghimpă foarte dureros.

§. 23

Paingănul

Paingănul este o vietate mică, dară el face multe, de care se miră oamenii. El face ca și viermele de mătasă o țesetură foarte măiastră, adecă paingănișul. Dară oare de unde are paingănul ață de urzește paingănișe? Singur o face. El are pe pântece o beșică plină cu o mursală cleioasă. Beșica are multe găurele mici, și când voește paingănul să facă ață, lasă de acel cleiu afară, care se întinde așa de lung și de subțire, ca și ața cea mai subțire. Din acele ațe urzește paingănul ori în ungierele caselor, sau pe crențele pomilor ca o pânză paingănișul său. Și oare la ce face paingănul rățelele aceste? Nu înzadar. Hrana paingănului sânt muștele. În fugă nu le poate prinde, și a

звѣра дикъ нѣ поате. Даръ че фаче? Адесе
орі се дитѣмплъ, къ тѣсчеле звѣрѣнд даѣ
ди рѣцелеле пайгъншѣлѣ. Аколо се ди-
кѣркъ еле ші нѣ пот ешн. Еаръ пайгънѣл,
каре пѣндеште ди зпггеріѣ, віне асѣпра лор,
ші апѣкѣндѣле, сѣце сѣнцелеле де н трѣселе.

§. 24.

Р а к ѣ л .

Чіне ар зиче, къ ракъл есте аша вѣн
де тѣлкат? Дѣпъ ведере аї зиче къ есте о
живіѣ веніоасъ. Дпсѣ ачаеста нѣ есте аша.
Рачіи сѣнт фоарте вѣнн ші къ гѣет ла тѣл-
каре. Кожа лор чеа де асѣпра есте вѣр-
тоасъ ші мохорѣтъ, даръ дѣпъ че се фіерѣ,
се фаче кожа рошнѣ дескіе. Рачіи аѣ опт
пичіоаре тичі ші доаѣ тарі ла капѣт къ
форфечеле. Кѣ ачесте форфечеле апѣкъ рачіи
тѣлкареа ші се апѣръ. Нѣ черка сѣ вац
децетѣл дитре форфечеле ракълѣ, къ те ва
стрѣнцѣ рѣѣ. Де се дитѣмплъ къ фрѣнцѣ
чінева ракълѣ вре зп пичіор де челе тарі,
ел нѣ тѣлжеште пентрѣ ачаеста; пентрѣ къ
ди скѣрт тѣмп креск еаръшн алте пичіоаре
ди локѣл челор фрѣнте.

zbură încă nu poate. Dară ce face? Adese ori se întâmplă, că muscele zburând dau în rățelele paingănelui. Acolo se încurcă ele și nu pot eși. Eară paingănel, care pândește în unghieriu, vine asupra lor, și apucându-le, sugă sângele de'n trânsele.

§. 24

Racul

Cine ar zice, că racul este așa de bun de mâncat? După vedere ai zice că este o jivină veninoasă. Însă aceasta nu este așa. Racii sânt foarte buni și cu gust la mâncare. Coaja lor cea de asupra este vârtoasă și mohorâtă, dară după ce se fierb, se face coaja roșie deschis. Racii au opt picioare mici și două mari la capăt cu forfecile. Cu aceste forfecile apucă racii mâncarea și se apără. Nu cerca să bagi degetul între forfecile racului, că te va strânge rău. De se întâmplă că frânge cineva racului vre un picior de cele mari, el nu tânjește pentru aceasta; pentru că în scurt timp cresc earăși alte picioare în locul celor frânge.

§. 25.

Ш е р п і і.

De каре віетате се тем оамені аша де
фоарте? Де шерпе. Ші оаре пентрѣ че?
Пентрѣ къ шерпеле есте венінос, ші адесе
орі мѣшкѣ пре оамені. Сѣлт ѣпеле феліѣрї
де шерпї, карїї нѣ аѣ вені ші нѣ мѣшкѣ,
лпсѣ чїне поате де лптре пої, се кѣноаскѣ
ачеаста? Пентрѣ ачеаа сѣ не ферїм де шерпї,
ші ѣндеї ведем сѣ фѣцїм де дѣшпїї. Шерпїї
нѣ аѣ шїчіоаре де ѣмѣлат, чї се тѣрѣе пе
пѣптече; дарѣ лпкордѣндѣсе сар ії аша де
таре лпайнте, къ те пот ажѣпѣе де нѣ веї
фѣцї. Лп деара поастрѣ нѣ сѣлт шерпї преа
марї; чел мѣлт сѣлт де ѣп стѣлжѣн де лѣпцї.
Дарѣ лп цѣрїле челе калде сѣлт шерпїї
фоарте грошї шї лѣпцї. Чел маї таре соїѣ
де шерпї есте зрїенѣл шерпїлор. Ачеста
есте gros ка трѣпѣл де ом шї де кѣцїва
стѣлжѣнї де лѣпг.

§. 26.

Е п ѣ р е л е.

Чеа маї спѣрїоасѣ селѣѣтѣчїме есте
епѣреле. Де орї че вѣет, де сѣпет, де алте

§. 25

Șerpii

De care vietate se tem oamenii așa de foarte? De șerpe. Și oare pentru ce? Pentru că șerpele este veninos, și adese ori mușcă pre oameni. Sânt unele feliuri de șerpi, carii nu au venin și nu mușcă, însă cine poate de între noi, se cunoască aceasta?

Pentru aceea să ne ferim de șerpi și undei vedem să fugim de dănșii. Șerpii nu au picioare de umblat, ci se târâie pe pânțece; dară încordându-se sar îi așa de tare înainte, că te pot ajunge de nu vei fugi.

În țeara noastră nu sânt șerpi prea mari; cel mult sânt de un stânjăn de lungi. Dară în țările cele calde sunt șerpii foarte groși și lungi. Cel mai mare soi de șerpi este urieașul șerpilor. Acesta este gros ca trupul de om și de câțiva stânjăni de lung.

§. 26

Epurele

Cea mai spărioasă selbătăcime este epurele. De ori ce vuiet, de sunet, de alte

вите, еаръ маї алес де ом се днспѣйтѣитѣ
епѣреле шї фѣце кѣт поате. Капѣи сѣит
спайта епѣрїлор чеа маї mare. Епѣреле аре
ѣрекиї лѣицї, даръ коадъ скѣртъ дн сѣс кѣр-
лїгатѣ. Ziѣа доарте епѣреле, еаръ поаптеа
дѣмьлѣ шї каѣтѣ хпанѣ. Кѣнд доарте епѣ-
реле пѣ днкїде окїї ка алте вїте, чї доарте
кѣ окїї дескїшї. Mare пеказ пѣцеск вїециї
епѣрї кѣнд дї фѣгѣреск огарїї де пе ѣп deal
дн вале. Пїчїоареле лор челе де пайнте сѣит
маї фраѣеде шї маї скѣрте декѣт челе де'п
папоїѣ; пентрѣ ачеаа фѣцинд епѣреле дн вале,
се дѣче тот ѣпа песте кап. Пе лок шес фѣце
епѣреле фоарте репедѣ, шї ка сѣ пѣл прїндѣ
капѣї, апоїѣ пѣ фѣце дрепт, чї апѣкѣ дн о
латѣре шї дн алта, ка сѣ скапе де дѣштманїї
лѣї чеї чел фѣгѣреск.

§. 27.

Л ъ п ѣ л .

Лѣпѣл есте о фїарѣ рѣпїтоаре. Ел есте
дн тѣсѣра ѣвї дѣмьлѣ mare, дарѣ-ї їте шї
таре, днкѣт се апѣкѣ де сѣгрѣмѣ шї тѣ-
пѣкѣ пѣ пѣтаї вїетѣцїї мїче, чї шї вїте
марї пѣлѣ шї оаменї. Лѣпѣл есте ла ачеа-
ста шї вїклеан. Ел шїте, кѣ каї ват кѣ пї-
чїоареле челе де'папоїѣ, пентрѣ ачеаа ла каї

vite, eară mai ales de om se înspăimântă epurele și fuge cât poate. Capăii sânt spaima epurilor cea mai mare. Epurele are urechii lungi dară coadă scurtă în sus cârligată. Ziua doarme epurele, eară noaptea împlă și caută hrană. Când doarme epurele nu închide ochii ca alte vite, ci doarme cu ochii descși. Mare necaz pătesc bieții epuri când îi fugăresc ogarii de pe un deal în vale. Picioarele lor cele de nainte sânt mai fragede și mai scurte decât cele de'n napoiu; pentru aceea fugind epurele în vale, se duce tot una peste cap. Pe loc șes fuge epurele foarte repede, și ca să nul prindă capăii, apoiu nu fuge drept ci apucă în o lature și în alta, ca să scape de dușmanii lui cei cel fugăresc.

§. 27

Lupul

Lupul este o fiară răpitoare. El este în măsura unui dulău mare, dară-i iute și tare, încât se apucă de sugrumă și mănâncă nu numai vietăți mice, ci și vite mari până și oameni. Lupul este la aceasta și viclean. El știe că caii bat cu picioarele cele de'napoiu, pentru aceea la cai

пъ се апропие лъпъл де'напоиѣ, чї саре не
гръмазиѣ ши апъкжндѣ-ї де гѣт њ сѣрѣнѣ.
Ла вїтеле челе корпаче, адекъ ла вої ши ла
вачї пѣ се апропие лъпъл де'напїте, пентрѣ
къ се теме де коарне, чї саре де'напоиѣ не
спїнаре ши аша ле апъкъ. Лъпъл аре ѣн
пїрос фоарте аѣер. Ел кѣноаште де департе
пїрїн пїрос, внде сѣнт вїте де дндѣтжлѣ
пентрѣ дѣпсѣл. Мълте стрїкѣчїзнї фак лъпї
оашенїлор. Еї свѣртекъ ої ши капре, тѣ-
пѣнкъ порчї ши вїте марї. Ба де днтѣлпеск
лъпї пре ѣн ом дп пѣдѣре саѣ не кѣши,
апоиѣ се апъкъ ши де дѣпсѣл ши-л тѣпѣнкъ.
Кѣ тоатъ ветежїеа са есте лъпъл ши фїрїкос.
Маї алес де фок ши де сѣнетѣл фїерѣлѣ саѣ
ал арашеї фѣде лъпъл. Вїне есте аша дарѣ а
аве лѣнгъ сїне дп кѣлѣторїе скѣпѣрѣшїте
ши клопоѣї ла гръмазиѣл каїлор.

§. 28.

Червъл.
Червъл есте о вїетате селватекъ, дарѣ
вѣлндѣ ши фѣрѣ де рѣтате. Червъл аре
коарне марї ши крестате; дпсѣ ел пѣ бате къ
дѣпселе. Стрїкѣчїзне пѣ фаче червълнїчї кѣнд.
Ел се хрѣнеште къ фрѣнзе де копачї, къ

nu se apropie lupul de napoiu, ci sare pe grumaziu și apucându-i de gât îi sugrumă. La vitele cele corpace, adecă la boi și la vaci nu se apropie lupul de'nainte, pentru că se teme de coarne, ci sare de'napoiu pe spinare și așa le apucă. Lupul are un miros foarte ager. El cunoaște de departe prin miros, unde sânt vite de îndămână pentru dânsul. Multe stricăciuni fac lupii oamenilor. Ei svârtecă oi și capre, mănâncă porci și vite mari. Ba de întâlnesc lupii pre un om în pădure sau pe câmp, apoiu se apucă și de dânsul și-l mănâncă. Cu toate vitejia sa este lupul și fricos. Mai ales de foc și de sunetul fierului sau al aramei fuge lupul. Bine este, așa dară a ave lângă sine în călătorie scăpărămintă și clopoței la grumaziul cailor.

§. 28

Cerbul

Cerbul este o vietate selbatecă, dară blândă și fără de răutate. Cerbul are coarne mari și crestăte; însă el nu bate cu dânsele. Stricăciune nu face cerbul nici când. El se hrănește cu frunze de copaci, cu

пѣдѣреце селватиче ші кѣ влѣстѣрї тїпере. Adese орї еасѣ червѣл афарѣ de'n кодрѣ маї алес лѣнгѣ апе шї петрече кѣ амоаре лѣнгѣ пѣреле (їзвоарѣле) апелор. Ап трѣп есте червѣл ка зп мѣпзат de mare шї ла пѣр есте ел рошїетек. Коарпеле червѣлї дичеп токма ла дої анї а креште. De одатѣ сѣпт еле мїчї шї фѣрѣ de ратѣрї, прекѣм сѣпт коарпеле de цап. Апсѣ кѣ кѣцї анї есте червѣл маї вѣтрѣп, кѣ атѣте маї шѣлте ратѣрї рѣсар пе коарпеле лѣї. Дѣпѣ пѣмерѣл ратѣрїлор пе коарпе се кѣпоаште, кѣт de вѣтрѣп есте червѣл. Вака de черв, саѣ червоайка пѣ аре коарпе. Ап тот апѣл фатѣ еа кѣте зп вїдел de черв. De скапѣ червїї de вѣпѣторї, апої трѣеск апроане ла треїзечї de анї.

§. 29.

А р і ч і ѣ л.

Арїчїѣл есте мїк ка зп пѣрчелѣц, дарѣ ел се апѣрѣ сїгѣр шї de фїарѣле челе марї шї реле. Ап спате аре арїчїѣл зп акоперїш гїтнос ка о раїлѣ. De вїне асѣпра лѣї зп кѣне саѣ вѣлпеа саѣ зп от, арїчїѣл се аскѣнде дндатѣ дп акоперїшѣл чел гїтнос, шї нїне

pădurețe selbatice și cu vlăstări tinere. Adese ori easă cerbul afară de'n codru mai ales lângă ape și petrece cu amoare lângă purele (izvoarele) apelor. În trup este cerbul ca un mânzat de mare și la păr este el roșietec. Coarnele cerbului încep tocma, la doi ani a crește.

De odată sânt ele mici și fără de ramuri, precum sânt coarnele de țap. Însă cu câți ani este cerbul mai bătrân cu atâte mai multe ramuri răsar pe coarnele lui. După numărul ramurilor pe coarne se cunoaște, cât de bătrân este cerbul. Vaca de cerb, sau cerboica nu are coarne. În tot anul fată ea câte un vițel de cerb. De scapă cerbii de vânători, apoi trăesc aproape la treizeci de ani.

§. 29

Ariciul

Ariciul este mic ca un purceluț, dară el se apără sigur și de fiarăle cele mari și rele. În spate are ariciul un acoperiș ghimpos ca o railă. De vine asupra lui un câne sau vulpea sau un om, ariciul se ascunde îndată în acoperișul cel ghimpos și nime

пъ се поате апъка de дънска de ръка гинпи-
дор. Храпа аричълзъ сълт легъте, шоаречъ,
вроасче, вьрпъ, даръ маъ алес поате. Ел
тръеште лп ворте лп пътхнт. Аколо адъпъ
аричъл не еарпъ храпа са. Мере, пере шп
алте поате дъче аричъл ла лъквпца са
фоарте ххтръ. Тоатна мерце аричъл прп
помете. Ънде афлъ не пътхнт поате пкате
жос, се вълътъчеште песте дънселе, de се
лпфпг лп гинпъ лзъ не спате. Лпкъркхп-
дъсе аша аричъл къ мере, пере шп къ алте
поате мерце ла ворта са, шп аколо ле пъ-
стреазъ не еарпъ.

§. 30.

К а л ѝ л.

Каре вѣтъ некѣазъ? Боѣл саѣ калѣл?
Боѣл раце, даръ калѣл некѣазъ. Кхнд ре-
мхне калѣл спгър шп каѣтъ пре соѣпъ сѣ,
атъиче алеаргъ ел не кхмп шп некѣазъ. De
аѣд чеѣлалдѣ каѣ некѣезареа лзъ, респнд
асемене некѣезхнд шп аша се лптълмек.
Чѣлвие шп фрѣтоасъ фоарте есте ачеаста
вѣтъ. Че тръп лптпне шп рѣтнд! Че грѣ-
мазѣ лпкордат! Че коатъ креадъ? Че
коадъ лзпгъ шп тѣфоасъ? Кхнд лпкордеазъ

nu se poate apuca de dânsul de răul ghimpilor. Hrana ariciului sânt legumele, șoarecii, broasce, viermi, dară și alte poame. El trăește în borte în pământ. Acolo adună ariciul pe earnă hrana sa. Mere, pere și alte poame duce ariciul la lăcuița sa foarte hâtru. Toamna merge ariciul prin pomete. Unde află pe pământ poame picate jos, se vălătuțește peste dânsule, de se înfig în ghimpii lui pe spate. Încărcându-se așa ariciul cu mere, pere și cu alte poame merge la borta sa, și acolo le păstrează pe earnă.

§. 30

Calul

Care vită nechiază? Boul sau calul? Boul rage, dară calul nechiază. Când remâne calul singur și caută pre soții săi, atunce aleargă el pe câmp și nechiază. De aud ceilalți cai nechiezarea lui, respund asemenea nechiezând și așa se întâlnesc. Cilibie și frumoasă foarte este aceasta vită. Ce trup întins și rotund! Ce grumaziu încordat! Ce coamă creață? Ce coadă lungă și tufosă? Când încordează

калѣл грѣтазіл, ші рѣдікѣ коада, ші адеаргѣ
лн фѣга таре пе кѣмп; лнтрече пре орї
каре алте віте. Калѣл есте фoарте де фолос
оаменїлор. Кѣм де фрѣмос дѣче ел кѣларе!
Кѣм де віне ші де репеде траѣе ел ла кѣ-
рѣцѣ! Лпсѣ ла ачаеста пѣ веї адѣче пре кал
фѣрѣ де остенеалѣ. Де'н фїре сѣнт каїї сї-
репї. Еї тѣшкѣ кѣ дїнциї ші бат кѣ пічіоа-
реле. Мѣлтѣ остенеалѣ трече, пѣпѣ че пѣп
пе кал кѣпѣстрѣл, ші тѣлт перїкіѣ (прї-
междїе) петрек, чеї че лївацѣ каїї ла кѣ-
рѣцѣ орї ла кѣлѣріе. Ла пѣр сѣнт каїї де
маї тѣлте фелїзрі: пегрі, тѣрці, роші, сѣрї
алві, пѣпѣ ші паці.

§. 31.

О і л е.

Кѣм се пѣтеск ачеле довітоаче мїчі,
дела каре авем пої лапте ші лѣпѣ де страе
ші піелчеле де блане? Ачеле вітѣѣ вѣне
сѣнт оїцеле. Оїле сѣнт тѣрѣнте, даре фoарте
де фолос. Лп тот апѣл фаче оаеа зп піел,
зпе орї ші кѣте дої. Оаеа пѣ дѣ аша де
тѣлт лапте ка вака, даре лаптеле ші врѣнза
де ої есте маї вѣпѣ декѣт де вачі. Де'н че
ар фаче оаменїї весмїнте, де пѣ ар да вѣна

calul grumaziul și rădică coada, și aleargă în fuga mare pe câmp; întrece pre ori care alte vite. Calul este foarte de folos oamenilor. Cum de frumos duce el călare! Cum de bine și de repede trage el la căruță! Însă la aceasta nu vei aduce pre cal fără de osteneală. De'n fire sânt caii sirepi. Ei mușcă cu dinții și bat cu picioarele. Multă osteneală trece, până ce pun pe cal căpăstrul, și mult perichiu (primejdie) petrec, cei ce învață caii la căruță ori la călărie. La trup sânt caii de mai multe feliuri: negri, murgi, roșii, suri, albi, până și pagi.

§. 31

Oile

Cum se numesc acele dobitoace mici, dela care avem noi lapte și lână de strae și pielcele de blane? Acele vituțe bune sânt oițele. Oile sânt mărunte, dare foarte de folos. În tot anul face oaea un miel, une ori și câte doi. Oaea nu dă așa de mult lapte ca vaca, dară laptele și brânza de oi este mai bună decât de vaci. De'n ce ar face oamenii vesminte, de nu ar da buna

оцъ дн тоатъ вара кѣте о лѣнъ? Ші оаре ар ажѣце карнеа де вѣтъ, де нѣ ар аве оа-
меніі карне де оае ші де мѣл? Блѣндъ,
фоарте блѣндъ есте оаеа днтре тоате вѣтеле.
Нѣмаі вервечіі: еі сѣлт рѣі ші бат кѣ коар-
пеле, де-г аццъ чінева. Де вервечі аша
даръ съ не ферім!

§. 32.

Ѧ р с ѡ л.

Ѧрсѣл есте фіара чеа маі маре дн цѣ-
ріле поастре. Трѣндав есте зрсѣл ші вѣкчѣй
фоарте. Ѧрсѣл аре пѣр флокос ші тохорѣт.
Коада лѣі есте скѣртъ ші пічіоареле гроасе
ші лѣвѣпате. Кѣт есте де трѣндав ші де
маре зрсѣл, тот се акацъ пе копачі дн сѣс,
дакъ есте флѣтѣнд ші веде поате пе ко-
пачіѣ. Мѣлкареа зрсѣлѣі есте орі че фелѣѣ де
пѣле, поате, алте довітоаче, даръ маі алес
дѣ плаче зрсѣлѣі лаптеле ші мѣреа. Дн
Росіеа (цара рѣсаскъ) прѣнд зрѣнѣі кѣ мѣре
аместекатъ кѣ ракіѣ. Ѧрсѣл амѣросъ де де-
парте мѣреа. Ел вѣне ла мѣре ші шѣлѣкѣ,
даръ фѣнд кѣ дн мѣре есте ші ракіѣ, апоіѣ
се дѣватъ зрсѣл ші се потѣкнеште. Вѣлѣ-
торіі вѣн аша даръ ла дѣнсѣл ші-л прѣнд ле-

oiță în toată vara câte o lână? Și oare ar ajunge carnea de vită, de nu ar ave oamenii carne de oae și de miel? Blândă, foarte blândă este oaea între toate vitele. Numai berbecii: ei sânt răi și se bat cu coarnele, de-i ațiță cineva. De berbeci așa dară să ne ferim!

§. 32

Ursul

Ursul este fiara cea mai mare în țările noastre. Trândav este ursul și bucciu foarte. Ursul are păr flocos și mohorât. Coadă lui este scurtă și picioarele groase și lăbănate. Cum este de trândav și de mare ursul, tot se acață pe copaci în sus, dară este flămând și vede poame pe copaciu. Mâncarea ursului este ori ce feliu de pâne, poame, alte dobitoace, dară mai ales îi place ursului laptele și mierea. În Rosiea (țara rusască) prind urșii cu miere amestecată cu rachiu. Ursul amirosă de departe mierea. El vine la miere și mănâncă, dară fiind că în miere este și rachiu, apoiu se îmbată ursul și se poticnește. Vânătorii vin așa dară la dănsul și-l prind le-

гъндѣл кѣ лапцѣри. Се трезеште зрѣл маї
тързиѣ; даръ дъзъдар! кѣ амѣ есте легат.
Циганї дъварѣ пре зрїшї чеї прїншї а жѣка
шї а фаче мѣлте гїдъшї. Де фок фѣце зрѣл
кѣт поате. Ел се фреакъ дп пѣдѣре де ко-
пачїи чеї кѣ рѣшїнѣ, ка съ пѣл петреакъ
пѣшѣл де пѣшкѣ. Даръ ачеаста-ї фаче зр-
сѣлї алта грїжѣ. Де ар арѣнка оаре чїне
фок не дѣнсѣл сар апрїнде лесне шї ар арде;
пентрѣ ачеаа де фок пѣ се апрїше пїчї кѣнд
зрѣл. Ъна дпкѣ есте де дпсешпат ла зрс.
Де аре зрѣл че шѣнка, апої мѣпдпкѣ шї
зѣлѣ весел, даръ маї алес еарпа, кѣнд пѣ
афлѣ храпѣ дп кодрѣ се вѣрѣ зрѣл дп
колїва са, каре о фаче де'п фрѣпзарї шї де'п
кренцї, шї доарте шесе пѣпѣ шї кѣте дозѣ-
спрезече септѣмдпї неконтенїт.

§. 33.

М о т і ц а.

Каре вїетате сатѣпѣ отѣлї маї вїне
дптре тоате вїтеле пѣмдпѣлї? — Мотїца.
— Мотїца пѣ поате грїї, ачеаста-ї лїпсеште.
Даръ еа аре алте дарѣрї, прїп каре се апрї-
ше де асешлареа оатенїлор. Мотїце сѣлт
шї мїче, шї ачесте сѣлт маї тѣмне ла тоате,

gândul cu lanțuri. Se trezește ursul mai târziu, dară înzădar! că amu este legat. Țiganiii învață pre urșii cei prinși a juca și a face multe ghidușii. De foc fuge ursul cât poate. El se freacă în pădure de copacii cei cu rășină, ca să nul petreacă plumbul de pușcă. Dară aceasta-i face ursului alta grijă. De ar arunca oare cine foc pe dânsul sar aprinde lesne și ar arde; pentru aceea de foc nu se apropie nici când ursul. Una încă este de însemnat la urs. De are ursul ce mânca, apoi mănâncă și umblă vesel, dară mai ales earna, când nu află hrană în codru se vără ursul în coliba sa, care o face de'n frunzari și de'n crengi, și doarme șese până și câte doauăsprezece septămâni neconținut.

§. 33

Momița

Care vietate samănă omului mai bine între toate vitele pământului? – Momița. – Momița nu poate grăi, aceasta-i lipsește. Dar ea are alte daruri, prin care se apropie de asemănarea oamenilor. Momițe sânt și mice, și aceste sânt mai tâmpe la toate,

даръ есте тн соіѣ де моміце марі, каре сатълъ кѣ тотъл оаменілор. Моміцеле аѣ перън пѣр мѣк ші пар, кѣ се веде піелеа чеа голъ. Моміцеле аѣ патрѣ пічоаре; даръ еле зтвълъ ші пе доаѣ пічоаре. Моміцеле стаѣ пе пічоареле де 'напоіѣ дрепт ка отъл. Пічоареле де днапте сѣнт кѣ децете токма ка тѣнеле оаменілор. Моміцеле фак тот феліѣл де лѣкрѣ кѣ пічоареле де днапте. Дн цѣрїле поастре пѣ се афлъ моміце, чї пѣмаї дн цѣрїле челе калде. Еле петрек дн пѣдѣрї, даръ пѣ сїнгѣратек, чї кѣте тѣлте сѣте ла олалтъ, паре кѣ ар фї о табѣрѣ де оаменї.

КАП АЛ ПАТРЪЛЕ.

§. 34.

О а м е н и ї.

Днтре тоате фїнцеле пѣтѣнтѣлї сѣнт оаменї фїнца чеа маї днсемпатъ шї маї алеасъ. Неамтл оменеск саѣ лѣцїт песте тот пѣтѣнтѣл. Претѣтїдене есте отъл

dară este un soi de momițe mari, care samănă cu totul oamenilor. Momițele au pe trup păr mic și rar, că se vede pielea cea golă. Momițele au patru picioare; dară ele umblă și pe doauă picioare. Momițele stau pe picioarele de 'napoiu drept ca omul. Picioarele de înainte sânt cu degete tocma ca mânele oamenilor. Momițele fac tot felul de lucru cu picioarele de înainte. În țările noastre nu se află momițe, ci numai în țările cele calde. Ele petrec în păduri, dară nu singuratec, ci câte multe sute la olaltă, pare că ar fi o tabără de oameni.

Cap al patrule.

§. 34

Oamenii.

Între toate ființele pământului sânt oamenii ființa cea mai însemnată și mai aleasă. Neamul omenesc sau lătit peste tot pământul. Pretutindene este omul

Ап старе съ тръеаскъ: ла ръсърит ші ла апъс, ла мiazъ-зі ші ла мiazъпоапте лъкъеск фразіі пострій. Отъл сѣфере фрігъл чел маре Ап църіле челе мiazъ-поптале, ънде пъ се маї рѣдікъ пеѣа (омътъл) прекъм ші Ап църіле челе калде ла мiazъ-зі, ънде есте фіервїнтеала чеа маї маре. Ші оаре към де стревате отъл претѣтїндене? Към де вїреште отъл тоате вїетъділе пѣпъ ші фїаръле челе маї ацере?

Нѣ есте пѣтереа трѣпълвї, прїп каре фаче отъл ачесте тоате. Дѣпъ трѣп есте отъл слав, маї слав декът челе маї пълте де дптре вїетъді. Даръ къ мїнтеа ші къ дпцеленчїзнеа са фаче отъл тоате. Вїтеле аѣ пѣмаї стїмѣр ші оарекътъ прїчепере; дпсъ отъл аре мїнте ші дпцеленчїзне. Отъл есте маї прїчепѣт ші маї къ мїнте декът тоате вїетъділе пѣпълвї. Отъл есте ѣпїка фїпцъ, каре аре граїѣ ші респїкъ прїп кѣвїнте тоате кѣцетъріле ші дорїцеле сале.

Апсъ оаре тоді оаменї тръеск Ап дп-презнаре ші дпдъпънаре, прекъм трѣпїт пої? Оаре тоді оаменї ворвеск пе дпцелес ші сълт пречепѣді, прекъм сълтем пої? — Нѣ тоді. Маре пълдїме де оаменї селватечї есте дпкъ пе пѣпълвїт. Ачеї оаменї селватечї петрек дп пѣдърї ші дп дешертърї (пѣстїетъді). Ла кїп сълт оаменї чеї сел-

În stare să trăească: la răsărit și la apus, la amiază-zi la amiazănoapte lăcuiesc frații noștri. Omul suferă frigul cel mare în țările cele miază-noapte, unde nu se mai rădică neua (omătul), precum și în țările cele calde la miază-zi, unde este fierbințeala cea mai mare. Și oare cum de strebate omul pretutindene? Cum de biruește omul toate vietățile până și fiarele ce mai agere?

Nu este puterea trupului, prin care face omul aceste toate. După trup este omul slab, mai slab decât cele mai multe de între vietăți. Dară cu mintea și cu înțelepciunea sa face omul toate. Vitele au numai stimur și oarecâtă pricepere; însă omul are minte și înțelepciune. Omul este mai priceput și mai cu minte decât toate vietățile pământului. Omul este unica ființă, care are graiu și respiră prin cuvinte toate cugetările și dorințele sale.

Însă oare toți oamenii trăesc în împreunare și îndemănare, precum trăim noi? Oare toți oamenii vorbesc pe înțeles și sunt prețuiți, precum suntem noi? – Nu toți. Mare mulțime de oameni selbatici, este încă pe pământ. Acei oameni selbatici petrec în păduri și în deșerturi (pustietăți). La chip sânt oamenii cei sel-

ватечі асеме не кѣ пої, пѣтаї кѣ сѣпт маї
слѣдї, рѣпѣношї шї флокошї не трѣп. Еї пѣ
се дѣвракѣ дѣ страїе чї зѣмѣль голї, шї зѣде
есте фрїг се дѣвѣлеск дѣ пїеї де зрїшї шї
де алте фїарѣ сѣлватече. Анїждере пѣ вїе-
цѣеск оаменї чей сѣлватечї дѣ касе, чї прїп
вїзѣнї шї дѣ крепѣтѣреле пѣмѣнтѣлї. Чей
сѣлватечї пѣ тѣпѣнкѣ пѣне, чї се пѣтреск
(хрѣнеск) де'н рѣдѣчїне, фрѣнзе де копачї,
пѣдѣреце шї де'н карне де фїарѣ. Ацери шї
рѣї сѣпт оаменї чей сѣлватечї фоарте. Еї се
зчїд знїї пре алцїї шї тѣпѣнкѣ шї карне
де ом.

Оаменї чей сѣлватечї пѣ сѣпт кѣ мѣлт
маї прїчензцї де кѣт зѣеле вїте. Еї пѣ не
кѣпоск пре пої, шї де ар рѣтѣчї вре зп ом
де дѣнтре пої ла дѣншїї, л'ар прїнде шї л'ар
сѣгрѣта орї л'ар зчїде шї л'ар тѣпка. Чел
маї вреднїк де тѣпѣнѣре лѣкрѣ есте кѣ знїї
де дѣнтре оаменї чей сѣлватечї нїчї пѣ грѣеск.
Еї лїмѣзтеазѣ ка вїтеле шї се дѣцелег пѣ-
таї прїп зѣеле сѣїме прекѣт фак чей мѣцї.
Дарѣ сѣ ростеаскѣ кѣвїнте шї сѣ грѣаскѣ
артїкѣлат, ачеаста пѣ пот.

Саѣ дѣтѣмѣлат адеце орї, кѣ шї де
дѣнтре оаменї пострїї саѣ сѣлвѣтѣчїт шї аѣ
трѣїт дѣ кодрї кѣ фїарѣле дѣпрезлѣ. Дѣ
Церманїеа (цара немѣаскѣ) аѣ прїнс ла

batici asemenea cu noi, numai că sânt mai sluți, răpănoși și flocoși pe trup. Ei nu se înbracă în straie ci umblă goli, și unde este frig se învelesc în piei de urși și de alte fiare selbatece. Așjdere nu viețuiesc oamenii cei selbatici în case, ci prin viziuni și în crepăturile pământului. Cei selbateci nu mănâncă pâne, ci se nutresc (hrănesc) de'n rădăcine, frunze de copaci, pădurețe, și de'n carne de fiară. Ageri și răi sânt oameni cei selbateci foarte. Ei seucid unii pre alții și mănâncă și carne de om.

Oamenii cei selbateci nu sânt cu mult mai pricepuți de cât unele vite. Ei nu ne cunosc pe noi, și de ar rătăci pre un om de între noi la dânșii, l'ar prinde și l'ar sugruma ori l'ar ucide și l'ar mânca. Cel mai vrednic de târguire lucru este că unii de între oameni cei selbateci nici nu grăesc. Ei limbutează ca vitele și se înțeleg numai prin unele shime precum fac cei muți. Dară să rostească cuvinte și să grăiască articulat, aceasta nu pot.

Sau întâmplat adese ori, că și de între oamenii nostri sau selbătăcit și au trăit în codri cu fiările împreună. În Germaniea (țara nemțiască) au prins la

анъл 1544 зп вѣтап селвѣтъчѣт. Кънд ера ел де треї ані, л'аѣ апѣкат лѣпї, шї пѣ л'аѣ тѣпкат, чї л'аѣ цїпѣт віѣ дїтре сіне. Лѣпї ії адѣча лѣї карне шї тѣпка. Кѣ лѣпї дїпрезпѣ трѣїа ачел копїл, де аѣ крескѣт пѣпѣ ла доїспрезече ані. Дѣсѣ — оаре че аѣ депрїнс ел петрекънд дї кодрѣ кѣ фіарѣле? Бѣетѣл саѣ селвѣтъчѣт. Дї лок сѣ ворбеаскѣ, ел вѣра ка лѣпѣл; дї лок сѣ зѣмле не пїчіоаре, ка оаменї, ел зѣмла дї вѣрпчї не тѣпї шї не пїчіоаре ка вітеле, шї ачаеста аша де віне аѣ фост депрїнс, дїкѣт алерга репедѣ дї вѣрпчї ка лѣпї. Ел фѣѣ де оаменї шї ера спѣрїос. Дѣпѣ че л'аѣ прїнс, аѣ черкат сѣл дїведе а грѣї шї а зѣмла не пїчіоаре, дарѣ фоарте кѣ греѣ шї кѣ невѣрте аѣ депрїнс чева. Дѣпѣ кѣтва тіпп аѣ дїчепѣт ел а зѣмла не пїчіоаре шї а ворѣї, дїсѣ тот пѣ аѣ ворѣїт респїкат шї кѣргѣторїѣ пѣпѣ че аѣ тѣрїт. —

Оаменї пѣ сѣпт тоѣї асемеѣе де марї шї де грошї. Де рѣнд сѣпт оаменї де чїпчї талпе де дїпалѣї. Дарѣ се афѣл знде шї знде оаменї де тот мїчї, каре се пѣтеск тітірезі. Дї Віена ера одатѣ ла Архїдѣка Фердїнанд зп ом, каре ера пѣмаї де треї скїоапе де дїпалт. Ла анъл 1760 ера дї Парїс (дї цара фрѣнчеаскѣ) зп ом де доаѣзечї шї дої де ані, каре ера пѣмаї де зп

anul 1544 un băetan selbătăcit. Când era el de trei ani, l'au apucat lupii și nu l'au mâncat, ci l'au ținut viu între sine. Lupii îi aducea lui carne și mânca. Cu lupi împreună trăia acel copil, de au crescut până la doisprezece ani. Însă — oare ce au deprins el petrecând în codru cu fiarăle? Băetul sau selbătăcit. În loc să vorbească, el urla ca lupul, în loc să umble pe picioare, ca oamenii, el umbla în brânci pe mâni și pe picioare ca vitele, și aceasta așa de bine au fost deprins, încât alerga repede în brânci ca lupii. El fuge de oameni și era spărios. După ce l'au prins, au cercat să'l învețe a grăi și a umbla pe picioare, dară foarte cu greu și cu nevrute au deprins ceva. După câțva timp au început el a umbla pe picioare și a vorbi, însă tot nu au vorbit respicat și curgătoriu până ce au murit.

Oamenii nu sânt toți asemenea de mari și de groși. De rând sânt oameni de cinci talpe de înalți. Dară se află unde și unde oameni de tot mici, care se numesc titirezi. În Viena era o dată la Arhiduca Ferdinand un om, care era numai de trei șchioape de înalt. La anul 1760 era în Paris (în țara francească) un om de douăzeci și doi de ani, care era numai de un

кот де дналт. Фрателе лѣ чел маї mare
ера де зп кот ши о палтѣ, ear cора лѣ
чеа маї мѣкѣ пѣ ера ниѣ де зп кот де mare.

Шне локзрї се афлѣ ши оаменї фоарте
марї. Ла Фердинанд Архидѣка Австриеї ера
зп хаїдѣк песте патрѣ коцї де дналт. Ашпж-
дере ера ла зп принѣпе де'н Цертанїеа зп
алергїш де патрѣ коцї де дналт.

cot de înalt. Fratele lui cel mare era de un cot și o palmă, ear sora lui cea mai mică nu era nici de un cot de mare.

Une locuri se află și oameni foarte mari. La Ferdinand Arhiduca Austriei era un haiduc peste patru coți de înalt. Așijdere era la un principe de'n Germania un alerguș de patru coți de înalt.

ірім жина іштнжъ іоя ііпож : зріє
іохапматна тднзртп ішъ дн іш
-жнса ішнрѡнса жъ днъ змръ вн
80. зрмъ вэр дзунмъд іошъ вѣтѣт
мъ м ішъ змѡл на тѣхот мѡ жннѣ
жнъ іошъ зрмъ вэр дзунмъд іошъ вѣтѣт
қолірвѡ вэр дзунмъд іошъ вѣтѣт
-8жъ ішъ қолірвѡ вэр дзунмъд іошъ вѣтѣт
қолірвѡ вэр дзунмъд іошъ вѣтѣт
вѡрѡн на вѡрѡ §. 1. і авнъ на

Партеа а доазъ.

Нзрчідні морале.

Деспре Андрареа лді Адмнезеѡ.

Косма вѡковінеандл аре шесе
копії : патрѡ взіаці ші доазъ ко-
піле. Ел нѡ аре авере маре, дарж
весе кѡ фріка лді Адмнезеѡ, ші
дз копіїлор сзі лнвзцзтѡрѡ вѡнъ.
Геара кіамъ ел тотдеадна копії
сзі пре лжнъ сїне, ші ле спѡне
лор, кѡм сз петреакъ, ка сз фїе
оаре кжнд оамени вѡні ші де оноаре
(чїнсте). Адесе орї лнвацъ вѡ-
тржндл Косма пре копії сзі ші
деспре вѡнзтатеа лді Адмнезеѡ ші

Leçendaris n. I. Kł. (Leşeb. f. d. I. Kł., rom.) 3

Partea a doua

Nărăciuni morale

§. 1

Despre îndurarea lui Dumnezeu

Cosma bucovineanul are șese copii: patru băiați și două copile. El nu are avere mare, dară este cu frica lui Dumnezeu, și dă copiilor săi învățătură bună. Seara chiamă în totdeauna copiii săi pre lângă sine, și le spune lor, cum să petreacă, ca să fie oare când oameni buni și de onoare (cinste). Adese ori învață bătrânul Cosma pre copiii săi și despre bunătatea lui Dumnezeu și

Legendariu p. I. Cl. (Lefeb. f. a. I. Rl., rom.) 3

zice: Copii! voi sânteți încă mici, și nu ați petrecut întâmplări ca acele, ca să cunoașteți bunătatea lui Dumnezeu cea mare. Eu încă am trăit în lume, și m'am îndredințat de mii de ori, că Dumnezeu este tatăl săracilor, apărătorul asupriților, și ajutorul nevoșilor.

În anul 1848 era în țeara noastră nevoie mare. Secetă nespusă și scumpete mare de pâne. Bieții oameni leșina de foame. Holera, – boala cea cumplită cuprinsese toată țeara. Pretutindene muria oamenii pe un cap. Cu aceste nevoi se însoți-se încă și resboiul, care năvăli-se asupra țărilor noastre. Ce să facă nenorociții de oameni? Toți au început a se ruga la Dumnezeu. Mici și mari, tinerii și cei bătrâni au năzuit la biserici și sau rugat cu umelință, ca să se îndure Dum-

нехед ші сзі мжнтваскз де не-
воіле челе марі.

Ші оаре сад фндрат Дмне-
зед? Антрв адевзр сад фндрат
ші ле-ад ажвтат. Плоаа ад дрмат,
холера ад фнчетат, ші ресвоіа
с'ад стжмперат!

Маре есте Дмнезед
ш. Антрв ажвторіа сзв!

§. 2.

Рвгзчіднеа днді копіл.

Маранда о вздз сзракз де н
Сіретід аве чінчі копії. Мічі ера
тоці копії, ші нв ера фнкз фн
старе сз лвкрехе. Біата вздз агоні-
сіа кв мжнеле де хрзне копії
сзі. Оденіарз се волнзві-се Ма-
ранда ші нв пдте се меаргз ла
лвкрв. Сквлжндв-се еа дес демі-
неацз, фнчепв а зіче кзтрз ко-
пії сзі: Копії! воі ведеці, кз вв

nezeu și săi mântuească de nevoile cele mari.

Și oare sau îndurat Dumnezeu? Întru adevăr sau îndurat și le-au ajutat.

Ploaea au urmat, holera au încetat, și resboiul s'au stâmpărat!

Mare este Dumnezeu
întru ajutorul său!

§. 2

Rugăciunea unui copil

Maranda o văduă săracă de'n Siretiu ave cinci copii. Mici era toți copiii, și nu era încă în stare să lucreze. Biata văduă agonisia cu mânele de hrăne copiii săi săi. Odenioară se bolnăvi-se Maranda și nu pute se meargă la lucru. Sculându-se ea des dimineață, începu a zice cătră copiii săi: Copii! voi vedeți, că eu

сѣнт болнавѣ ші нѣ пот сѣ ад-
креѣ. Пѣне нѣи, фѣинѣ нѣи, нѣмѣнѣ
нѣи. Че вѣці мѣнка вої асѣзѣ?
Фачѣці рѣгѣчѣне ші батѣці ме-
танѣе, доарѣ с'ар фндѣра Дѣмне-
зѣд де ної. Ачѣсте кѣвѣнте аѣ пѣ-
трѣне фнтре тоці копії пре Ні-
кѣлѣцѣ, ѣн вѣіат де шѣпѣте анѣ.
Ел с'ад рѣгат лѣи Дѣмнезѣд ші
акасѣ фнпреѣнѣ кѣ чѣіалалці копії;
дарѣ мерѣжнѣ ла скоалѣ, аѣ тре-
кѣт пре лѣнѣгѣ бесѣрѣкѣ ші вѣзѣжнѣ
ѣша дескѣсѣ аѣ фнтрат фн лѣзѣн-
трѣ сѣ се маї роѣце. фн бесѣрѣкѣ
нѣ ѣра нѣме, чі нѣмаї преотѣл фн
алтарѣѣ. Вѣзѣінѣ вѣіатѣл, кѣ нѣи
нѣме фн бесѣрѣкѣ, аѣ фнчѣпѣт а се
фнкѣна ші фн гѣра марѣ а се рѣга:
„Доамне! ної нѣ авѣм че мѣнка.
Нѣчї пѣне, нѣчї фѣинѣ, ші мѣма
ноастрѣ есте болнавѣ. Дѣ не
Доамне пѣне! Дѣ не мѣкар фѣинѣ!
кѣ лѣшѣнѣзм де фѣоамѣ.“
Бѣзѣтѣл аѣ ѣшїт дѣпѣ ачѣастѣ

sânt bolnavă și nu pot să lucrez. Pâne nui, făină nui, nimică nui. Ce veți mânca voi astăzi? Faceți rugăciune și bateți metanie, doară s'ar îndura Dumnezeu de noi. Aceste cuvinte au pătruns între toți copiii pre Niculuță, un băiat de șapte ani. El s'au rugat lui Dumnezeu și acasă împreună cu ceialalți copii; dară mergând la școală, au trecut pre lângă beserică și văzând ușa deschisă au intrat în lăuntru să se mai roage. În beserică nu era nime, ci numai preotul în altariu. Văzând băiatul, că nui nime în beserică, au început a se închina și în gura mare a se ruga: „Doamne! noi nu avem ce mânca. Nici pâne, nici făină, și muma noastră este bolnavă. Dă ne Doamne pâne! Dă ne măcar făină! Că leșinăm de foame.”

Băetul au eșit după aceasta

ден бесерікѣ ші с'адъ дѣс ла скоалѣ.
Єпре міаѣѣѣ віне ел акасѣ, ші
кѣндъ фнтрѣ, веде пе масѣ треі
пѣні коапте, о траістѣ кѣ фѣінѣ,
о пѣтенікѣ кѣ вѣрѣнѣ ші маі мѣате
оадѣ. — Чіне ле адъ тріміс лор
ачесте? Преотѣл Георгіе, каре вра
фн алтаріѣ адъ адѣт, кѣм се рѣга
вѣіатѣл, ші фііндѣ мілѣ де ачеі
сѣрачі адъ тріміс лор ачеле тоате.
Дѣмнеѣѣѣ аскѣлтѣ рѣгѣчіднеѣ
чеѣ де н інімѣ фѣрѣ де пріѣанѣ
ші мѣнѣѣѣ пре чеі мѣѣнініці пріін
алешіі сѣі.

§. 3.

Дѣмнеѣѣѣ веде тоате.

Доі фѣрѣціні анѣме: Павел ші
Барѣвара рѣмѣсе-се фн о зі сінѣѣрї
акасѣ. Жѣкѣндѣ-се еі амѣндѣі,
зіче дѣла о оарѣ Павел: „Барѣварѣ!
ѣаі! сѣ кѣѣтѣм фн влідаре ші фн

den beserică și s'au dus, la școală. Spre miazăzi vine el acasă, și când intră, vede pe masă trei pâni coapte, o traistă cu făină, o putenică cu brânză și mai multe ouă. – Cine le au trimis lor aceste? Preotul Gheorghie, care era în altariu au auzit, cum se ruga băiatul, și fiindui, milă de acei săraci au trimis lor acele toate.

Dumnezeu ascultă rugăciunea cea de'n inimă fără de prihană și mângăie pre cei măhniți prin aleșii săi.

§. 3

Dumnezeu vede toate

Doi frați anume: Pavel și Varvara remăse-se în o zi singuri acasă. Jucându-se ei amândoi, zice dela o oară Pavel: „Varvara! hai! să căutăm în blidare și în

кзмарз чева бдн де мжнкат, ші вом мжнка.“ Єарз Барвара ад респднс: „Дарз нб счїї тѡ, кз ла кзмарз вете о фереастз спре грз-дїнз? Мама прзшесче фн грз-дїнз ші не ва веде.“

„Єз мерцем дарз фн каса чеа маре,“ зїче Єарзшї Павел: „Аколо вете фн дѡлап о оалз маре кѡ міере, ші вом фнтїнде пжне фн міере.“ „Фнсз ші аколо не вор веде пре ної,“ респднде Барвара. „Тата лѡкреауз ла лемнарїѡ лжнғз касз ші не ва веде.“

„Ўнде дарз се мерцем?“ зїче Єарзшї нефнцзлептѡла бзїат. „Хаїдем пе под, кз аколо нб не ва веде нїме. Аколо сжнт пере ші мере кѡ-лесе, ші вом мжнка.“ Фнсз Барвара ші акѡма ад респднс: „Пе под нб не вор веде оаменїї, дарз аколо не ва веде Дѡмнезѡ. Ад доарз аї дїтат тѡ, кѡм не спдне ноадз тата, кз Дѡмнезѡ веде пре-

cămară ceva bun de mâncat, și vom mânca”. Eară Varvara au răspuns: „Dară nu știi tu, că la cămară este o fereastră spre grădină? Mama prășește în grădină și ne va vede.”

„Să mergem dară în casa cea mare”, zice earăși Pavel: „Acolo este în dulap o oală mare cu miere, și vom întinge pâne în miere”. „Însă și acolo ne vor vede pe noi”, răspunde Varvara. „Tata lucrează la lemnariu lângă casă și ne va vede”.

„Unde dară se mergem?” zice earăși neînțeleptul băiat. „Haidem pe pod, că acolo nu ne va vede nime. Acolo sânt pere și mere culese, și vom mânca”. Însă Varvara și acuma au răspuns: „Pe pod nu ne vor vede oamenii, dară acolo ne va vede Dumnezeu. Au doară ai uitat tu, cum ne spune noauă tata, că Dumnezeu vede pre-

ТЪТІНДЕНЕ ТОАТЕ, ПЪНЪ ШІ ЧЕ СЕ ФАЧЕ
АИ АНТЪНЕРЕК?“

ИДЪІНД АЧЕСТЕ ПАВЕЛ, САД ДІМІТ
ШІ АД ЗІС: „БІНЕ ЗІЧІ ТЪ ВАРВАРЪ!
КЪ ДМНЕХЪД ВЕДЕ ТОАТЕ. ЕЪ НЪ
МАІ КЪДТЪМ АША ДАРЪ НІМІКЪ, ШІ
СЪ НЕ ФЕРІМ А ФАЧЕ ЧЕ ЕСТЕ РЪД,
ПЕНТРЪ КЪ ВЕДЕ ДМНЕХЪД.

Орі че біне, орі че рѣд
Тоате веде Дмнехѣд.

§. 4.

Фііда чел вѣн.

ЪН АНЪЦЪТОРІД АД КІЕМАТ АИ
О ЗІ ПРЕ СКОЛАРІІ ЧЕІ МАІ СІРГІН-
ЧІОШІ ЛА СІНЕ, ШІ ІАД ПЪС ПРЕ ТОЦІ
КЪ СІНЕ ЛА МЕАСЪ. АНТРЕ АЧЕІ СКО-
ЛАРІ ЕРА ШІ ФІІДА ДНЕІ ВЪДЪЕ ДЕ
ТОТ СЕРАЧЕ. ЕЛ ЕРА СІРГІНЧІОС ШІ

tutindene toate, până și ce se face în întuneric?”

Auzind aceste Pavel, sau uimit și au zis: „Bine zici tu Varvară! că Dumnezeu vede toate. Să nu mai căutăm așa dară nimică și să ne ferim a face ce este rău, pentru că vede Dumnezeu”.

Ori ce bine, ori ce rău
Toate vede Dumnezeu.

§. 4

Fiiul cel bun

Un învățătoriu au chiebat în o zi pre scolarii cei mai sirguincioși la sine și iau pus pre toți cu sine la measă. Între acei școlari era și fiiul unei vădue de tot serace. El era sirguincios și

Анвзца ші пре алці копії маї мічі.
Кв ачеаста агонісія єл пзрале, кз
се ціне ші пре сіне ші пре маїкз
са чеа взтржнз. Мжнкжнд ла
меаса кв тоціі, скоате Анвзцзто-
рїда дзпз о оарз табатїереа са чеа
фрѣмоасз де арцінт, ші о аратз
ші тїнерїлор че шеде кв єл.

Маї тжрзіѣ чеаркз єл єарз
Ан вѣзѣнарїѣ дзпз табакїере, ка
сз трагз тзбакз, Ансз нѣ о афлз.
Єл Антреабз пре оаспезїї сзї, де
нѣ аѣ взгат оарекаре табакїереа
фзрз де а лѣа сама Ан вѣзѣнарїѣ?
Чеїлалці саѣ скѣлат, ші скоцінд
вѣзѣнзрїле афарз аѣ арзтат, кз
нѣ єсте табакїереа ла джншії. Ансз
фїїда вздѣї саѣ скѣлат ші аѣ зіс:
„Не чїнстеа меа нѣ ам лѣат єѣ та-
бакїереа, дарз вѣзѣнарїѣла нѣ пот
скоате.“ Вззїнд ачеаста чеїлалці
казтїна кв капетеле ші вѣцета, кз
сколарїѣла чеа сзрак саѣ лзкомїт де
аѣ лѣат табакїереа.

învăța și pre alți copii mai mici. Cu aceasta agonisia el părale, că se ține și pre sine și pre maică sa cea bătrână.. Mâncând la measa cu toții, scoate învățătoriul după o oară tabatierea sa cea frumoasă de argint, și o arată și tinerilor ce șede cu el.

Mai târziu cearcă el eară în buzunariu după tabachiere, ca să tragă tăbacă, însă nu o află. El întreabă pre oaspeții săi, de nu au văzut oarecare tabachierea fără de a lua sama în buzunariu? Ceilalți sau sculat, și scoțind buzunările afară au arătat, că nu este tabachierea la dănșii. Însă fiul văduei sau sculat și au zis: „Pe cinstea mea nu am luat eu tabachierea, dară buzunariul nu pot scoate”. Văzând aceasta ceilalți clătina cu capetele și cugeta, că școlariul cel sărac sau lăcomit de au luat tabachierea.

Адоаѡз зі кіамз фнвзцзторіѡла пре сколаріѡ ші фі зіче: „фіїѡла меѡ! еѡ ам афлат табакіереѡ. Бѡзѡнаріѡла меѡ ера дескѡсѡт ші табакіереѡ кзѡсѡе фн подѡлеѡе страіѡлаѡі. Дарѡ спѡнем, де че нѡ аі воіт тѡ ері сѡ арѡці ка чеіѡлацї бѡзѡнаріѡла?“

Сколаріѡла аѡ респѡнс: „Домнѡла фнвзцзторіѡ! Дѡмніѡѡ-та счїї, кз еѡ сѡнт сѡрак ші ам о мѡмз вѡтрѡнѡ. Еѡ нѡ поѡте сѡ се хрѡнеѡскѡ, пѡнтрѡ ачеѡа де нѡ чѡле че агоніѡсѡк еѡ, о хрѡнесѡк ші пре дѡнѡса. Ері авѡм фн бѡзѡнаріѡ доѡѡз фрѡнѡле ші о пѡреке де кѡрнаѡе, карѡ ле кѡмпѡрасѡм сѡ ле дѡк маіѡеї меѡе. Аѡта ера прїѡїна пѡнтрѡ карѡ нѡ ам арѡтѡт бѡзѡнѡрїѡле.“

Аѡзїнд ачеѡѡта фнвзцзторіѡла аѡ зіс сколаріѡлаѡі: „фѡарте-ї фрѡмос, кз тѡ фіїѡла меѡ спрїѡїнесѡї пре маїѡа та. Де аѡтѡзї фнѡїнте веї кзпѡѡта тѡ стїпендїѡ, ка сѡцї

A doauă zi chiamă învățătorul pre scolariu și îi zice: „fiul meu! Eu am aflat tabachierea. Buzunariul meu era descusut și tabachierea căzuse în poalele straiului. Dară spunem, de ce nu ai voit tu eri să arăți ca ceilalți buzunariul?”

Scolariul au respuns: „Domnule învățătoriu! Dumniea-ta știi, că eu sânt sărac și am o mumă bătrână. Ea nu poate să se hrănească, pentru aceea de'n cele ce agonisesc eu, o hrănesc și pre dânsa. Eri avem în buzunariu doauă franzole și o păreche de cârnațe, care le cumpărasem să le duc maicei mele. Asta era pricina pentru care nu am arătat buzunările”.

Auzind aceasta învățătorul au zis scolariului: „Foarte-i frumos, că tu fiul meu sprijinesti pre maica ta. De astăzi înainte vei căpăta tu stipendiu, ca săți

фіє ціє маї лєснє а арзта амоарєа
чєа фієасккз кзтрз маїка та.“

Пре пзрінціі тзї аскдатз,
Пзрінцілор лє аждтз,
Пре пзрінці іі спріжінєсчє,
Апзрз-і ші-ї окротєсчє;
Кз'нтрє тоатє пє пзмжнт
Єстє лдкрдл чєл маї свжнт:
Пре пзрінці аї рзззма,
Аї крдца ш'аї мжнзїа.

§. 5.

Бднδл ші нєпoтδл.

Єра δн мошнєаг взтржн, карє
дє двїа δмєла. Єл нδ вєдє, нδ адзїа,
ші нδ авє нічі дінці фн гдрз. Кжнд
шєдє ла мєасз, взрса адєсє орї зама
дє'н лінгдрз, пєнтрδ кз-ї трємδра
мжнєлє. Фєчіорδлді сзδ ші нδрорїї
салє сє фзкδ дєла о оарз грєацз дє
вїєтδл взтржн, ші фнчєпδ аї да
дєосєвї сз мжнжнчє. Мжнкжнд
мошнєгδл фн оарє карє зі пє ватрз,
кδм цїнє стракїна фн мжнз, ад
кзхδт ші с'ад стрїкат. Чє фзкδ
фнсз нора са? Єа ад кδмпзрат о

fie ție mai lesne a arăta amoarea cea firească
cătră maica ta”.

Pre părinții tăi ascultă,
Părinților le ajută,
Pre părinți îi sprijinesce,
Apără-i și-i ocrotesc;
Căntre toate pe pământ
Este lucrul cel mai svânt;
Pre părinți îi răzâma,
Ai cruța ș'ai mângăia.

§. 5

Bunul și nepotul

Era un moșneag bătrân, care de abia umbla.
El nu vede, nu auzia, și nu ave nici dinți în gură.
Când șede la masă, varsă adese ori zama de'n
lingură, pentru că-i tremura mânele. Feciorului
său și nurorii sale se făcu dela o oară greață de
bietul bătrân, și începu ai da deosebi să mănânce.
Mâncând moșnegul în oare care zi pe vatră,
cum ține strachina în mână, au căzut și s'au
stricat. Ce făcu însă nora sa? Ea au cumpărat o

скафз де лемн, ші фзрз де а о
маї скімба тврна фн скафз орї каре
фелїс де мжнкаре ші да взтржнд-
лді сз мжнжнче.

Мжнжнд аша мошнеагдла пе
ватрз, барз фечіордла ші нора лді
ла меасз, батз фнчепд непотда
мошнеагдлді, дн веїат мік де чінчі
анї, а аддче дрзнічіодаре пе пз-
мжнт, ші а ле пдне ла олаатз. „Че
фачї тв Петрвцз?“ фнтревз та-
тзла пре взїат. „Ед фак о троквцз.“
„Дарз ла че-ці тревде троквца?“
фнтревз татзла барз. „Ка сз ам де н
че да домніейтале ші мамей мжнкаре,
кжнд веці фі взтржні ка мошдла.“

Адзїнд ачесте кдвінте пзрінці,
ад фнчепдт а лзкрзма ші а зіче:
„кдм цїнем ної пре татзла но-
стрв, аша не вор цїне пре
ної копїї нострїї.“ Де аїчі
фнаїнте ад кіемат еї пре мошдла
лді Петрвцз барзшї ла меасз, ші
л'ад крвцат кдм маї бїне.

scafă de lemn, și fără de a o mai schimba turna în scafă ori care feliu de mâncare și da bătrânului să mănânce.

Mâncând așa moșneagul pe vatră, eară feciorul și nora lui la measă, eată începu nepotul moșneagului, un beiat mic de cinci ani, a aduce drăncioare pe pământ, și a le pune la olaltă. „Ce faci tu Petruță?” întrebă tatăl pre băiat. „Eu fac o trocuță”. Dară la ce-ți trebuie trocuța?” întrebă tatăl eară. „Ca să am de'n ce da domniei tale și mamei mâncare, când veți fi bătrâni ca moșul.”

Auzind aceste cuvinte părinții, au început a lăcrăma și a zice: „cum ținem noi pre tatăl nostru, așa ne vor ține pre noi copiii noștri”. De aici înainte au chiebat ei pre moșul lui Petruță earăși la measă, și l-au cruțat cum mai bine.

О Ъ ЭД ХРХФ ІШ . ИМЛ ЭД ХФВЮ
ЭОЛ ІО ХФВЮ І §. 6. ИЮСТ ВЛМІО ІМ

Мінчідна аддче ла рвшіне.

Доох калфе андме Трифон ші
Памфіл трече оденіоарх пре лжнгз
о кдрекісте. Трифон каре лнвзцасз
кзлдрзріеа, зіче: „енка! че кзпз-
ціні марі де кдрекід!“ лнсз Пам-
філ, каре се лзда кд драг, зіче:
„че сжнт ачесте кзпзціні! лн Мол-
давіа апроапне де Галац ам вззѣт
ѣд кзпзціні де кдрекід ка каселе де
марі.“ „Мінднат лдркѣ!“ респвнде
Трифон кзлдраріѣл. „Дарз ші ѣд
ам фзкѣт кѣ местерѣл, ла каре ам
лнвзцат одатз о кзлдаре, каре бра-
аша де маре ка о бесерікз.“ Мінд-
нжндѣсе де ачеста Памфіл лн-
треавз, де че треавз фзкѣ ѣі кзл-
дареа чеа маре? Сарз трифон ад
зіс: „Поі ам воіт сз фіервем лн
ѣа кдрекідл тзѣ чеа маре.“

Памфіл ад лнцелес акѣ, че ва

§. 6

Minciuna aduce la rușine

Doă calfe anume Trifon și Pamfil trece odenioară pre lângă o curechiste. Trifon care învățasă căldărărireă zice: „enca! ce căpățâni mari de curechiu”, însă Pamfil, care se lauda cu drag, zice: „ce sânt aceste căpățâni! În Moldavia aproape de Galaț am văzut eu căpățâni de curechiu ca casele de mari?” „Minunat lucru!” răspunde Trifon căldărariul. „Dară și eu am făcut cu mesterul, la care am învățat odată o căldare, care era așa de mare ca o beserică”. Minunându-se de aceasta Pamfil întreabă, de ce treabă făcu ei căldarea cea mare? Eară Trifon au zis: „Noi am voit să fierbem în ea curechiul tău cel mare”.

Pamfil au înțeleș acu, ce va

сѣ ꙗнсемнезе ворѣа лѣи Трифон. Ел
с'ад рѣшинат де мѣнчѣвна са кѣ кѣ-
пѣцине ле челе марѣ де кѣрекѣ шѣ ад
зѣс: „Еартѣ фрате! Аста греа
мѣнчѣвнѣ фѣечеа маї де пе
дрмѣ.“

§. 7.

Че щѣе нѣцѣ плаче, алтора п
нѣнѣнѣе бѣе тѣхѣ нѣ хѣнѣе иш
Чече нѣцѣ плаче, алтора п
нѣнѣнѣе бѣе тѣхѣ нѣ хѣнѣе иш

Георгіе чернѣцѣанѣа лѣе нѣ
вѣят спрѣнѣарец. Ёнде мерѣе,
тот стрѣга шѣ шѣера. Оденѣарѣ
ад мерѣе ел кѣ пѣрѣнѣцѣи сѣи ла Хо-
речеа ꙗн пѣдрѣе. Фѣїнд апропе де
пѣдрѣе ад алергат ꙗнтро парте шѣ
ад ꙗнчепѣт а стрѣга: „хѣп! хѣп!“
Дарѣе де ꙗн пѣдрѣе рече нѣнѣ ꙗнпоїд:
„хѣп! хѣп!“ Де ачелета мѣнѣнѣнѣ-
адсе вѣятѣа стрѣгѣ: „Чѣне естѣ тѣ?“
Еарѣе шѣ де ꙗн пѣдрѣе рече нѣнѣ: „Чѣне
естѣ тѣ?“ Бѣятѣа се мѣнѣе шѣ

să însemneze vorba lui Trifon. El s'au rușinat de minciuna sa cu căpăținele cele mari de curechiu și au zis: „Eartă frate! Asta grea minciună fie cea mai de pe urmă”.

§. 7

Ce ție nuți place, altora nu face

Gheorghie cernăuțianul ave un băiat sprânțareț. Unde merge, tot striga și șuera. Odenioară au mers el cu părinții săi la Horecea în pădure. Fiind aproape de pădure au alergat întro parte și au început a striga: „Hop! Hop!” Dară de'n pădure resună înapoiu: „Hop! Hop!” De aceasta minunându-se băiatul strigă: „Cine esti tu?” eară și de'n pădure resună: „Cine esti tu?” Băiatul se mânie și

зіче фн гѣра маре: „Тѣ естї неѣдн!“
Дарѣ шї де'н пѣдрѣ рѣсѣнѣ фн на-
поїѣ: „Тѣ естї неѣдн!“
Че се факѣ вѣіатѣ де мѣнїе?
Ел алѣарѣ фн пѣдрѣ шї каѣтѣ,
кѣцѣтѣнд кѣ аколо естѣ алт вѣіат.
Дарѣ нѣ аѣ флат прѣ нїме. Пѣжн-
гѣнд мерѣе ел апоїѣ ла татѣл сѣѣ,
шї зіче кѣ ѣн вѣіат саѣ аскѣнс фн
пѣдрѣ шї л'аѣ сѣдѣїт. фнсѣ татѣл,
каре аѣѣсе ачестѣ тоатѣ, аѣ рѣспѣнс
лѣї зікѣнд: „Де'н пѣдрѣ аѣ рѣсѣ-
нат нѣмаї кѣвїнтѣлѣ талѣ. Че аї
грѣїт тѣ, кїар ачѣеа аѣ рѣсѣнат де'н
пѣдрѣ. Де аї фї грѣїт тѣ чѣва
фрѣмос, кѣвїнтѣлѣ талѣ чѣлѣ фрѣ-
мосѣ ар фї рѣспѣндїт ла тїне
фнапоїѣ. Аша се фнтѣмпѣлѣ тот
деѣднѣ. Кѣм естѣ вѣнѣ зіѣа, ашаї
шї мѣлѣцѣмїта. фнтїмпїнѣ прѣ алѣїї
прїїнѣїос, шї єї тѣвор фнтїмпїна шї
прѣ тїне прїїнѣїос. Де нѣ вѣї окѣрѣ прѣ
алѣїї, шї прѣ тїне нѣ тѣ ва окѣрѣ нїме.
Че цїѣ нѣцї плачѣ, алтѣїа нѣ фачѣ.

zice în gura mare: „Tu esti nebun?” Dară și de'n pădure resună înapoiu: „Tu esti nebun?”

Ce se facă băiatul de mânie? El aleargă în pădure și caută, cugetând că acolo este alt băiat. Dară nu au aflat pre nime. Plângând merge el apoiu la tatăl său, și zice că un băiat sau ascuns în pădure și l'au suduit. Însă tatăl, care auzise aceste toate, au respuns lui zicând: „De'n pădure au resunat numai cuvintele tale”. Ce ai grăit tu, chiar aceea au resunat de'n pădure. De ai fi grăit tu ceva frumos, cuvintele tale cele frumoase au fi respândit la tine înapoiu. Așa se întâmplă tot deauna. Cum este bună ziua, așași și mulțemita. Întâmpină pre alții priincios, și ei te vor întimpina și pre tine priincios. De nu vei ocără pre alții, și pre tine nu te va ocără nime. Ce ție nu-ți place, altuia nu face.

§. 8.

Чела че есте андествлат кб
пвцин, се фаче вредник де мвлат.

Тевтвд анвзцторївде н Кжм-
пвллвнг кбмпзра адесе ори фран-
золє, шї да копїлор челор сзрачї
двпз скоалз. Ел нв ле анпзрцїа
сїнгвр, чї пвне франзолєлє ан о
ношзрквцз, ка сзшї іає копїї сїн-
гврї. Бзїацїї нвзвлїа шї карє де
карє кзвта сз алеагз чєл маї марє
шї маї фрвмоасз франзолз. Чїм-
врвд ансз дн бзїат мїк шї чєл маї
сзрак вра тот деадна чєл де пє дрмз.
Ел лва че ремжнє, шї ачєаста фран-
золз нв о мжнка сїнгвр, чї о двчє
а касз шї о анпзрцїа кб маїка са.

Ачєаста лварз сєама бвндл ан-
взцторїв; шї оарє че аз фзквд?
Ан о зї оарє карє лвжд Чїмврвд
ка тот деадна франзола чєл де пє
дрмз шї сзрвтжнд мжна анвзцз-

§. 8

Cela ce este îndestulat cu puțin, se face vrednic de mult

Teutul învățătorul de'n Câmpulung cumpăra adese ori franzole, și da copiilor celor săraci după școală. El nu le împărțea singur, ci pune franzolele în o coșărcuță, ca săși iae copiii singuri. Băiații năvălia și care de care căuta să aleagă cea mai mare și mai frumoasă franzolă. Cimbrul însă un băiat mic și cel mai sărac era tot deauna cel de pe urmă. El lua ce rămâne, și aceasta franzolă nu o mânca singur, ci o duce a casă și o împărția cu maica sa.

Aceasta luară seama bunul învățătoriu; și oare ce au făcut? În o zi oare care luând Cimbrul ca tot deauna franzola cea de pe urmă și sărutând mâna învă-

торіваді, мерце акасз ші дз мдмеі
сале франзола сз о кроєаскз. Маіка
кроєсче пжнечіка, ші батз! кад де'н
ба треі доіузчері (хдєсші, сороко-
вєці). „Де внде сжнт ачєстїа банї?“
Фнтреавз маіка. „Тревде сз фі фн-
трат оарекдм банїі фн пжне. Мерці
де дд фнвзцзторіваді банїі фн-
напоїс.“

Де гравз алеаргз мїкдл взіат
лаі фнвзцзторїваді ші джндді банїі
спдне фнтжмплареа. Фнсз фнвз-
цзторїваді ад рєспдне: „Єд ам пдє
банїі андме пентрѳ тїне. Пентрѳ кз
єраї фндєствлат кд франзола чєа
маї мїкз, батз аї ачєст дар.“

§. 9.

Фзкзторїваді де віне.

Фн дн сат єра о взддз сзракз.
Копїї авє, дарз тоці мїчі ші нв
єра фн старє сз лдкрєзє. Авє віата

țătorului, merge acasă și dă mumei sale franzola să o croască. Maica croiesce pâneșica, și eată! Cad de'n ea trei doizăceri (husăși, sorcoveți). „De unde sânt acești bani?” întreabă maica. „Trebue să fi intrat oarecum banii în pâne. Mergi de du învățătorului banii înapoiu”.

De grabă aleargă micul băiat la învățătoriu și dându-i banii, spune întâmplarea.

Însă învățătoriu au respuns: „Eu am pus banii anume pentru tine. Pentru că erai îndestulat cu franzola cea mai mică, eată ai acest dar!”

§. 9

Făcătoriu de bine

În un sat era o văduă săracă. Copii ave, dară toți mici și nu era în stare să lucreze. Ave biata

вздѣз ші чева кжмп, дарз нѣ
єра фн старе сзл аре ші сз са-
мене. Прімзвара сосі-се. Тоці
оаменіі сзмзнасе демлат огоарзле
лор; фнсз огорда вздвєі ста не-
арат. Че се факз вздда? Плжн-
гжнд, ба кѣ сіне копііі фн царінз
ші мерце ла огор ка сз сапе мз-
кар кѣ сапа ші сз арднче пѣціні
пзпѣшоі ші бара вѣле.

100. Вздда сосесче ла огор ші кжнд
веде, огорда єі есте арат ші сз-
мзнат. Де вѣкѣріє аѣ фнчепѣт ба
кѣ копііі ші а лзкрзма ші а се
міндна, чіне сз фі фзкѣт ачєаста
вѣнзтате. Ба фнтреавз де жітаріѣ
де нѣ счіє єл пре омѣл чел фзкѣ-
торіѣ де віне? Єарз жітаріѣл аѣ
зіє єі: „Георгіє Мораріѣл, че аре
нѣмаі о пзрєкіє де воі, аѣ фост
єрі кѣ пѣдѣл ші аѣ арат, аѣ сз-
мзнат ші аѣ грзпат пентрѣ тіне.“

86. Мжнгзієтз аѣ мерс вздда кѣ
копііі сзі дрепт ла фзкѣторіѣл сзѣ

Leçendaris n. I. Кл. (Leşeb. f. d. I. 81.; rom.)

4

văduă și ceva câmp, dară nu era în stare să are și să samene. Primăveara sosi-se. Toți oamenii sămănase demult ogoarele lor; însă ogorul văduiei sta nearat. Ce să facă văduia? Plângând, ea cu sine copiii în țarină și merge la ogor ca să sape măcar cu sapa și să arunce puțini păpușoi și bara bule.

Văduia sosese la ogor și când vede, ogorul ei este arat și sămănat. De bucurie au început ea cu copiii și a lăcrăma și a se minuna, cine să fi făcut aceasta bunătate. Ea întreabă de jitariu de nu scie el pre omul cel făcătoriu de bine? Eară jitariul au zis ei: „Gheorghie Morariul, ce are numai o părechie de boi, au fost eri cu plugul și au arat, au sămănat și au grăpat pentru tine”.

Mângăietă au mers văduia cu copiii săi drept la făcătoriuul său

Legendariu p. I. Cl. (Lefeb. f. a. I. Rl., rom.) 4

ДЕ ВІНЕ ШІ МДАЦЕМІНДІ, С'АД ФЪГЪ-
ДІТ, КЪ-І ВА АДКРА БА КД МЖНЕЛЕ.
АНСЪ МОРАРІДА НД АД ПРІМІТ НІ-
МІКЪ. ШІША СЪ КАДЕ СЪ ФАЧЕМ ТОТ
ДЕАДНА ВІНЕ ЧЕЛОР НЕВОЕШІ.

§. 10.

ШЕПТЕ ФРАЦІ ШІ ШЕПТЕ БЕЦЕ.

УН ЦЪРАН АВЕ ШЕПТЕ ФЕЧІОРІ.
ПЪНЪ ЧЕ БРА МІЧІ СЕ АНВОЕ КДМ СЕ
АНВОЕ, ПЕНТРЪ КЪ АВЕ ФРІКЪ ДЕ ТА-
ТЪЛА ЛОР. ДАРЪ ДЪПЪ ЧЕ АД КРЕСКЪТ
МАІ МАРІ СЕ ГЖЛЧЕВЕ АДЕСЕ ОРІ АН-
ТРЕ СІНЕ.

ТАТЪЛА ВЪЗЪНД АЧЕАСТА СЕ
МЪХНІА ФОАРТЕ. БА ЗІЧЕ АДЕСЕ ОРІ:
„ФЕЧІОРІІ МЕІ ВОР РЪСІПІ КД ГЖЛЧЕВЕЛЕ
ЛОР ТОАТЪ АВЕРЕА МЕА, ШІ НД СЕ ВА
АЛЕДЕ НІМІКЪ ДЕН ЕІ. АН О ЗІ ОАРЕ
КАРЕ АД КІЕМАТ МЪХНІТЪЛА ТАТЪ ПРЕ
ТОЦІ ШЕПТЕ ФЕЧІОРІ ЛА СІНЕ. БА АД
ЛЕГАТ ШІ ШЕПТЕ БЕЦЕ ЛА ОЛАЛЪ,

de bine și mulțumindui, s'au făgăduit, că-i va lucra ea cu mânele. Însă Morariul nu au primit nimică. Așa să cade să facem tot deauna bine celor nevoeși.

§. 10

Șapte frați și șapte bețe

Un țăran avea șapte feciori. Până ce era mici se învoe cum se învoe, pentru că ave frică de tatăl lor. Dară după ce au crescut mai mari se gâlceve adese ori între sine.

Tatăl văzând aceasta se mânia foarte. El zice adese ori: „Feciorii mei vor răsipi cu gâlcevele lor toată averea mea, și nu se va alege nimică de'n ei”. În o zi oare care au chiebat mânia tată pre toți șapte feciori la sine. El au legat și șapte bețe la olaltă

ші джнддле ачесте фечіоріор ад
зіс: “Черкаці, каре де фнтре вої ва
фржнце фн доаз аста легзтдрз
де беце? Чеаркз чел маї маре сз
фржнгз, дарз фнзздар. Чеаркз
ші ал доїле, ші ал треїле ші тоці
чейлалці пзнз ла ал шептеле; дарз
нічі дндл нд ад пдтдт сз фржнгз.
Акдма лд лдат взтржндл легз-
тдра кд бецеле зікжд: „вої нд пд-
теці фржнце легзтдра: Акд воїд
черка єд.“

Бзтржндл ад деслегат бецеле,
ші лджнд дндл ддпз алтдл ле ад
фржнт тоате кд дшдрзтате.

Бзхїнд ачеста фечіорїї, фн-
чепд а зіче кд тоції: „Аша нд есте
нічі о гредтате. Кжте дн взц есте
фн старе сз фржнгз ші дн прднк.“

Дарз взтржндл ад зіс: „Кд-
ноасчеці де аїчі фїїлор меї! че поа-
те бдна фнпзкаре ші фнпреднлре.
Кдм сад фнтжмплат кд ачесте беце,
аша се ва фнтжмпла ші кд вої.

și dândule aceste feciorilor au zis: „Cercați, care de între voi va frânge în doauă asta legătură de bețe? Cearcă cel mai mare să frângă, dară înzădar. Cearcă și al doile, și al treile, și toți ceilalți până la al șeptele; dară nici unul nu au putut să frângă.

Acuma au luat bătrânul legătura cu bețele zicând: „voi nu puteți frânge legătura: Acu voiu cerca eu”.

Bătrânul au deslegat bețele, și luând unul după altul le au frânt toate cu ușurătate.

Văzind aceasta feciorii, începu a zice cu toții: „Așa nu este nici o greutate. Câte un băț este în stare să frângă și un prunc”.

Dară bătrânul au zis: „Cunoasceți de aici fiilor mei! ce poate buna împăcare și împreunare. Cum sau întâmplat cu aceste bețe, așa se va întâmpla și cu voi.

ПЗНХ ЧЕ ВЕЦІ ТРЗІ АН ПАЧЕ АНТРЕ
ВОІ ШІ ВЕЦІ ЦІНЕ ЛА ОЛАЛТХ, ВЕЦІ
ФІ ПӨТЕРНІЧІ ШІ ВЕСТИЦІ АНТРЕ ТОЦІ.
ДАРХ ДЕ СЕ ВА АНКДІВА ГЖЧЕАВА
АНТРЕ ВОІ, ШІ НӨ ВЕЦІ ПЕТРЕЧЕ АН
ЛЕГХТӨРХ ФРХЦАСКХ, АПОІӨ ВА ФІ
ШІ ВОЛХ, ЧЕ САӨ АНТЖМПАЛТ КӨ
АЧЕСТЕ ВЕЦЕ, ЧЕ ЗАК АКӨ ФРЖНТЕ ПЕ
ПЗМЖНТ. ТРЗІЦІ ДАРХ АН АМОАРЕ
ФРХЦАСКХ ШІ АН БӨНХ АНВОІРЕ,
ШІ ВХ АДӨЧЕЦІ ТОТДЕАӨНА АМІНТЕ
ДЕ АЧЕСТЕ ШЕПТЕ ВЕЦЕ.“

§. 11.

ЧІРТА НӨ АДӨЧЕ ФОЛОС.

Дої БХІАЦІ МЕРЦЕ АНПРЕӨНХ ЛА
ПРЕӨМБЛАРЕ. ТРЕКЖНД ЕІ ПЕ ЛЖНГХ
ӨН НӨК, АД АФЛАТ ПЕ ПЗМЖНТ О
НӨКХ. ЁНДА ЗІЧЕ: „АМЕА ЕСТЕ НӨКА,
ПЕНТРӨ КХ ЕӨ АМ ВХУӨТ-О АНТХІА
ДАТХ.“ ЧЕЛАЛАЛТ ЗІЧЕ: „БА! АМЕА
ЕСТЕ НӨКА ПЕНТРӨ КХ ЕӨ АМ РХДІ-
КАТ-О АНТХІА ДАТХ.“

Până ce veți trăi în pace între voi și veți ține la olaltă, veți fi puternici și vestiți între toți. Dară de se va încuibă gâlceava între voi, și nu veți petrece în legătură frățască, apoiu va fi și voauă, ce sau întâmplat cu aceste bețe, ce zac acu frânte pe pământ. Trăiți dară în amoare frățască și în bună învoire, și vă aduceți totdeauna aminte de aceste șapte bețe”.

§. 11

Cirta nu aduce folos

Doi băiați merge împreună la preumblare. Trecând ei pe lângă un nuc, au aflat pe pământ o nucă. Unul zice: „Amea este nuca, pentru că eu am văzut-o întâia dată”. Celălalt zice: „Ba! amea este nuca pentru că eu am rădicat-o întâia dată”.

ХИ ЧІРТЖНД СЕ ЄІ АША ПЕНТРЪ НЪКЪ,
ЕАТЪ КЪ ВІНЕ ДН БЪЕТАН МАІ МАРЕ
ШІ ЗІЧЕ: „СТАЦІ! НЪ ВЪ СВЪДІЦІ. ЄД
ВОІВ ФАЧЕ ПАЧЕ АНТРЕ ВОІ.“ ЄТЖНД
БЪЕТАНДА АН МІЗЛОКДА ЛОР, ДЕСФАЧЕ
НЪКА АН ДОАЗ, ШІ ЗІЧЕ: „АСТА
ЖДМЪТАТЕ ДЕ КОАЖЪ ЄСТЕ АЧЕЛДІА,
ЧЕ АД ВЪЗЪТ АНТЪІА ДАТЪ НЪКА.

ЧЕЛАЛТЪ ЖДМЪТАТЕ ДЕ КОА-
ЖЪ ЄСТЕ АЧЕЛДІА ЧЕ АД РЪДІКАТ АН-
ТЪІА ДАТЪ НЪКА. АНСЪ МІЕЗДА ЄСТЕ
АЛ МІЕД, ПЕНТРЪ КЪ В'АМ АНПЪКАТ.“

ФЪКЖНД АЧЕАСТА БЪЕТАНДА САД
ДЕСМАІ ДЕПАРТЕ РЪЖІНД ШІ ЗІКЖНД:
„КЪ АША СЕ ФОЛОСЕСК ЧІРТЪТОРІІ;“
ЕАРЪ БЪІАЦІІ АД РЕМАС КЪ КОАЖЕЛЕ
АН МЪНЪ.

§. 12.

ВІКЛЕНІЕА АДЪЧЕ ЛА РЪШІНЕ.

АН ДН САТ ЕРА ДН ЦЪРАН СЪРАК,
ДАРЪ ФОАРТЕ ДЕ ТРЕАВЪ ШІ СІРГВІН-

Cirtându-se ei așa pentru nucă, eată că vine un băetan mai mare și zice: „stați! nu vă svădiți. Eu voiu face pace între voi”. Stând băetanul în mijlocul lor, desface nuca în doauă, și zice: „Asta jumătate de coajă este aceluia, ce au văzut întâia dată nuca.

Cealaltă jumătate de coajă este aceluia ce au rădicat întâia dată nuca. Însă miezul este al mieu, pentru că v'am împăcat”.

Făcând aceasta băetanul sau dus mai departe răzind și zicând: „că așa se folosesc cirtătorii”; eară băiații au remas cu coajele în mână.

§. 12

Viclenia aduce la rușine

În un sat era un țaran sărac, dară foarte de treabă și sirguin-

чіос. **Є**л аве ндмаї о грздінз
мікз, дарз о лдрка аша де віне,
кз аве тотдеадна челе маї фр-
моасе легдме. **Ѕ**н о варз се фзкдсе
Ѕн грздіна лді фоарте фр-
моші харевжі. **Ѕ**н харевз маї алес кре-
скдсе аша де маре кжт се міндна
тоці оаменіі. **Ч**е се факз вднда
цзран кд харевзда? **Є**л л'ад дс
ла преотда сатдаді, ші л'ад **Ѕ**-
кінат лді **Ѕ**н дар. **П**реотда кдно-
скжнд ден ачєаста воінца чєл вднз
а цзрандді, ад скос треї галбені
ші ад дат сїргвнчіослді цзран.

Ѕвзінд ачєаста **Ѕ**н цзран
хжтрд ші віклеан кдцєтз аша ла
сіне: „**Є**д ам **Ѕ**н мжнз фр-
мос. **П**ре ачєаста воїд ддчє **Є**д преотд-
лді. **Д**акз ад дат **Є**л пєнтрд **Ѕ**н
харевз треї галбені, пєнтрд мжнз
ва да міє сїгдр чєл пдцін зєчє
галбені.

Віклеанда цзран прінде мжн-
зда **Ѕ**н кзпхстрд ші мерце кд

cios. El ave numai o grădină mică, dară o lucra așa de bine, că ave totdeauna cele mai frumoase legume. În o vară se făcuse în grădina lui foarte frumoși harbuji. Un harbuz mai ales crescuse așa de mare cât se minuna toți oamenii. Ce se facă bunul țăran cu harbuzul? El l'au dus la preotul satului, și l'au închinat lui în dar. Preotul cunoscând den aceasta voința cea bună a țăranului, au scos trei galbeni și au dat sirguinciosului țăran.

Auzind aceasta un țăran hâtru și viclean, cugetă așa la sine: „Eu am un mînz frumos. Pre acesta voiu duce eu preotului. Dacă au dat el pentru un harbuz trei galbeni, pentru mînz va da mie sigur cel puțin zece galbeni.

Vicleanul țăran prinde mînzul în căpăstru și merge cu

Дзнесла ла Преот зікжнді: „Прі-
месче дела міне пзрінте ачест
дар. Мжнзда есте фрдмоз, ші
счіѡ кз'ці ва пазче.“ Кдноскжнд
преотда вікленієа цзрандаді, каре
трзцеа нздежде де вро зече гал-
бені, нѡ воіа сз прімескз. Ансз
вззжнд, кз цзранда се андеасз
ндмаі декжт кѡ дарда, лад пріміт
зікжнд: „Дарз кѡ че сз те кдноск
ѡд пентрѡ дарда ачеста? Ѣд воіѡ
дзрді ціє ѡн лѡкрѡ, каре мз ціне
треі галбені.“ Ші лѡжнд преотда
харвѡзда чел маре дз цзрандаді
зікжнд: „Ѣа ачест харвѡз дела
міне, пентрѡ каре ам дат маі
лѡлт, декѡм фаче мжнзда тзѡ.“
Че сз факз цзранда? Ѣл аѡ
лѡлт дарда преотдаді, кдноскжнд
кз сінгѡр пре сіне с'аѡ аншалт.
Аша се аншалз пре сіне тоці,
чеі че кадтз кѡ вікленіє сз се фо-
лосакз.

dănsul la Preot zicându-i. „Primește dela mine părinte acest dar. Mânzul este frumos, și știu că ți va plăce”. Cunoscând preotul viclenia țaranului, care trăgea nădejde de vro zece galbeni, nu voia să primească. Însă văzând, că țaranul se îndeasă numai decât cu darul, lau primit zicând: „Dară cu ce să te cunosc eu pentru darul acesta? Eu voiu dărui ție un lucru, care mă ține trei galbeni”. Și luând preotul harbuzul cel mare dă țaranului zicând: „Ea acest harbuz dela mine, pentru care am dat mai mult, decum face mânzul tău”.

Ce să facă țaranul? El au luat darul preotului, cunoscând că singur pre sine s'au înșălat. Așa se înșeală pre sine toți, cei ce caută cu viclenie să se folosască.

§. 13

Avutul și săracul

În un sat era în țăran foarte cuprins. El ave casă bună acarături multe, vite frumoase și toate bunătățile. Dară era zgârcit și nu miluea pre nime. Aproape de casa lui lăcuie un vecin, almintere om bun și cinstit, dară sărac și îngreoeat cu mulți copii. Câte odată trimite săracul la cel avut unul de între copiii săi după făină, ori la sărbători după puțin lapte, ca să se înfrupte măcar; însă avutul nui da.

După oare ce timp s'au întâmplat, că săpând săracul în grădina sa au aflat în pământ o căldare cu bani. Mulțemind lui Dumnezeu au luat el banii, și au pus lucrurile casei sale așa de bine la cale, că se făcu și

ЕЛ КЪПРИНС, АВЖНД ВІТЕ МДЛТЕ ШІ
КАСЪ БЪНЪ.

Даръ кѣ мѣцѣшда сѣѣ че сѣѣ
Антѣмплат? Дѣнд боалъ Антре
вѣтеле лѣ, тоате аѣ перѣт. Ба ацѣ-
цѣндѣсе Ан о ноапте фокѣл Ан
тѣндъ, сѣѣ апрѣнс касѣ шѣ аѣ арс
господърѣа тоатъ. Акѣма аѣ ре-
мас цѣранѣл чѣл кѣпрѣнс маѣ сѣ-
рак, дѣкѣт мѣцѣшда лѣ, прѣ карѣ
нѣ воѣа сѣл сѣѣе. Акѣма аѣ Ан-
чѣндѣт шѣ Ел а чѣре ла чѣла, прѣ
карѣ-л алѣнга одѣнѣоръ дѣла праг.
Ачѣста мѣцѣш ѣра бѣн шѣ-ѣ да
лѣѣ дѣ тоате, даръ'л шѣ Анѣзр-
вѣта прѣ Ел зѣкѣнд: „Кѣнд ѣстѣ
сѣтѣл, адѣцѣ амѣнте дѣ чѣл флѣ-
мѣнд, шѣ сокотѣсчѣ кѣ шѣ тѣ поцѣ
сѣ вѣѣ ла сѣрѣчѣе.“

§. 14.

Езнѣтатеѣ ѣсте авѣцѣе марѣ.

Ън фѣчѣор тѣнѣр сѣѣ Антѣл-
нѣт одѣнѣоръ кѣ Анѣзѣторѣѣл,

el cuprins, având vite multe și casă bună.

Dară cu migieșul său ce sau întâmplat? Dând boală între vitele lui, toate au perit. Ba ațițându-se în o noapte focul în tindă, sau aprins casa și au ars gospodăria toată. Acuma au ramas țăranul cel cuprins mai sărac, decât migieșul lui, pre care nu voia săl scie. Acum au început și el a cere la cela, pre care-l alunga odenioară dela prag. Acesta migieș era bun și-i da lui de toate, dară'l și înbărbăta pre el zicând: „Când esti sătul, aduți aminte de cel flămând, și socotesce că și tu poți să vii la sărăcie”.

§. 14

Sănătatea este avuție mare

Un fecior tânăr sau întâl-
nit odenioară cu învățătorul,

каре л'адъ фнвццат ла скоалъ, ші
фнчепѸ а се тѣнгѸі, кѣ есте ненор-
рокос. фнвццторіѸа фнтреавѣ пре
дзнсѸа фн че се вѸпрінде неноро-
чіреа лѸі? Сарѣ ел зіче: „Тоці
чеі че лѸ ѸмѸлат кѸ міме ла скоалъ
сѣнт фн старе вѸнѣ ші авѸтѣ,
сарѣ еѸ сѣнт ліпсіт де тоате.“

Пе ачѸаста-ї респѸнде лѸі фн-
вццторіѸа зікѣнд: „КѸм поці сѣ
фїї ліпсіт де тоате деакѣ те вѸд
сѣнѣтос? Апої фл апѸкѣ фнвц-
цторіѸа де мѣнѣ ші зіче: „Аста
мѣнѣ есте сѣнѣтоасѣ ші вѸнѣ де
лѸкрѸ, оаре аї да сѣ ці-о таїе чїне-
ва пентрѸ о міе де фїорїні?“ „Ба!
ачѸа нѸ аші фаче,“ респѸнде фе-
чіорїѸа. Дечї грѣсече фнвццторїѸа
кѣтрѣ дзнсѸа маї де парте, зі-
кѣнд: „ТѸ аї окї сѣнѣтошї, оаре аї
да сѣці скоатѣ ѸнѸа пентрѸ о міе
де фїорїні? ТѸ аї пічїоаре сѣнѣ-
толсе, оаре аї да сѣці таїе Ѹн пі-
чїор пентрѸ о міе де фїорїні?“ Фе-

care l'au învățat la școală, și începu a se tângu-
gui, că este nenorocos. Învățătorul întreabă
pre dânsul în ce se cuprinde nenorocirea lui?
Eară el zice: „Toți cei ce au umblat cu mine la
școală sânt în stare bună și avută, eară eu sânt
lipsit de toate.”

Pe aceasta-i răspunde lui învățătorul
zicând: „Cum poți să fii lipsit de toate deacă
te văd sănătos?” Apoi îl apucă învățătorul de
mână și zice: „Asta mână este sănătoasă și bună
de lucru, oare ai da să ți-o taie cineva pentru
o mie de fiorini?” „Ba! Acea nu ași face”,
răspunde feciorul. Deci grăesce învățătorul
cătră dânsul mai de parte, zicând: „Tu ai ochi
sănătoși, oare ai da săți scoată unul pentru o mie
de fiorini? Tu ai picioare sănătoase, oare ai da
săți taie un picior pentru o mie de fiorini? Fe-

рітаѣ Дѣмнєсѣѣ сѣ фак ѣна ка
ачеаста,“ респѣнде фечіорѣл.
„Аша дарѣ нѣ те тѣнѣгѣ фѣ-
тѣл мѣѣ, кѣ естѣ ліпсѣт дѣ тоате.
Дѣ аї мѣнї сѣнѣтоасѣ, окї сѣнѣ-
тошї, пічіоаре сѣнѣтоасѣ, нѣ естѣ
сѣрак, пентрѣ кѣ сѣнѣтатеа есте
маї мѣлат декѣт банїї.“ Ачесте аѣ
респѣне фнѣзѣторїѣл.

§. 15.

Нєсаціѣл аѣѣче моарте.

Ѣн ом авѣ нѣмаї дої вѣїаці.
Алтмінтереа ера вѣїації вѣнї, дарѣ
песте мѣсѣрѣ несѣціошї. Ёї нѣ сѣ
фнѣзѣка кѣ челе че ле да маїка сѣ
мѣнѣнче, чї хѣлѣвѣре прѣтѣтїнде
шї тот мѣнѣка. Ѣн ѣнѣрїѣ нѣ ера,
ка сѣ нѣ фї скочїорѣт єї, ѣн вас
нѣ рѣмѣне, ка сѣ нѣ-а фї десѣопе-
рїт єї. Адесѣ орї аї черта прѣ дѣн-
шїї маїка лор, дарѣ нїмїкѣ нѣ
фолосіа.

ritau Dumnezeu să fac una ca aceasta”, răspunde feciorul.

„Așa dară nu te tângui fătul meu, că esti lipsit de toate. De ai mâni sănătoase, ochi sănătoși, picioare sănătoase, nu esti sărac, pentru că sănătatea este mai mult decât banii”. Aceste au răspuns învățătorul.

§. 15

Nesațiul aduce moarte

Un om ave numai doi băiați. Altminterea era băiații buni, dară peste măsură nesățioși. Ei nu se împăca cu cele ce le da maica să mănânce, ci hâlbăre pretutindene și tot mânca. Un ungheriu nu era, ca să nu fi scociorât ei, un vas nu remâne, ca să nu-l fi descoperit ei. Adece ori îi certa pre dănșii maica lor, dară nimică nu folosia.

Ан о зі се дсе-се пзрінціі де
акасз. Бзіаціі аѣ ремаз, ші ка
тот де сна аѣ анченѣт а черка
претѣтінде. Оѣе пе коардз вѣд
еі о легзтѣрікз. Еі іаѣ ѣн вѣц
ші даѣ легзтѣра жос. Че сз фіе
ачеаста? Хаідем сз мѣнкзм! Гѣ-
етз ші ѣнѣл ші алѣл; ші фіінд
кз ера кам дѣлче мѣнѣнкз тот
че ера ан легзтѣрз.

Дарз че аѣ мѣнкат? Отравз
де гѣзані, каре кѣмпзрасз маіка.
Нѣ тѣрѣіѣ дѣпз че аѣ мѣнкат,
анченѣ аі доре пре вѣіаціі капѣл
ші сѣѣ волнзвѣт амар. Кѣнд аѣ
веніт пзрінціі акасз, аѣ афлат
вѣіаціі морці. Аша пѣцеск копііі
чеі несзціоші!

§. 16.

Бзіатѣл ші вѣшенеле.

Ѣн церан мерѣе кѣ фііѣл сѣѣ
ан ораш. Пе дрѣм мерѣѣнд, вѣде
омѣл де департе о вѣкатз де пот-

În o zi se duse-se părinții de acasă. Băiații au ramas, și ca tot de una au început a cerca pretutindene. Sus pe coardă văd ei o legăturică. Ei iau un băț și dau legătura jos. Ce să fie aceea? Haidem să mâncăm! Gustă și unul și altul; și fiind că era cam dulce mănâncă tot ce era în legătură.

Dară ce au mâncat? Otravă de guzani, care cumpărasă maica. Nu târziu după ce au mâncat, începu ai dore pre băiați capul și sau bolnăvit amar. Când au venit părinții acasă, au aflat băiații morți. Așa pățesc copiii cei nesățioși!

§. 16

Băiatul și vișinele

Un țeran merge cu fiul său în oraș. Pe drum mergând, vede omul de departe o bucată de pot-

коавз ші зіче взіатвдлі: „Мзі То-
дерікз! рздікз вкката чеа де пот-
коавз.“ Єарз взіатвдл респвнде:
„Ла че поате сз фіе вднз о вккз-
цікз де фіер аша де мікз? Ласз-о
сз ремже цос!

Фнсз татзл нб саџ леневіт, чи
плекжндвсе аџ рздікат вкката де
поткоавз ші о аџ пбс фн траістз.
Ажвнгжнд єї фн ораш, аџ авзтвдт
омвд ла дн фіераріџ лжнгз дрџм
ші аџ вжндвдт вккзціка де пот-
коавз фн треї крџчіарі.

Фжкжндвші омвд негоацеле
сале фн ораш аџ кџмпзрат пе чеї
треї крџчіарі вішене, ші пвіндвде фн
траістз, саџ фнторс фнпреднз кџ
взіатвдл єарзші акасз.

Єра акџ апроапє де міагзгзі.
Взіатвдл флжмжнзї-се ші фнсето-
шасє. Ар фі вєдт мзкар апз, дарз
лжнгз дрџм нб Єра фжнтжнз.
Дєчі сє фачє татзл а скзпа дє'н
траістз о вішенз, Єарз взіатвдл

coavă și zice băiatului; „Măi Toderică! rădică bucata cea de potcoavă”. Eară băiatul răspunde: „La ce poate să fie bună o bucățică de fier așa de mică? Lasă-o să remâe gios!”

Însă tatăl nu sau lenevit, ci plecându-se au rădicat bucata de potocoavă și o au pus în traistă. Ajungând ei în oraș, au au abătut omul la un fierariu lângă drum și au vândut bucățica de potcoavă în trei cruciari.

Făcânduși omul negoațele sale în oraș au cumpărat pe cei trei cruciari vișene, și puindule în traistă, sau întors împreună cu băiatul earăși acasă.

Era acu aproape de miazăzi. Băiatul flămânzi-se și însetoșase. Ar fi beut măcar apă, dară lângă drum nu era fântână. Deci ce face tatăl a scăpa de'n traistă o vișenă, eară băiatul

се плеакъ де грав ши рздикъндъ-
о о багъ ꙗн гвръ. Двпъ кжцива
паші се фаче цзранда еарзши а
скзпа о вишенъ, еаръ флзмжн-
дда взіат се плеакъ ꙗндатъ ши
о апвкъ. Мергжнд аша ꙗнаинте
аѡ фзкѡт татъа кѡ тоате вишенеле,
ши взіатѡа де атжтеа орі сѡд пле-
кат де леѡд рздикат, кжте вишене
ера ꙗн траістъ.

Ла вишена чеа де пе ѡрмъ се
ꙗнтоарче татъа кзтръ фїїѡа сѡд
ши зжмвїнд а ржде зїче: „Више-
неле ачесте леам кѡмпзрат пе вѡ-
кзцика чеа де поткоавъ. Де те-аї
фї плекат одатъ сз рздїчі пот-
коава, нѡ аї фї авѡт невоѡ сз те
плечї де о сѡтъ де орі двпъ ви-
шене.“

§. 17.

Мѡсчеле ши паїнгъндл.

Ѣн взетан тжнзр зїче адесе
орї: „Оаре ла че аѡ маї фзкѡт.

se pleacă de grab și rădicând-o o bagă în gură. După câțiva pași se face țaranul earăși a scăpa o vișenă, eară flămândul băiat se pleacă îndată și o apucă. Mergând așa înainte au făcut tatăl cu toate vișenele, și băiatul de atâtea ori sau plecat de leau rădicat, câte vișene era în traistă.

La vișena cea de pe urmă se întoarce tatăl cătră fiul său și zâmbind a râde zice: „Vișenele aceste leam cumpărat pe bucățica cea de potcoavă. De te-ai fi plecat odată să rădici potcoava, nu ai fi avut nevoie să te pleci de o sută de ori după vișene”.

§. 17

Muscele și paingănul

Un băetan tânăr zice adece ori: „Oare la ce au mai făcut

ДшмнезеѢ мѢсчеле, паінциіі ші
алте вієтзці мзрѢнте? Єле нѢмаі
сѢпзрз пре оамені.“

Оденіоарз аѢ мерс єл ꙗн пз-
дрє ші ажѢнгѢндѢл сомнѢл сѢѢ
кѢлкат жос ші аѢ адорміт. КѢм
дорміа, єатз кз сѢѢ пѢс пе образѢл
лѢі Ѣн мѢскоіѢ ші лѢѢ ꙗнгімпат.
Єл се трєзєсчє, ші кѢнд кадтз
ꙗнтро парте, єатз кз віне дѢнтро
тішітѢрз Ѣн шерпе асѢпра лѢі. Ре-
пєдє сарє вѢєтандл ші фѢѢє зікѢнд
лл сіне: єнка! дє нѢ м'ар фі трєзіт
мѢска дѢн сомн мз мѢшка шер-
пєлє ші мѢріам.

ꙗлтз оарз фѢѢі-се вѢєтандл
ꙗн пздѢрє дє фріка дѢшманілор
сѢі, карі-л гоніа, ші кѢѢта сѢл
прінѢѢ. Ѣнде сѢ се аскѢндѢѢ? Єл
аѢ дат дє о віѢѢніє ші аколо аѢ
ꙗнтраѢ. Пєстє нолпте аѢ веніт Ѣн
паінгѢн ші аѢ Ѣрзіт лѢ гѢра ві-
ѢѢнієі о пѢнѢѢ дєлсѢ. ꙗдоаѢ зі
він гоначіі ꙗн пздѢрє ші даѢ дє

Dumnezeu muscele, paingeniei și alte vietăți mărunte? Ele numai supără pre oameni”.

Odenioară au mers el în pădure și ajungându-l somnul sau culcat jos și au adormit. Cum dormia, eată că sau pus pe obrazul lui un muscoiu și lau înghimpat. El se trezește, și când caută într-o parte, eată că vine de'ntro tișitură un șerpe asupra lui. Repede sare băetanul și fuge zicând la sine: enca! de nu m'ar fi trezit musca de'n somn mă mușca șerpele și muriam.

Altă oară fugi-se băetanul în pădure de frica dușmanilor săi, cari-l gonă, și căuta săl prindă. Unde să se ascundă? El au dat de o vizunie și acolo au intrat. Peste noapte au venit un păingen și au urzit la gura vizuniei ei o pânză deasă. Adoă zi vin gonacii în pădure și dau de

візніе. Унда зіче: Ох черкым де
нѡ аѡ антрат фдгаріѡл ан ві-
зніеа ачеста? Дарз челалаат вз-
зінд ла гѡра візніеі пжнза чеа
деасз де паінгзн зіче: Нѡ поате
сз фіе ел аічі. Сатз пе гѡра ві-
зніеі паінгзниш дес, ші де ар фі
антрат ел аічі, ар фі спарт
паінгзнишѡл.

Зікжнд ачесте гоначіі саѡ дѡс,
сарз віѡѡл взетан каре тремѡра
де фрікз ші аѡзіа ворѡа лор, аѡ
кѡноскѡт, кз ѡн паінгзн л'аѡ апз-
рат де'н мжнеле дѡшманілор сзі
ші лзкрзмжнд аѡ зіс: Акѡма токма
кѡноск, кз ші віѡтзціле челе мічі
сжнт де фолос оаменілор. Дзѡнззі
маѡ скос о мѡскз дела моарте,
сарз акѡ м'аѡ апзрат ѡн паінгзн
де дѡшманіі меі.

vizunie. Unul zice: Să cercăm de nu au intrat fugariul în vizunia aceasta? Dară celălalt văzind la gura vizuniei ei pânda cea deasă de paingăn zice: Nu poate să fie el aici. Eată pe gura vizuniei paingăniș des, și de ar fi intrat el aici, ar fi spart paingănișul.

Zicând aceste, gonacii sau dus, eară bietul băetan care tremura de frică și auzia vorba lor, au cunoscut, că un păingen l'au apărat de'n mânele dușmanilor săi și lăcrămând au zis: Acuma tocma cunosc, că și vietățile cele mici sânt de folos oamenilor. Deunăzi mau scos o muscă dela moarte, eară acu m'au apărat un paingăn de dușmanii mei.

§. 18.

Єіргвінца аддче прісо салз.

Ун цзран аве дої фечіорі. Ан-
тре ачесті дої ад анпзрціт ел
авдціа са ші ад зіс: **Єатз вз ан-**
пзрцеск пре амжндої асемене. Де
тот маре нѡ есте авдціа, каревз
о даѡ, дарз де веці фі сіргвін-
чіоші ші кѡ ківірнісалз вѡнз веці
трзі лесне ші веці аве че да ші
філор востріі. Зікжнд ачесте цз-
ранда, ад вінекѡвжнтат пре фечіоріі
сзі ші саѡ дѡс ан о кзлзторіе де-
пзртатз.

Ла зече ані саѡ анторс татзл
дела кзлзторіеа са, ші ад веніт
сз веадз че ад ківірнісіт фечіоріі
ші кѡм трзеск? — Чел маї маре
саѡ кѡпріне фоартє. Ад анмѡлціт
вітеле, ад фзкѡт кзлзрї де пжне
ші ад анпавт каса са де тот
вінеле. **Єарз пре чел маї тжнзр**
л'ад афлат сзрак. Каса рзеіпітз,
Legendaris n. I. Ка. (Veseb. f. d. I. Bl., rom.)

§. 18

Sirguința aduce prisosală

Un țăran ave doi feciori. Între acești doi au împărțit el avuția sa și au zis: Eată vă împărțesc pre amândoi asemenea. De tot mare nu este avuția, carevă o dau, dară de veți fi sirguincoși și cu chivirnisală bună veți trăi lesne și veți ave ce da și filor voștrii. Zicând aceste țăranul, au binecuvântat pre feciorii săi și sau dus în o călătorie depărtată.

La zece ani sau întors tatăl dela călătoria sa, și au venit să veadă ce au chivirnisit feciorii și cum trăesc? — Cel mai mare sau cuprins foarte. Au înmulțit vitele, au făcut cămări de pâne și au împlut casa sa de tot binele. Eară pre cel mai tânăr l'au aflat sărac. Casa răsipită,

Legendariu p. I. Cl. (Lefeb. f. a. I. Rl., rom.) 5

нічі о вітѣ лѣнѣ каєѣ ші нічі
клає де пѣне ꙗн аріє.

Че се фіе ачєаста, кѣ ѡнѡ
кѡпріне ші алѡа єѣрак: Єѣ
амѣнѡї асемене ам ꙗнѡрці
ѡнѡ аре тоате кѡ пріос, єа,
алѡа нѡ аре кѣ че єѣ се хрѣнеаскѣ.
ѡша зіче татѣа кѣтрѣ вєчінѡ
фєчіорілор єѣї. Єарѣ вєчінѡ ачєаста
каре аѡ вѣѣѡт пріи тот тімѡѡ,
кѡм се пѡрта фєчіорії аѡ рєспѡне
пѣрінтєлѡї лор аша зікѣнѡ: Пѡ-ї
де міраре, кѣ фєчіорѡѡ Домніє-
талє чєл маї марє єєтє авѡт,
єарѣ чѣл шаї мік ліпсіт. Домніє-
таї ꙗнѡрціт прє амѣнѡї фєчіорі
асємене. Ачєаста єєтє аѡвѣрат.
ꙗнєѣ оаре аѡ ші ківірнісіт єї
асємене? Чєл маї марє фєчіор аѡ
лѡкрат кѡ єіргѡнѣѣ ші сѡѡ кѡ-
пріне. ꙗнєѣ чєл маї тѣнѣр аѡ
пієрдѡт тімѡѡ ꙗнѣѡѡр. Єл
астєпта єѣї кадѣ мѡрѣ ꙗн гѡрѣ,
ші Домнієа-тєсчії, кѣ чіне нѡ лѡкрат-
ѣѣ вара, нѡ аре чє мѣнѣа єарна.

nici o vită lângă casă și nici o clae de pâne în arie.

Ce să fie aceasta, că unul este cuprins, și altul sărac: Eu la amândoi asemenea am împărțit și unul are toate cu prisos, eară altul nu are cu ce să se hrănească. Așa zice tatăl cătră vecinul feciorilor săi. Eară vecinul acesta care au văzut prin tot timpul, cum se purta feciorii au respuns părintelui lor ala zicând: Nu-i de mirare, că feciorul Domniei-tale cel mai mare este avut, eară cel mai mic lipsit. Domnia ta ai împărțit pre amândoi feciori asemenea. Aceasta este adevărat. Însă oare au și chivirnisit ei asemenea? Cel mai mare fecior au lucrat cu sirguință și sau cuprins. Însă cel mai tânăr au pierdut timpul înzadar. El aștepta săi cadă mură în gură, și Domniea-ta scii, că cine nu lucrează vara, nu are ce mânca eara.

Хрѣс. этнѣнѣ. 19. тнхрѣс. вѣсѣ
Андрѣптнчїеа адѣче не-
павчере.

Дої дрѣмеці саѣ антланїт
оарекжнд пе дрѣм. Шї ѣнѣ шї
алтѣ нѣ воесче сѣ аватѣ пѣцїн
антро парте, пентрѣ кѣ бра амжн-
дої апдрѣптнчї. Че се антжм-
пав ансѣ? Стрїжпд трече ѣнѣ
пре лжнѣ алтѣ кѣ карѣ, шї
анїнѣ осїле. Чед кѣ осїеа маї таре
ад трекѣт ананте, барѣ челалаат
ад ремас ан мїзлокѣ дрѣмѣлѣ,
пентрѣ кѣ саѣ фржнт осїеа.

Дарѣ шї челалаат нѣ ад ажѣне
де парте кѣ андрѣптнчїеа са.
антланїнд-се кѣ алт дрѣмеці
ашїждере нѣ ад воїт сѣ анкѣнѣре,
ансѣ осїеа ла карѣ челѣлаат
маї таре, анїнѣнд, ад фржнт осїеа
лакар. —

Аша пѣцеск ан дрѣптнчїї
тотѣеадпа. ѣнѣ ад ремас кѣ

§. 19

Îndărătnicia aduce neplăcere

Doi drumeți sau întâlnit oarecând pe drum. Și unul și altul nu voiesce să abată puțin într-o parte, pentru că era amândoi îndărătnici. Ce se întâmplă însă? Strigând trece unul pre lângă altul cu carul, și anină osiile. Cel cu osiea mai tare au trecut înainte, eară celălalt au remas în mijlocul drumului, pentru că sau frânt osiea.

Dară și celălalt nu au ajuns de parte cu îndărătnicia sa. Întâlnindu-se cu alt drumeți așijdere nu au voit să încunjure, însă osiea la carul celuilalt mai tare, aninând, au frânt osiea la car.

Așa pățesc în dărătnicii totdeauna. Unul au remas cu

осієа фржнтз фнаінте, барз
алтвд аічі.

§. 20.

Драгостеа кзтрз апроапеле.

Їн чершіторіѡ мерце ла ѡн
сат, ші кззжнд де слзвзчідне
жос нѡ аѡ пѡтѡт плека маї департе.

Їн ом оарекаре трекжнд пе
дрѡм лаѡ вззѡт, дарз л'аѡ лзсат
ші фнтржнд фн сат аѡ спѡс де
дзнсвд міціешдлі сі сзѡ.

Міціешдл фл тріміте пре дзн-
свд ла маї мареле сатдлі, ка сзі
вестеаскз, фнсз соцієа лді фл
роагз сз фнгздѡе зікжнд: Бзр-
вате! Ез прімім ної пре сзраквд
ачела фн касз. фнждгз воїі ші
мерці кѡ кардл дѡпз дзнсвд.

Ачесте кѡвінте аѡ плазкѡт взр-
батдлі. Ел аѡ фнждгат фндатз
воїі ші аѡ мерс дѡпз чершіторіѡл

osiea frântă înainte, eară altul aici.

§. 20

Dragostea către aproapele

Un cerșitoriu merge la un sat, și căzând de slăbăciune jos nu au putut pleca mai de parte.

Un om oarecare trecând pe drum lau văzut, dară l'au lăsat și intrând în sat au spus de dânsul migieșului său.

Migieșul îl trimite pre dânsul la mai marele satului, ca săi vestească, însă soția lui îl roagă să îngădue zicând: Bărbate! Să primim noi pre săracul acela în casă. Înjungă boii și mergi cu carul după dânsul.

Aceste cuvinte au plăcut bărbatului. El au înjungat îndată boii și au mers după cerșitoriu

че зече пе дрѣм. Тоамна ера ши
речеала принсез. Бзтржнда ера
маї морт, ши де нѣ ар фї венїт
бнда ом, песте ноапте мѣрїа.
Дегравз л'ад рздїкат омѣл фн кар
ши л'ад адѣс акасз. Гоціеа лѣї
вззїндѣл маї гол, іад дат лѣї
скїмѣдрї бѣне, ши л'ад грїжїт,
пзнз че с'ад фнсзнзтошат бз-
тржнда.

ce zăce pe drum. Toamna era și răceala prinsă. Bătrânul era mai mort, și de nu ar fi venit bunul om, peste noapte muria.

Degradă l'au rădicat omul în car și l'au adus acasă. Soția lui văzându-l mai gol, iau dat lui schimburi bune, și l'au grijit, până ce s'au însănătoșat bătrânul.

Партеа а треіа.

Дпвѣцътѣре морале.

1.

Фіѣле! тоате челе че
фачі, дпчепе кѣ Дѣтнезеѣ,
ші лѣкрѣл теѣ ва аве споріѣ.
Дѣтнезеѣ ці-аѣ дат ціе дп-
целепчіѣне, Дѣтнезеѣ ці-аѣ
дат ціе ші вѣртѣте. Дарѣ
дп ачесте сінгѣре нѣ те рѣ-
зѣта; чі алеаргѣ тотдеаѣ-
на ла ажѣторіѣл лѣі Дѣтне-
зеѣ. Чіне се разѣмѣ дп
Дѣтнезеѣ, адѣче ла капѣт
лѣкрѣл сѣѣ.

Partea a treia

Învățăture morale

1

Fiule! Toate cele ce faci, începe cu Dumnezeu, și lucrul teu va avea spor. Dumnezeu ți-a dat ție înțelepciune, Dumnezeu ți-a dat ție și vârtute. Dară în aceste singure nu te răzămă; ci aleargă totdeauna la ajutorul lui Dumnezeu. Cine se răzămă în Dumnezeu, aduce la capăt lucrul său.

2.

Сіргѣица есте маїка
прісосінцеї. Чел че лѣкреа-
зѣ вара, аре че маїка
еарна, шї чела че есте сір-
гѣиціос. Дн тепереце ва аве
зіле бѣне ла бѣтрѣнеце. Фїї
дарѣ сіргѣиціос ла тоате.
Demineацѣ те скоаль шї
тѣрзіѣ те кѣлкѣ. Че поці сѣ
фачї астьзі, нѣ лѣса пе
маїне. De терці, нѣ нѣмѣ-
ра папїї. De чїтесчї, нѣ
гѣндї ла алтеле. De лѣкрезі,
нѣ лѣса зна шї апѣка алта,
чї лѣкреазѣ кѣ стѣргѣицѣ,
пѣнѣ веї адѣче лѣкрѣл ла
капѣт.

2

Sirgunița este maica prisosinței. Cel ce lucrează vara, are ce mânca eara, și cea ce este sirguincios în tinerete va ave zile bune la batrânețe. Fii dară sirguincios la toate. Demineată te scoală și târziu te culcă. Ce poți să faci astăzi, nu lăsa pe mâne. De mergi, nu număra pașii. De citești, nu gândi la altele. De lucrezi, nu lăsa una și apuca alta, ci lucrează cu stăruință, până vei aduce lucrul la capăt.

3.

Чел че тръесче дн паче
ші дн бѣнѣ днвоіре, аре
тѣнгъере ші дѣлче фері-
чіре. Днпѣкареа тоате ле
дндѣлчесче, еарѣ гѣлчеава
тоате ле амѣресче. Ънде
есте дн касѣ паче, челе, че
нѣ сѣнт прісосеск, еарѣ
ѡнде-ї гѣлчеавѣ ші траїѣ
рѣѣ ші челе че сѣнт, се ре-
сіпеск. Съ іѣбесчі дарѣ па-
чае ші съ о пѣстреї. Нѣ
кѣѣта прічинѣ фртелѣїтѣѣ,
ші нѣл амѣрѣ пре дѣнсел.
Нѣ атінде пре нїме кѣ кѣ-
вѣнтѣл ші нѣл сѣпѣра кѣ
фанта. Фїї днпѣдѣиторїѣ ші
сѣфериторїѣ, кѣ аша веї фї

3

Cel ce trăește în pace și în bună învoire, are mângâere și dulce fericire. Înpăcarea toate le îndulcesce, eară gâlceava toate le amăresce. Unde este în casă pace, cele, ce nu sânt prisosesc, eară unde-i gâlceavă și traiu rău și cele ce sânt, se resipesc. Să iubesci dară pacea și să o păstrezi. Nu căuta pricină fratelui tău, și nu-l amărî pre dânsul. Nu atinge pre nime cu cuvântul și nu'l supăra cu fapta. Fii îngăduitoriu, și suferotoriu că așa vei fi

плѣкѣт тѣтѣрор. **Блѣнде-**
целе лѣтінсазѣ лѣкѣ маї
фрѣмос фаптеле челе бѣне,
еарѣ крѣзімеа ле лѣтѣнекѣ
пре тоате.

4.

Лѣнтре тоѣ сѣ чінстесчї
пре пѣрїнциї тѣ. Чел че
чінстесче пре татѣл сѣѣ, се
фаче вреднїк де дарѣл лѣї
Дѣтнезеѣ. Шї чел че крѣцѣ
пре маїкѣ са, есте ферїчїт
лѣ віаца са. Де н кѣвѣнтѣл
пѣрїнцилор сѣ нѣ ешї, шї
лѣвѣцѣтѣра лор сѣ нѣ ф
тречї кѣ віdere. Локѣл чел
маї лѣдѣтѣнат лѣ касата
сѣ фїе ал пѣрїнцилор тѣ,
шї лѣбѣкѣтѣра чеа маї бѣ-

plăcut tuturor. Blândețele luminează încă mai frumos faptele cele bune, eară cruzimea le'întunecă pre toate.

4

Între toți să cinstesci pre părinții tăi. Cel ce cinstesce pre tatăl său, se face vrednic de darul lui Dumnezeu. Și cel ce cruță pre maica sa, este fericit în viața sa. De'n cuvântul părinților să nu eși, și învățătura lor să nu o treci cu vedere. Locul cel mai îndămănat în casa ta să fie al părinților tăi, și înbucătura cea mai bu-

пъ пъринцилор о дъ. Нъ зѣта
de пъринци тѣи шѣ дъпъ
тоартеа лор. Поменѣреа
пъринцилор съ фѣнезѣтатъ
лп каса фѣлор.

5.

Лѣкомѣеа есте асемене
къ фокъл. Прекъм фокъл къ
атѣта маї фоарте арде, къ
кът маї мѣлте лемне веї
пъне; аша шѣ лѣкомѣеа къ
атѣта маї таре те ва къ-
принде, къ кът маї таре те
веї лѣса бирѣт де дънса.
Фѣцѣ даръ де лѣкомѣе, къ
есте о патѣмъ несъцѣоасъ.
Че аї късчѣгат прин сѣргѣин-
цата, къ ачеаста те лп пакъ.
Съ пѣ опресчѣ партеа фра-

nă părinților o dă. Nu uita de părinții tăi și după moartea lor. Pomenirea părinților să fie neuitată în casa fiilor.

5

Lăcomia este asemenea cu focul. Precum focul cu atâta mai foarte arde, cu cât mai multe lemne vei pune; așa și lăcomia cu atâta mai tare te va curprinde, cu cât mai tare te vei lăsa biruit de dânsa. Fugi dară de lăcomie că, este o patimă nesățioasă. Ce ai câscigat prin sirguința ta, cu aceasta te înpacă. Să nu opresci partea fra-

ділор, ши съ пѣ днтѣпечї
авереа серіманілор; къ
тѣпка стрѣпѣ стрігѣ ла
черіѣ, de unde се ва погорѣ
oindѣ асѣпра та.

6.

Адевѣрѣл есте лѣмина
мінтеї, еарѣ мінчізна есте
веніпѣл сѣфлетѣлѣї. Адевѣ-
рѣл лѣминеазѣ, еарѣ мін-
чізна днтѣпекѣ. Съ іѣбесчї
дарѣ адевѣрѣл ши съ вор-
бесчї челе че сѣнт адевѣ-
рате. Мінчізна съ пѣ еасѣ
де пе лімба та, къ еа те ва
адѣче ла рѣшїне. Мінчізна
есте ка о сѣжнтее, ден каре
се аїїцѣ фокѣл чел де тѣлтѣ
стрікѣчїне. Мінчізна есте

ților, și să nu întuneci averea serimanilor;
că munca străină strigă la ceriu, de unde
se va pogori oindă asupra ta.

6

Adevărul este lumina minții, eară
minciuna este veninul sufletului. Adevărul
luminează, eară minciuna întunecă. Să
iubesci dară adevărul și să vobesci cele ce
sânt adevărate. Minciuna să nu easă de pe
limba ta, că ea te va aduce la rușine. Minciuna
este ca o scânteie, den care se ațită focul
cel de multă stricăciune. Minciunea este

ѡрѣтъ лн аинтеа лѣ Дѡтне-
зеѣ ши а оамені лор. аэреаа

7.

Нѡ фаче приетиніе кѣ чеї
рѣи, ши нѡ те лн соці кѣ чеї
фѣрѣ де леце. Де естї кѣ-
рат; соціи чеї рѣи те вор
пѣта. Де естї бѣн, соціи чеї
рѣи те вор стрїка. Де естї
чїнстїт, соціи чеї рѣи те вор
дефѣта. О оае рѣпѣноасѣ
ѡтпле де рапѣн тоатѣ тѣр-
та. Приетинїи реле стрїкѣ
пѣравѣрї бѣне.

8.

Нѡ лн тїнде тѣна ла
лѣкрѣл стрїн, ши сѣнѣ

urâtă înaintea lui Dumnezeu și a oamenilor.

7

Nu face prietinie cu cei răi, și nu te însoți cu cei fără de lege. De esti curat, soții cei răi te vor păta. De ești bun, soții cei răi te vor strica. De ești cinstit, soții cei răi te vor defăima. O oae răpănoasă umple de rapăn toată turma. Prietiniile rele strică năravurile bune.

8

Nu întinde mâna la lucrul străin, și să nu

калче пічіорѡл тѣѡ лн то-
шеа стрѣпѣ. Лѡкреазѣ ші
веі аве, те остенесче ші-ці
ва тікні одіхна. Де аї лн-
прѡмѡтат чева, лнтоарче
кѡ тѡлцетітѣ. Че аї кѡм-
пѣрат, плѣтесче чінстіт. Че
аїафлат, лнтоарче лнапоіѡ.

9.

Че нѡ поці лнплени, сѣ
нѡ фѣгѣдѡесчі. Кѡ челе, че
нѡ аї, сѣ нѡ те ладзі. Фѣгѣ-
дѡца есте арвоана лнпле-
ніреї, ші де нѡ о веї ціне,
де рѡшіне веї ретѡне. Чел
че фѣгѣдѡесче тѡлте, ші
лнплінесче пѡціне, есте
лнтре оаменї де таре рѡ-
шіне.

calce piciorul tău în moșia străină. Lucrează și vei avea, te ostenește și-ți va ticni odihna. De ai împrumutat ceva, întoarce cu mulțemită. Ce ai cumpărat plătesce cinstit. Ce ai aflat, întoarce înapoi.

9

Ce nu poți împleni, să nu făgăduiesci. Cu cele ce nu ai, să nu te lauzi. Făgăduința este arvoana împlinirii, și de nu o vei ține, de rușine vei rămâne. Cel ce făgăduiesce multe, și împlinesce puține, este între oameni de mare rușine.

10. **Фересче** лимба та де
ворбе дешерте, ши съ нѣ
грѣсчи де рѣх пре фрателе
тѣх. **Клевѣторѣл** нѣ аре
брезъмѣнт, ши тоѣи ллѣин
пре дѣнсѣл де ом рѣх пе
пѣмѣнт. **Астѣзи** аѣ ворбѣт
клевиѣторѣл де алтѣл ллѣ-
аинтеа та, еарѣ мѣне ва
ворбѣ де тине ллѣаинтеа ал-
тѣа. **Съ** нѣ анлечѣи нѣчи кѣнд
ѣрекиле ла кѣвинте де клѣве-
тире, ши съ нѣ кѣтези а ворбѣ
де рѣх пре оаре чине. **Ѣнде**
че аї възѣт, аколо съ ре-
мѣе. **Ѣнде** че аї азѣт, ако-
ло съ фие. **Нѣ** те фаче трѣм-
бѣцъ дешартъ а ворбелор
стрѣине.

10

Feresce limba ta de vorbe deșerte, și să nu grăesci de rău pre fratele tău. Clevititoriul nu are crezământ, și toți îl țin pre dânsul de om rău pe pământ. Astăzi au vorbit clevititoriul de altul înaintea ta, eară mâne va vorbi de tine înaintea altuia. Să nu apleci nici când urechile la cuvinte de clivetire, și să nu cutezi a vorbi de rău pre oare cine. Unde ce ai văzut, acolo să remâe. Unde ce ai auzit, acolo să fie. Nu te face trâmbiță deșartă a vorbelor străine.

11.

Аї аззіт ворба че зиче:
чине сапъ гроапъ алтѣіа сін-
гър каде дн тръпса. Съ нѣ
търтърисесчї стрѣмѣ спре
къдереа фрателѣї тѣѣ. Нѣ
пѣпѣстѣї пре чел че нѣ лаї
вѣдїт, шї нѣ дн вїновѣцї
пре чел че нѣ лаї адеверїт.
Шїатра каре о арѣпчї тѣ дн
фрателе тѣѣ, ва къде не ка-
пѣл тѣѣ, шї дн кѣрса че о аї
днтїне пенгрѣ алтѣл, веї
перї дн сѣшї.

12.

Фачереа де бїне нѣ о
ѣта, шї пре фѣкѣторїѣл де
бїне нѣл сѣпѣра. Аї аззіт

11

Ai auzit vorba ce zice: cine sapă groapă altuia singur cade în trânsa. Să nu mărturisesti strâmb spre căderea fratelui tău. Nu năpăstui pre cel ce nu lai vădit, și nu învinovăți pre cel ce nu lai adevérit. Piatra care o arunci tu în fratele tău, va căde pe capul tău, și în cursa ce o ai întins pentru altul, vei peri însuși.

12

Facerea de bine nu o uita, și pre făcătoritul de bine nul supăra. Ai auzit

ворба: кѣ немѣлцеторіѣ-
лѣ і се іа дарѣл. Ѣрѣтѣ есте
немѣлцетіреа тѣ лпайнта-
тѣтѣрор.

13.

Лѣпгѣ отѣл чел бѣн зі-
дече каса та, ші апропе
де чел ізбіторіѣ де паче лп-
теміазѣ господѣріеа та.
Феріче де чела че аре ве-
чін бѣн, дарѣ ваі де отѣл
каре лѣкѣсече лппреѣнѣ кѣ
ізбіторіі де гѣлчеавѣ. Ме-
ціешіеа тотдеаѣна съ о-
крѣці. Кѣ че счїі свѣтѣсече,
кѣ че поці ажѣта, де челе че
сѣнт реле, фересече пре ве-
чінѣл тѣѣ.

vorba: că nemulțemitoriului i se ia darul.
Urâtă este nemulțemirea înaintea tuturor.

13

Lângă omul cel bun, zidește casa ta, și aproape de cel iubitoriu de pace, întemeiază gospodăria ta. Ferice de acela ce are vecin bun, dară vai de omul care lăcuesce împreună cu iubitorii de gâlceavă. Megieșia totdeauna să o cruți. Cu ce scii svătuesce, cu ce poți ajuta, de cele ce sânt rele, feresce pre vecinul tău.

14.

De чеї ліпсіці ші сері-
мані те лндѣрѣ тот деаѣна.
De аѣ даг Dѣмнезеѣ дїе,
дѣ ші тѣ алтора. Кѣ чел
Флѣмѣнд лнпарте Фѣрма
де пѣне ші челѣ гол дѣ
страїѣл де пе тїне. Челе че
даї челѣ ліпсіт, прїсосеск
лнзечїт.

15.

ЛнФрѣпареа есте чеа
таї Бѣнѣ тѣсѣрѣ лн тѣн-
каре ші Бѣтѣрѣ. Отѣл лн-
Фрѣпат трѣсече алїнат. Нѣ
те лнтрече аша дарѣ лн
десѣтѣрї ші тѣнгѣерї.
Нѣ те лнтрече лн тѣнкѣрї

Legendaris n. I. Kł. (Leseb. f. v. I. Kł., tom.)

6

14

De cei lipsiți și serimani te îndură totdeauna. De au dat Dumnezeu ție, dă și tu altora. Cu cel flămând înparte fărâma de pâine, și celui gol dă straiul de pe tine. Cele ce dai celui lipsit, prisosesc înzecit.

15

Înfrânarea este cea mai bună măsură în mâncare și beutură. Omul înfrânat trăește alinat. Nu te întrece așa dară în desfătări și mângăeri. Nu te întrece în mâncări

Legendariu p. I. Cl. (Lefeb. f. a. I. Rl., rom.) 6

ші бехтърї. Мънѣнкъ а-
стъзї кѣт де мѣлт, мѣне
тот веї флѣмѣнзи. Шї те
лнбракъ лн орї че вестин-
те фрѣмоасе, тот веї фїаче-
ла. Нѣ дѣпъ вестинте, чї
дѣпъ пѣртареа чеа бѣпъ те
сокотесче лѣмеа.

16.

Андреапгъл пре чела
черѣтъчесче; лнвеацъ пре
чела че нѣ счїе; лнвѣрбѣ-
теазъ пре чела че есте ла
лндоеалъ; опресче пре че-
ла че нѣзѣсче ла челе ре-
ле; кѣ аша те веї фаче прїе-
тїн фрателѣї тѣѣ.

și beuturi. Mănâncă astăzi cât de mult, mâne tot vei flămânzi. Și te înbracă în ori ce vesminte frumoase, tot vei fi acela. Nu după vesminte, ci după purtarea cea bună te socotesce lumea.

16

Îndreaptăl pre cela ce rătăcesce, înveață pre cela ce nu scie; înbărbătează pre cela ce este la îndoală; opresce pre cela ce năzucesce la cele rele; că așa te vei face prietin fratelui tău.

17.

Нѣ те тѣндри пентрѣ
челече аї, къ ачесте аѣ дат
ѣіе **Dymnezeŝ**. Астѣзі леаѣ
дат ѣіе ші тѣне міе. **К**ѣм
ѣі-леаѣ дат, аша ле ва ші
ла. **А**пайнта лѣі **Dymne-**
zeŝ сѣнтем кѣ тоѣі асе-
мене. **Н**ѣ дѣпѣ авѣѣіе саѣ
тѣрїре, чї дѣпѣ фапте пе
деосѣвїм ѣніі де а.ѣіі.

18.

Дe естї ліпсїт де авере,
нѣ те тѣхні ші нѣ те тѣн-
гѣі. **Н**ѣ атѣрпѣ ферїѣіреа
отѣлѣі дела авѣѣіе, чї дела
ліпестеа сѣфлетѣлѣі, каре
нѣ о кѣмпѣрѣ отѣл пе банї,

17

Nu te mândri pentru cele ce ai, că aceste au dat ție Dumnezeu. Astăzi leau dat ție și mâne mie. Cum ți leau dat, așa le va și lua. Înaintea lui Dumnezeu sântem cu toții asemenea. Nu după avuție sau mărire, ci după fapte ne deosăbim unii de alții.

18

De esti lipsit de avere, nu te mâhni și nu te tângâi. Nu atârnă fericirea omului dela avuție, ci dela linestea sufletului, care nu o cumpără omul pe bani,

чі о кѣстигъ прип фапте
бъне. Adese орі сѣспінъ маї
мѣлт чеї авѣці, декѣт чеї
ліпсіці.

19.

Съ нѣ опресчї плата лѣ-
крѣторіѣлѣї, шї съ нѣ лпѣ-
печї сѣмѣріеа нѣмітѣлѣї.
Сѣдоареа лор есте ѣн венін
пентрѣ тїне, де нѣ о веї
респлѣті.

20.

Лп негоц нѣ кѣѣта кѣ-
стігъ маре, чї те лппакѣ кѣ
пѣціп. Чел че чеаркѣ мѣлт,
шї шїерде шѣлт; еарѣ чел

ci o câștigă prin fapte bune. Adese ori suspină mai mult cei avuți, decât cei lipsiți.

19

Să nu opresci plata lucrătorului și să nu întuneci sâmbria năimitului. Sudoarea lor este un venin pentru tine, de nu o vei respăti.

20

În negoț, nu căuta câștig mare, ci te împacă cu puțin. Cel ce cearcă mult, și pierde mult; eară cel

че се дѣла пакъ кѣ пѣцѣн,
трѣсче маї дѣн плѣн.

21.

Згѣрчѣл се бѣкѣрѣ
лѣдѣ, еарѣ дарнѣкѣл се
мѣнѣ дѣдѣ. Че есте
маї бѣн? Маї фѣрѣчѣт есте
а да, дѣкѣт а лѣа.

22.

Пѣстрѣазѣ кѣрѣценѣа
шѣ бѣна рѣдѣеалѣ дѣтрѣ
тоате. Кѣрат сѣ фѣе трѣ-
пѣл тѣѣ, кѣрате сѣ фѣе
вѣстѣнтеле тале, кѣрате сѣ
фѣе тоате дѣн касѣ та. Ѣнде
нѣ-ї кѣрѣценѣе шѣ бѣнѣ
рѣдѣеалѣ, аколо ѣрѣеазѣ

ce se împacă cu puțin, trăește mai în plin.

21

Zgârcitul se bucură luând, eară darnicul se mângăe dând. Ce este mai bun? Mai fericit este a da, decât a lua.

22

Păstrează curățenia și buna rânduială întru toate. Curat să fie trupul tău, curate să fie vesmintele tale, curate să fie toate în casa ta. Unde nu-i curățenie și bună rânduială, acolo urmează

ФЪРЪ ДИТЪРЗИЕРЕ СЪРЪЧІЕ
ШІ ТІКЪЛОШІЕ.

23.

АСКЪЛТЬ ТОТЪ деаѡна
пре чеї маї тарї, шї зр-
теазъ дѡпъ порончеле лор.
Нѡ те днпротївї шї нѡ те
рѡпї асѡпра маї тарїлор
ТЪЙ, КЪ нѡтаї капѡл плекат
сабіеа нѡ'л тае, еаръ чела
че се дналцѡ ва кѡде.

24.

Нѡ те рѡсъта дн
авереа пѡрїнцилор, шї нѡ
те лѡса дн ажѡторїѡл
неатѡрїлор. Дѡкреазъ сїн-
гѡр, шї те депрїнде а кївїр-

fără întârziere sărăcie și ticăloșie.

23

Ascultă tot deauna pre cei mai mari, și urmează după poruncele lor. Nu te împotrivi și nu te răpi asupra mai marilor tăi, că numai capul plecat sabiea nu'l tae, eară cela ce se înalță va căde.

24

Nu te răzâma în averea părinților, și nu te lăsa în ajutoriul neamurilor. Lucrează singur, și te deprinde a chivir-

niçi kъ дццелепчиъне, къ
агонисала та есте чеа маї
сигуръ авѣѣе.

25.

Съпътатеа есте дарѣл
чел маї скѣтп пе пѣтѣнт.
Пѣпъ че есте омѣл съпѣ-
тос де тоате се вѣкѣрѣ,
еарѣ челѣ слѣбѣног тоате
сѣнт амарѣ. Пѣстреазѣ
дарѣ съпѣтатеа, къ де о
веї пѣрде нѣ о веї кѣстига
еарѣшї. Нѣ те опѣнтї песте
тѣсѣрѣ ла рѣдикат, нѣ те
днтрече дн десфѣтѣрї шї
зѣрѣтѣрї. Де естї остенїт,
нѣ беа апѣ рече, де естї
асѣдат, нѣ ешї ла рѣчеаль.

nisi cu înțelepciune, că agonisala ta este cea mai sigură avuție.

25

Sănătatea este darul cel mai scump pe pământ. Până ce este omul sănătos de toate se bucură, eară celui slăbănog toate sânt amară. Păstrează dară sănătatea, că de o vei pierde nu o vei câștiga earăși. Nu te opinti peste măsura la rădicat, nu te întrece în desfătări și zburdări. De esti ostenit, nu bea apă rece, de esti asudat, nu eși la răceală.

26.

ПЪСТРЕАЗЪ ДНТРЕ ТОАТЕ
пѣтеле чел бѣн, кѣ ачеста-
есте скѣмп. Бѣнъ есте авѣ-
ѣа, бѣнъ есте ші тѣри-
реа, даръ маї бѣн декѣт
тоате есте пѣтеле чел бѣн.

27.

Нѣ те лѣа нїчї кѣнд пе
гѣндѣрї реле ші депѣр-
теазъ ден ініма та тоате
пофтеле челе реле; центрѣ
кѣ дела дѣнсъле девїнѣ
ші фантеле челе реле.

28.

Дефачїждекатъ днтре
дої, нѣ пѣртїні ѣнѣа, ші

26

Păstrează între toate numele cel bun, că acesta este scump. Bună este avuția, bună este și mărirea, dar mai bun decât toate este numele cel bun.

27

Nu te lua nici când pe gânduri rele și depărtează din inima ta toate poftele cele rele; pentru că dela dănsese devinu și faptele cele rele.

28

De faci judecată între doi, nu părtini unuia, și

нѣ осѣнди пре алтѣл, кѣ
осѣнда ва кѣдеа не капѣл
тѣѣ.

29.

Нѣ акопері пре чел рѣѣ,
ші нѣ апѣра пре чел фѣрѣ
де леде, кѣ прип ачеаста
маї рѣѣ ва фї. Нѣ днвїта
пре алтѣл ла чїртѣ, шї нѣ
днтѣрта пре чел порнїт
ла тѣнїе; кѣ ѡртѣрїле
челе стрїкѣчїоасе вор фї
дїе днпѣтате. Нѣ свѣтѣї
пре фрателе тѣѣ ла челе
реле шї нѣ стотї пре дѣн-
сѣлла фѣрѣделецї, кѣ адѣнї
пѣкате стрѣне асѣра
капѣлї тѣѣ.

nu osândi pre altul, că osinda va cădea pe capul tău.

29

Nu acoperi pre cel rău, și nu apăra pre cel fără de lege, că prin aceasta mai rău va fi. Nu invita pre altul la cirtă, și nu întărta pre cel pornit la mânie; că urmările cele stricăcioase vor fi ție înputate. Nu svătui pre fratele tău la cele rele și nu smomi pre dănsul la fărădelegi, că aduni păcate străine asupra capului tău.

30.

Днкѣнжѣрѣ примѣж-
diea ші те фѣресче de дѣн-
са; кѣ чѣла че кѣтѣ при-
междіеа, піере дн лацѣріле
еї, еарѣ паза чеа бѣнѣ
трече примѣждіеа чеа гре.

31.

Дe vezї пре алтѣл маї
авѣт; нѣ те мѣхні; ші de
аѣ венїт фрателе тѣѣ ла
мѣрїре, нѣ те сѣпѣра. Ел
аѣ авѣт парте астѣзі, еарѣ
тѣ веї ажѣнѣе мѣне.

32.

Дн орї каре старе поа-
те сѣ фїе отѣл порокоc.

30

Încunjură primejdia și te feresce de dănsa; că cea ce caută primejdia, pierе în lațurile ei, eară paza cea bună trece primejdia cea gre.

31

De vezi pre altul mai avut; nu te mähni; și de au venit fratele tău la mährire, nu te supähra. El au avut parte astazi, eară tu vei ajunge mähne.

32

În ori care stare poate să fie omul norocos.

Ферічіреа пѣ атѣрпѣ дела
старе, чі дела Бѣна днпѣ-
каре. Чіне есте дндестѣ-
лат кѣ пѣцпн, ачела есте
вреднік ші де тѣлт.

33.

Аскѣлтѣ тѣлт, ші грѣ-
есче пѣцпн, кѣ пентрѣ ачеа-
ста аѣ дат ціе Дѣтнезеѣ
доаѣ зрекї ші пѣтаї о гѣрѣ.

34.

Кѣтпенесче кѣ мпнтеа
челе че воесчї сѣ грѣесчї,
ші жѣдекѣ бїне челе че
воесчї сѣ фачї. Декѣт сѣ
плѣнцї ла зрпѣ, таї бїне
сѣцї парѣ рѣѣ ла днчепѣт.

Fericirea nu atârnă dela stare, ci dela buna
înpăcare. Cine este îndestulat cu puțin,
acela este vrednic și de mult.

33

Ascultă mult, și greșesce puțin, că pentru
aceasta au dat ție Dumnezeu doaa urechi
și numai o gură.

34

Cumpenesce cu mintea cele ce voesci
să grăesci, și judecă bine cele ce voesci să
faci. Decât să plângi la urmă, mai bine săți
pară rău la început.

№ deskide inima дн-
paintea челор вѣкленї, ка съ
пѣ кази дн кѣрселе лор, шї
пѣ аплека зрєкіле ла кѣ-
вїнтеле лїнгѣшїторїлор, ка
съ пѣ те дншелї. Ворбеле
лїнгѣшїторїлѣї сѣнтѣлчї,
даръ еле адѣк амърѣчїне.

36.

Дн тоатъ сеара чеар-
кѣ челе че аї лѣкрат песте
зі, фѣкѣнд сокотеалъ кѣ
фаптеле тале. Де аї фѣкѣт
бѣне, дѣ лаѣдѣ лѣї Дѣтне-
зеѣ пентрѣ ажѣторїл съѣ,
еаръ де аї грешїт оарече,

35

Nu deschide inima înaintea celor vicleni, ca să nu cazi în cursele lor, și nu apleca urechile la cuvintele lingușitorilor, ca să nu te înșeli. Vorbele lingușitoriului sânt dulci, dară ele aduc amărăciune.

36

În toată seara cearcă cele ce ai lucrat peste zi, făcând socoteală cu faptele tale. De ai făcut bune, dă laudă lui Dumnezeu pentru ajutorul său, eară de a greșit oarece,

Те ѡмелесче днтрѡ астер-
пѡтѡл тѡѡ.

37.

Нѡ цине аинте рѡѡл
шї нѡ кѡѡта респлѡтире.
Днаинте де апѡсѡл соаре-
лѡї те днапакѡ кѡ пѡрѡ-
шѡл тѡѡ. Чел че респлѡ-
тесче рѡѡл кѡ рѡѡ, есте
ѡрѡт днаинтеа лѡї Дѡм-
незеѡ!

te umelesce întru asternutul tău.

37

Nu ține aminte răul și nu căuta resplă-
tire. Înainte de apusul soarelui te înpacă cu
părășul tău. Cel ce resplătesce răul cu rău,
este urât înaintea lui Dumnezeu.

Régule scolástece.

1. Petrécerea enainte de scoala.

1. Copii! pastráti lucrurile voastre totdeauna en randueala buna si curate.

2. Fatí'a si mânele sà fie spalate, vesmintele periete si encaltia mintele negrite.

3. Cártilé, tratájele, liniia si toate chartýele le púneti la locul lor, cá sà nu fie enprastyete.

4. La scoala nu luáti mái multe cártilé, decum sunt de cerintia. Cutite si linei sà nu adúcetì la scoala fàra de envoirea envatiatóriului.

5. Porniti de a casa lá oar'a cea cuvenita la scoala, si nu statì pe drum, cá sà nu ve entàrdiati.

6. Pasati pe drúm astemparat, encynati-ve oamenilor celor batrini

Regule scolastece

I. Petrecerea enainte de scoala

1.-Copii! pastrati lucrurile voastre totdeauna en randueala buna și curate.

2.-Fați'a și mânele să fie spalate, vesmintele periete si encaltiamintele negrite.

3.-Cărtile, tratajele, liniia și toate chartyele le puneti la locul lor, ca să nu fie en prastyete.

4.-La scoala nu luati mai multe cărti, decum sunt de cerintia. Cutite si linei să nu aduceti la scoala fara de envoirea envatiatoriului.

5.-Porniti de a casa la oar'a cea cuvenita la scoala, si nu stati pe drum, ca să nu ve entârdiati.

6.-Pasati pe drum astemparat, encynati-ve oamenilor celor batrini,

si celor onorabili, si nu atyngeti pre nime cu cuvântul seau cu fapta.

7. Sosynd lângă scoala, curatiti tyna seau neua (ometul) de pe encaltiaminte, si scuturati vesmintele de sunt ude.

8. Encynati-ve celor cei entempinati en tynd'a scoalei.

9. En tynd'a scoalei seau aiurea nu petreceti, ci intrati endate en scoala.

10. Cela ce vine pre tardiu, sa spue envatiatoriului adeverat'a pricina a entardierii sale. Vai de cel ce va cuteza sa spue oare care mintiuna. Mintiun'a va fi aspru pedepsyta.

III. Petrécerea en scoala.

1. Entrând en scoala encynati-ve cu cuveintia envatiatoriului sau envatiatoarei. Spuneti, ce aveti de spus envatiatoriului, si apoi ve encynati si conscolarilor vostrii.

2. Mantalele, palariile, caciulele voastre si alte lucruri ce aveti, le puneti la locul cel ensemnat ca sa ve fie endamana a le lua earasi.

si celor onorabili, si nu atyngeți pre nime cu cuventul seu cu fapta.

7.-Sosynd lângă scoala, curătiți tyna seu neaua (ometul) de pe encaltiaminte si scuturati vesmintele de sunt ude.

8.-Encynați-ve celor cei entempinați en tynd'a scoalei.

9.-En tynd'a scoalei seu aiurea, nu petreceți, ci entrati endate en scoala.

10.-Cela ce vine pre tardiu, să spue envătiatoriu-lui adeverat'a pricina a entardierii sale. Vai de cel ce va cuteza să spue oare care mintiuna. Mintiun'a va fi aspru pedepsyta.

II. Petrécerea en școala

1.-Entrând en scoala encynați-ve cu cuveintia envatiatoriului sau envatiatoarei. Spuneti ce aveti de spus envatiatoriului, si apoi ve encynati si conscolariilor vostrii.

2.-Mantalele, palariile, caciulele voastre si alte lucruri ce aveti, le puneti la locul cel ensemnat ca sa ve fie endemână a le lua earăsi.

3. Earn'a nu mergeti endata la soba, eara veara la fantâna seau la ferasta, ci ve asiediati totdeauna la locul cel ensemnat.

4. Nu nevedeti unii pre altii pentru locurile de siediut; pentru ca aceste se enpart duple mesur'a syrguintiei si a purtarii. Syrguiti-ve, ca sa ve faceti vrednici de cele mai primarie locuri.

5. Pana la enceperea envatiaturii, puneti lucrurile voastre en scaun.

6. Asteptati tacut si astemperat enceperea envatiaturii, si memorati cele ce ati envatiat, ca sa puteti responde de veti fi entrebati.

7. Enainte de enceperea envatiaturii, ve sculati cu totii, si rostiti cu umelintia rugaciunea enainte de scoala.

8. Dupre rugaciune scoateti de'n scaun numai acea carte, care este de cerintia pentru envatiatura.

9. Siedeti drept, si tineti manele pe scaun.

10. Cautati la envatiatoriu si ascutati ce ve envatia. Urmati endata cele ce poruncesce envatia-

3.-Earn'a nu mergeti endata la soba, eara veara la fantâna seau la ferasta, ci ve asiediati totdeauna la locul cel ensemnat.

4.-Nu nevedeți unii pre alții pentru locurile de sieduit; pentru că aceste se enpart duple mesur'a syrguintei si a purtării. Syrguiti-ve, ca să ve faceti vrednici de cele mai primarie locuri.

5.-Pâna la enceperea envatiaturei, puneti lucrurile voastre en scaun.

6.-Asteptati tacuti si astemperat enceperea envatiaturei, si memorati cele ce ați envatiat, ca să puteti raspunde de veti fi entrebati.

7.-Enaintea de enceperea envatiaturei, ve sculati cu totii si rostiti cu umelintia, rugaciunea enainte de scoală.

8.-Dupre rugaciune scoateți de'n scaun numai acea carte, care este de cerintia pentru envatiatura.

9.-Siedeti drept, și tineti mânele pe scaun.

10.-Cautati la envatiatoriu si ascultati ce ve envatia.Urmati endata cele ce poruncesce envatia

tóriul. Ascultarea este cea mai năparata datorință a scolăriului.

11. De ve cyama envatiatoriul pe nume, ve sculati, si respundeti cu cuveintia cele ce ve entreaba.

12. Cel ce doresce, sa ceteasca, seau sa raspunda seau sa entrebe ceva, sa faca semn radycând putin man'a.

13. Ceî ce vor fi cyematî la measa sau la tabla, sa iasa de'n scaun fara de a tulburâ pre cei ce sied.

14. Nu superati unii pre altii, si nu daunati unii altor vesmintele cartile, tratazele si altele.

15. Sa nu vorbiti, sa nu sioptiti, sa nu ve jucati cu manele, sa nu cautati enapoiu, se nu frecati cu picioarele, sa nu esiti de'n scaune fara cerintia.

16. En scóala sa nu mancati, si mancare sa nu aduceti cu voi.

17. Fara de nevoe afara sa nu esiti, si sa nu ve cerseti mai enainte de ce va entra cel ce au esit cu envoire.

18. En esitoare sa nu petreceti lung, si sa nu scrieti pe parati. De

Λεξενδapis n. I. K.a. (Veseb. f. d. I. R.L, rom.) 7

toriu. Ascultarea este cea mai năparată dotorință a scolarului.

11.-De ve cyama envatiatoriul pe nume, ve sculați, și răspundeți cu cuveintia cele ce ve întreaba.

12.-Cel ce doarece să ceteasca, seau să răspunda seau să întrebe ceva , să facă semn radycând puțin mână.

13.-Cei ce vor fi cyemați la measa sau la tabla, să iasă de'n scaun, fără de a tulbura pre cei ce sied.

14.-Nu superați unii pre alții, și să daunați unii altor vesmintele, cartile, tratazele și altele.

15.- Să nu vorbiti, să nu sioptiti, să nu ve jucati cu mânele, să nu cautati enapoiu, se nu frecați cu picioarele, să nu esiti de'n scaune fără cerintia.

16.- En scoală sa nu mâncați, și mănecare să nu aduceți cu voi.

17.- Fara de nevoe afara să nu esiti, și sa nu ve cereti mai enainte de ce va entra cel ce au esit cu envoire.

18.-En esitoare să nu petreceti lung, și să nu scrieti pe pareti. De

Legendariu p. I. Cl. (Lefeb. f. a. I. Rl., rom.) 7

au aflat oare care scris pe paréte, să între en scoala, si să spue envatiatoriului.

19. Să nu luăți unii de la alții oare ce pe taina, si să nu vindetți ori daruitți unii altor ceva fără de scirea envatiatoriului.

20. Să nu daunăți, si să nu ungetți nice entru un feliu scăunele, mésele, ferestele úsiele si paréții.

21. Nu aruncăți cărtiuli seau pêne pe sub scăune si să nu făceti necuratenie en scoala.

22. Petréceti en buna envoire si en enpacare fratiásca unii cu alții. Cuvinte urite si ocări să nu să audia entre voi.

23. De între en scoala oare ce om ensemnăt si onorabil, ve sculăți cu totii si stăți cu cuveintia, până nu va dice envatiatoriul să siedetți.

24. Dupre finirea (farsirea) envatiaturei, púneti lucrurile voastre éarasi en rândueala pe scăun.

25. Când cetése envatiatoriul catalogul, cyemat fiind pe nume să se respundia fiecare dicând: sunt.

26. Sculându-ve dicetți cu totii

au aflat oare care au scris pe parete, să ântre en scoala, si să spue envatiatoriului.

19.- Să nu luati unii de la alti oare ce pe taina, si să nu vindeti ori dăruiti unii altor ceva fara de scirea envatiatoriului.

20.- Să nu dăunati, si să nu ungeti nice entru un feliu scoaunele, mesele, ferestele, usiele si paretii.

21.- Nu aruncați cărtiulii seau pene pe sub scaune si să nu faceti necuratienie en scoala.

22.- Petreceti en buna envoire și en enpacare fratiască unii cu altii. Cuvintele urite si ocări să nu se audia entre voi.

23.-De ântre en scoala oare ce om ensemnat si onorabil, ve sculati cu totii si stati cu cuveintia până nu va dice envatiatoriul să siedeti.

24.-Dupre finire (farsirea) envatiaturii, puneti lucrurile voastre earasi en rândueala pe scaun.

25.-Când cetesce envatiatoriul catalogul, cyemat fiind pe nume să se respundia fiecare dictând: sunt.

26.- Sculându-ve diceti cu totii

rugaciunea dupre scoala multiemind pentru bun'a envatiatura.

27. Dupre rugaciune luăti-ve lucrurile, si scăun după scăun esiti câte doi en rând până a fara enainte de scoala. De aice să meârga fiecare cu stemperare drum drept acasa.

III. Petrecerea en beserica.

1. De aveti să mergeti enainte de scóala la beserica, apoi lasati lucrurile voastre en scóala la locul lor.

2. La beserica să mergeti en rând câte doi mai antăiu baeti si apóu baetele cu buna rândueala si tacere. En beserica ve encynati cu cuviintia, diceti rugaciunile si cantati cu umelintia.

3. Dominic'a si serbatoarea ve adunati la oara ensemnata la beserica, stati la locul vostru si petreceti cu cucerie.

4. De cantati, nu strigati peste fire, la procesul publice pastrati buna rândueala, si cantati după condúcerea Catechetului.

5. De'n beserica să nu esiti afara, să nu cautati en o parte si

rugaciunea dupre scoala multiemind pentru bun'a envatiatura.

27.- Dupre rugăciune luati-ve lucrurile, si scaun dupre scaun esiti câte doi en rând pana a fara enainte de scoala.De aice să mearga fiecare cu stemperare drum drept acasa.

III. Petrecerea en beserica

1.- De aveti să mergeti enainte de scoala la beserica, apoi lasati lucrurile voastre en scoala la locul lor.

2.- La beserica să mergeti en rând câte doi mai antâiu băieții și apoiu baetele cu bună rândueala si tacere. En beserica ve encynati cu cuviintia diceti rugaciunile si cantati cu umelintia.

3.- Dominic'a si serbatoare ve adunati la oara ensemnata la beserica, stati la locul vostru si petreceti cu cucerie.

4.- De cantati nu strigati peste fire, la procesii publice pastrați buna rândueala, si cântati dupre conducerea Catechetului.

5.-De'n beserica să nu esiti afara, să nu cautati en o parte si

en alt'a, sà nu vorbiti si sà nu siop-
titi, ci sà ve feriti de toata necu-
veint'a.

6. De treceti pre lânga beserica
seau o cruce seau o icoana sântita,
radycati caciul'a seau palaria si ve
ensemâti eu sânt'a cruce.

IV. Petrécerea afara de besé- rica si de scoala.

1. De mergeti oare unde pe
drum, vé purtati cu cuveint'a. Sà
nu siuerati, sà nu strigati si sà nu
vé bantuiti cu alti pe drum.

2. Sà nu vé acatiati pe copaci,
sà nu ve darapanati pe garduri si pe
siarâmpoae, sà nu vé suiti en turnul
besericeii seau pe alte locuri enalte
si pripore.

3. Sà nu umblati pe drum cu
bétie si cu vérgi, sà nu aruncati
cu pietre si cu hulgari, sà nu en-
prosicati paretii cu tyna si sà nu
zadariti pe drum câni.

4. De ve entalnitii unii cu alti
pe drum, sà nu vé ocariti sà nu ve
certati, sà nu ve vorbiti de réu unii
pre alti, si sà nu rideti unii de alti.

en alt'a, să nu vorbiti, si să nu sioptiti, ci să ve feriti de toate necuveinti'a.

6.- De treceti pre lângă beserica seau o cruce seau o icoana sântita, radycati caciul'a seau palariea si ve ensemnati cu sânt'a cruce.

IV. Petrecerea afara de beserica si de scoala

1. De mergeti oare unde pe drum, ve purtati cu cuveintia. Să nu siuerati, să nu strigati si să nu ve bantuiti cu altii pe drum.

2. Să nu ve acatiati pe copaci, să nu ve darapanati pe garduri si pe siarampoae, să nu ve suiti în turnul besericii seau pe alte locuri enalte ai pripore.

3. Să nu umblati pe drum cu betie și cu vergi, să nu aruncati cu pietre si cu bulgari, să nu en enprosicati paretii cu tyna si să nu zadariti pe drum câinii.

4. De ve entalniți unii cu altii pe drum, să nu ve ocariti, să nu ve certati, să nu ve vorbiti de reu unii pre altii, si să nu rideti unii de altii.

5. Sà nu luàti oare cùm un lucru strain; de atî aflat ceva, aratâti parintilor seau envatiatóriului; mai ales sà nu ve suiti pe garduri ori pe pòmî dupre poame en pomete straine.

6. Acasa nu pierdeti tîmpul en zadar, ci envatiati tablele, cetÿti, scrieti, trasuriti si faceti cele ce ve poroncese parintii.

7. Fàra de envoire sà numergeti de acasa, si sà nu ve jucati. Jucându-ve, nu faceti strigat si vuet mare, nu sariti peste fire, nu alergati peste mesura, si ve feriti de toata necuveinti'a.

8. Earn'a sà nu mergeti pe gyatia seau pe locuri pripore si lunoase, eara vara sà nu entrati en apa adànca la scaldat.

9. Sà nu ve aninati pe drum de cara si de sãni, sà nu ve apropiati de boi si de cai, si sà nu ve bagati unde se tescese oamenii.

5. Să nu luati oare cum un lucru strain; de ati aflat ceva, aratati parintilor seau envatiatoriului; mai ales să nu ve suiți pe garduri ori pe pomi dupre poame en pomete straine.

6. Acasa nu pierdeti timpul en zadar, ci envatiati tabele, cetyti, scrieti, trasuriti si faceti cele ce ve poroncesc parintii.

7. Făra de envoire să nu mergeți de acasa, si să nu ve jucati. Jucându-ve, nu faceti strigat si vuet mare, nu sariti peste fire, nu alergati peste mesura si va feriti de toata necuveinti'a.

8. Earna să nu mergeți pe gyeatia seau pe locuri pripore si lunecoase, eara vara să nu entrati en apa adânca la scaldat.

9. Să nu ve aninati pe drum de care si de sănii, să nu ve apropiati de boi si de cai, si să nu ve bagati unde se tecesec oamenii.

Endeleptniciri.

1.

Care de 'ntre urmatôările lucruri sunt negre, care albe, care verđi; care gálbene, care rosie, care vínete?

Neu'a este —. Earb'a este —. Negreal'a este —. Vioreo'a este —. Aurul este —. Carbúnele este —. Láptele este —. Frúndiele sunt —. Sângele este —. Perzele sunt —. Alamáele sunt —. Varul este —. Dóhotul este —. Cear' este — ori —. Cere siele coapte sunt — ori —. Prúnele sunt — ori —. Trandafirii sunt — ori —.

2.

Care de entre urmatóarele lucruri sunt acre, dulci amare, mistretie?

Miere'a este. — Macrisiul este. — Zacháru este —. Pelinul este —. Cerésiele sunt — ori —. Perzele verđi sunt — eara cele coapte sunt —. Mérele sunt — ori — ori —. Otietul este —. Mustul este —. Fiere'a este —. Visiënele sunt mai — decât cerésiele —. Pérele sunt mai — decât mérele.

3.

Care páseri cânta subtire? care gros? care frumos? Care vite rag? care necyaza? care urla?

Ciocarlic'a cânta. — Mierl'a cânta mai — decât styglétiul. Privigytoarea cânta mai

Endeleptniciri

1

Care de 'ntre urmatoarele lucruri sunt negre, care albe, care verdi; care galbene, care roșie, care vinete?

Neu'a este _____. Earb`a este _____. Negreal'a este _____. Vioreo'a este _____. Aurul este _____. Carbunele este _____. Laptele este _____. Frundiele sunt _____. Sângele este _____. Perzele sunt _____. Alamâele sunt _____. Varul este _____. Dohotul este _____. Cear' este ____ ori _____. Cere siele coapte sunt ____ ori _____. Prunele sunt ____ ori _____. Trandafirii sunt ____ ori _____.

2

Care de entre următoarele lucruri sunt: acre, dulci, amare, mistretie?

Miere'a este ____ Macrisiul este _____. Zacharul este _____. Pelinul este _____. Ciresiele sunt ____ ori _____. Perzele verdi sunt ____ eara cele coapte sunt ____ Merele sunt ____ ori ____ ori _____. Otietul este _____. Mustul este _____. Fiere'a este _____. Visienele sunt mai ____ decât ciresiele. Perele sunt mai ____ decât merele.

3

Care paseri cânta subtire? care gros? care frumos? Care vite rag? care necyeaza? care urla?

Ciocârlic'a cânta _____. Mierl'a cânta mai ____ decât stygletiu. Privigytoarea cânta mai

frumos — decât dio'a. Boii si vácele — eara cáii —. Lupii si léii úrta. Cucul cânta — eara pitigoii toamn'a —. Miéuna —. Cárae —. Scyauna —.

4.

Care lucruri amirose? si care put?

Flórule —. Hóitul —. Trandafirii amirose mai frumós decât —. Busuiócul amirose si dupre ce se —. Tulipán'a este frumoasa dara nu —. Necuratieni'a —.

5.

Care lucruri sunt vertóase? si care mói?

Fiérul este —. Périn'a este —. Stearul este mai — decât bradul. Piatr'a este mai — decât caramid'a.

6.

Care de'entre urmatoarele lucruri sunt rotunde? mucyete? ascutite? sau désierte?

Oul este —. Meas'a este — seau —. Cutilul este —. Cof'a este — sau —. Pérele sunt — seau —. Sabiea este —. Cóarnele sunt en luntrù —. Furc'a este —. Ocyi sunt —. Oal'a snna, când este —.

7.

Cum se arata lun'a plina? — Cum sunt cóarnele vitelor? — Cum este roata? — Cum este briciul? — Cum sunt picióarele mései? — Cum este butea când suna? — Cum este fundul pacharului? — Cum sunt gympii de trandafir? —

frumos ___ decât dio'a. Boii si vacile _____ eara caii
___. Lupii si leii urla ___. Cucul cânta ___ eara pitigoiul
toamna' ___. Mieuna ___. Cârâe ___. Scyauna ___.

4

Care lucruri amirose? și care put?

Florile ___. Hoitul ___. Trandafirii amirose mai
frumos decât ___. Busuiocul amirose si după ce se
___. Tulipân'a este frumoasa dara nu ___. Necurățieni'a
_____.

5

Care lucruri sunt vertoase? si care moi?

Fierul este ___. Perin'a este ___. Stearul este
mai _____ decât bradul. Piatr'a este mai ___ decât
caramid'a.

6

Care de'ntre urmatoarele lucruri sunt: rotunde?
mucyete? ascutite? sau desierte?

Oul este ___. Meas'a este ___ seau ___. Cutitul
este _____. Cof'a este ___ sau ___. Perele sunt ___ seau
___. Sabiea este ___. Coarnele sunt en luntru _____.
Furc'a este ___. Ocyi sunt _____. Oal'a suna, când
este _____.

7

Cum se arata lun'a plina? ___ Cum sunt coarnele
vitelor? ___ Cum este roata? ___ Cum este briciul? ___
Cum sunt picioarele mesei? ___ Cum este butea când
suna? ___ Cum este fundul pacharului? ___ Cum
sunt gympii de trandafir? _____

8.

Care vite au patru picioare? — Cine zboara en aer? Cine enoata pe apa? Cine enoata en apa? Care pásere vede mai bine noaptea decât dio'a? Cine lucreaza siedind? Cine lucreaza mergând? Care copáci nu au frunze? Care flori au gympí? Care musca engympa?

9.

Care vita samana oamenilor? — Care selbátécime are coada scurta si urecy lungi? Care dobitóc ne dà lapte si lâna? Care pasere nu clocésce singurà oaele sale? care paseri vin primaveara, si se duc toamn'a de'n țiar'a noustra? Cu ce se ápara vítele de musce?

10.

En care luna este dio'a cea mai lunga? Când este dio'a mica si noaptea mare? Când umblá oamenii pe apa sa pe pamânt uscat? Care paseri traesc en parécye? Care pânza este cea mai slaba? — Care roata se envertésce en apa? — De care dobitoc se tem șioarecii foarte? Când sied copii en casá? — Pe ce se cunoasce beséric'a? Care copáciu remâne veaar'a zi ean'a verde?

8

Care vite au patru picioare? _____ Cine zboara en aer? _____ Cine enoata pe apa? _____ Cine enoata en apa? _____ Care pasere vede mai bine noaptea decât dio'ă? _____ Cine lucreaza siedind? _____ Cine lucreaza mergând? _____ Care copaci nu au frunze? _____ Care flori au gyimpi? _____ Care muscă engympa? _____

9

Care vita samana oamenilor? _____ Care selbate-cime are coada scurta si urecyi lungi? _____ Care dobitoc ne dă lapte si lâna? _____ Care pasere nu clocesce singură oaele sale? _____ Care paseri vine primaveara, si se duc toamn'a de-n tiar'a noustra? _____ Cu ce se apara vitele de musce? _____

10

En care luna este dio'ă cea mai lunga? Când este dio'ă mica si noaptea mare? Când umbla oameni pe apa si pe pamânt uscat? Care paseri traesc în parecye? Care pânza este cea mai slaba? _____ Care roata se envertesce en apa? _____ De care dobitoc se tem sioarecii foarte? Când sied copii en casa? _____ Pe ce se cunoasce beseric'a? Care copaciu remâne vea'ă si earnă verde?

Paramii poporene.

1. Ce ai deprîns en teneretie, vei aflà la batranetie.
2. Dio'a ce ai trecut, nu se 'ntoarce mai mult.
3. Syrguinciósul se descinge mancând, eara lenesiul si moare flamând.
4. Syrguinti'a face pânz'a, eara lenea pierde vremea.
5. Cel ce doarme dio'a, flamândiesce noaptea.
6. Vicleanul fagaduesce, eára nebñnul trage nadezde.
7. Bab'a calatoare, n'are serbetoare.
8. Picúsiu la picúsiu, si se face un caúsiu.
9. Cine nu crútiã sialàul, nu cápeta leul (fiorinul).
10. Fà ce este bine, si nu te teme de nime.
11. Cápul plecat, sabia nu-l taie.
12. Mielul blând suga la doaua mame.
13. Când mi-î bine, toti cu mine; când mi-î rêu, remân eu.
14. La búzele dulci, se aduna multi; eara la cele peline, nũ mai vine nime.
15. Ce tie nuti place, altúia nu face.
16. Nũ cum cúgeta omul, ci cum dà Domnul.
17. De demineatia se cunoasce, ce feliu de tẽmp va sà fie peste díoa.
18. Cum este darul, asiai si multíemit'a.

Paramii poporene

1. Ce ai deprins en teneretie, vei afla la batranetie.
2. Dio'ă ce au trecut, nu se 'ntoarce mai mult.
3. Syrguinciosul se descinge mâncând, eară lenesiul si moare flamând.
4. Syrguinti'a face pânz'a, eara lenea pierde vremea.
5. Cel ce doarme dio'ă, flămândiesce nopatea.
6. Vicleanul fagaduesce, eara nebunul trage nadezde.
7. Bab'a calaoare, n'are serbetoare.
8. Picusiu la picusiu si se face un causiu.
9. Cine nu crutia sialaul, nu capeta leul (fiorinul).
10. Fă ce este bine, și nu te teme de nime.
11. Capul plecat, sabia nu-l taie.
12. Mielul blând suga la doaua mame.
13. Când mi-i bine, toti cu mine; când mi-i reu, rămân eu.
14. La buzele dulci, se aduna multi; eara la cele peline, nu mai vine nime.
15. Ce tie nuti place, altuia nu face.
16. Nu cum cugeta omul, ci cum dă Domnul.
17. De dimineatia se cunoasce, ce feliu de temp va să fie peste dioa.
18. Cum este darul, asia si multiemit'a.

19. Omul tacut este tuturor placut.
20. Mai bine serac si curat, decum bogat si cu pecat.
21. En care camèsia te-ai manieát en aceea vei si desmanieà.
22. Tot deaun'a urma alege, si ce ai semenat, acéea vei culege.
23. Ride vèrsi'a de balta, si bab'a de fata.
24. Vorb'a lunga seracie'a ómului.
25. Cel ce cumpara cele de prisós, vinde apóiu cele de folos.
26. Stráinul cruciáriu trece prin buzunariu.
27. Cel ce este enpacat cu putin, acel'a are toate en plin.
28. Multiemit'a seáca, nimerúť nu e draga.
29. Limba dúlce, venín aduce.
30. Mai buna este vrabiea en mâna decum cíoar'a en par.
31. Cel ce asteapta mura en gura, nu adunje dioa buna.
32. Barbátul cânta en flúer, eara femeea plânge de foame.
33. Cine s'au fript en ferbinte, sufla si pe rece.
34. Unde fiérb multe, nu'í ce mancà, si unde cânta multí, nuí unde jucà.
35. Córbul córbului nu scoate ocyi.
36. Tot fierariul láuda siatra sa.
37. Paserea pïere pe limba sa.

19. Omul tacut este tuturor placut.
20. Mai bine serac si curat, decum bogat si cu pecat.
21. En care camesia te-ai manieat en acea te vei si desmaniea.
22. Tot deaun'a urma alege, si ce ai sememat, aceea vei culege.
23. Ride versi'a balta, si bab'a de fată.
24. Vorb'a lunga, seracie'a omului.
25. Cel ce cumpara cele de prisos, vinde apoiu cele de folos.
26. Strainul cruciaru trece prin buzunariu.
27. Cel ce este enpacat cu putin, acel'a are toate en plin.
28. Multiemit'a seaca, nimerui nu e draga.
29. Limba dulce, venin aduce.
30. Mai buna este vrabia en mâna decum cioar'a en par.
31. Cel ce asteapta mura en gura, nu adjunge dioa buna.
32. Barbatul canta en fluer, eara femeea plânge de foame.
33. Cine s'au fript en ferbinte, sufla si pe rece.
34. Unde fierb multe, nu'i ce manca, si unde cânta multi, nui unde juca.
35. Corbul corbului nu scoate ocyi.
36. Tot fierariul lauda siatra sa.
37. Pasarea pierre pe limba sa.

Decalog spre pastrarea sanatatei.

1.

Aer proaspet si curat
Este bun de respirat,
Ear' putoarea strica foarte
Si n'a duce sanatate.
Deci pastreaza cea aleasa
Curatienie en casa.

2.

Daca seteá te aprinde
Ap'a rece bine prinde,
Dar' si ast'a beutura
Búna-í numai cu mesura.

3.

Daca nu esti pre flamând
Nu mancá cu alti 'n rând;
Eara de te-ai saturat,
Enceteaza de mánecat.

4.

De mic deprinde-te a lucrá,
Si bine te vei entrarmá;
De mic de-í fi syrguincios
Ve-í fi crescut si sanatos.

5.

Sómnul pre om entrarméaza,
Somnul pre om prospeteaza;
Dio'a lucra, ostenesce
Eara noaptea odychnesce.

Decalog spre pastrarea sanataiei

1.

Aer proaspet si curat
Este bun de respirat,
Ear' putoarea strica foarte
Si n'a duce sanetate.
Deci pastreaza cea aleasa
Curatienie en casa.

2.

Daca setea te aprinde
Ap'a rece bine prinde,
Dar' și ast'a beutura
Buna-i numai cu mesura.

3.

Daca nu esti pre flamând
Nu manca cu alti 'n rând;
Eara de te-ai saturat,
Enceteaza de mâncat.

4.

De mic deprinde-te a lucra,
Si bine te vei entrarma;
De mic de-i fi syrguincios
Vei fi crescut si sanatos.

5.

Somnul pre om en entrarmeaza
Somnul pre om prospeteaza;
Dio'a lucra, ostenesce
Eara noaptea, odychnesce.

6.

Trúpul tâu sà-l tîspalat,
Si vesmêntul tâu curat,
Scýmburî albe si curate
Sunt spre lunga sanetate.

7.

De machnire te feresce,
Cà ca viatî-atî otra vesce,
Si de répedea manie,
Cà aduce betegie.

8.

Nic' pre calda nic' pre rece
Fie cas'a de a petrece,
Earn'a nu'mblà desbracat
Eara vear'a encrosînát.

9.

Feresce cápul de udeala,
Pântecele de receala,
Picióarele de umediála
Si mizlocul de opinteala.

10.

Contenesce te de toate
Care nu-s spre sanetate;
Fiî la toate cu mesura,
Proaspet si cu voie buna
Cà veî crésce sanetós
Si veî fi pre norocós.

6.

Ttrupul tău să-l tii spălat,
Si vesmântul tău, curat,
Scymburi albe si curate
Sunt spre lunga sanetate.

7.

De machnire te feresce,
Că ca viati-ati otra vesce,
Si de repedea manie,
Că aduce betegie.

8.

Nic' pre caldă, nic' pre rece,
Fie caș'a de a petrece,
Earn'a nu'mbla desbrăcat
Eara vear'a en encrosinat.

9.

Feresce capul de udeala,
Pântecelede receala,
Picioarele de umediala
Si mizlocul de opinteală.

10.

Contenesce te de toate
Care nu-s spre sanetate;
Fii la toate cu mesura,
Proaspet si cu voie buna
Ca vei cresce sanetos
Si vei fi pre norocos.

Къспринска кърпий.

Ачест легендарй се къспринде де'н треј фелйзрй де матерйй: 1. Нъръчйзны де'н исторйеа патъралъ; 2. нъръчйзны морале, шй 3. Регъле шй дивъдъгъзрй деспре петречереа дн вйаца чеа де тоате зйлеле.

Партеа дптгъа.

	Феаца.
Дескриереа прймъверйй	1
„ верйй	2
„ тоатней	3
„ ерней	—
Деспре плапте	4
„ ппъшошй	5
„ гръж	—
„ секаръ	6
„ варавъле	—
„ кълпепъ	7
„ орез	—
„ маслйнй	8
„ вйе	9
„ стокпн	—
„ поателе domestiche	10
„ коначйй де кодръ	11
Прывйгоаре	13
Къкъл	—
Бъха саѣ вѣфнйца	14
Кокостжркъл	15
Поръшвйй	16
Алвйна	17
Паингънъл	18
Ракъл	19
Шерпйй	20
Епъреде	—
Лъпъл	21
Червъл	22

Cuprinsul cărții

Acest legendariu ce cuprinde de'n trei feliuri de materii:

1. Nărăciuni de'n istoria naturală;
2. Părăciuni morale, și
3. Regule și învățături despre petrecerea în viața cea de toate zilele.

Partea întâia

	feța
Descrierea primăverii	11
” verii	13
” toamnei	15
” ernii	15
Despre plante	17
” păpușoiu	19
” grâu	19
” secară	21
” barabule	21
” cânepă	23
” orez	23
” maslinu	25
” vie	27
” smochin	27
” poamele domestice	29
” copacii de codru	31
Privighitoare	35
Cucul	35
Buha sau bufnița	37
Cocostârcul	39
Porumbii	41
Albina	43
Paingănul	45
Racul	47
Șerpia	49
Epurele	49
Lupul	51
Cerbul	53

	Феаца.
Арічѣла	23
Калѣа	24
Оіле	25
Брѣла	26
Мотіада	27
Оаменіі	28

Партеа а доаѣ.

Нъръчѣвнѣ морале.

Косма Бѣковінеанѣла	33
Рѣгъчѣвнеа зпѣі копіа	35
Дѣмнезеѣ vede тоате	37
Фіѣла чел вѣп	39
Бѣлѣа ші пепотѣла	42
Мічѣвна адѣче ла рѣшіне	44
Че дѣе пѣцї плаче алтѣеа пѣ фаче	45
Чела че есте дндестѣлат кѣ пѣцїп се фаче vrednik de мѣлт	47
Фѣкѣторіѣла de віне	48
Шепте фрацї ші шепте веде	50
Чірта пѣ адѣче фолос	52
Вікленіа адѣче ла рѣшіне	53
Авѣтѣла ші сѣракѣла	56
Сѣлѣтатеа есте авѣдїе таре	57
Несацїѣла адѣче тоарте	59
Вѣетѣла ші вїшенеле	60
Мѣсчеле ші паіпгѣлѣла	62
Сіргѣінда адѣче прісосалѣ	65
Дндърѣптнїчїа адѣче пеплѣчере	67
Драгостеа кѣтрѣ апроапеле	68

Партеа а треїа.

Регѣле практїче.

Длвѣрѣвѣтѣрї морале	70
Регѣле сколастїче	94
Фелїзїрте днделентнїчїрї	102
Паратїї понорене	105
Декалог десїре пѣстрареа сѣлѣтатеї	107

Саѣ тїпѣрїт ла Л. Грѣнд.

	feța
Ariciul	55
Calul	57
Oile	59
Ursul	61
Momița	63
Oamenii	65

Partea a doua
Narăciuni morale

Cosma Bucovineanul	75
Rugăciunea unui copil	79
Dumnezeu vede toate	83
Fiiiul cel bun	87
Bunul și nepotul	93
Minciuna aduce la rușine	97
Ce ție nuți place altuia nu face	99
Cela ce este îndestulat cu puțin, se face vrednic de mult	103
Făcătorii de bine	105
Șapte frați și șapte bețe	109
Cirta nu aduce folos	113
Violenia aduce la rușine	115
Avutul și săracul	121
Sănătatea este avuție mare	123
Nesațiul aduce moarte	127
Băetul și vișenele	129
Muscele și păingănul	133
Sirguinta aduce prisosală	139
Îndărătnicia aduce neplăcere	143
Dragostea cătră aproapele	145

Partea a treia
Regule practice

Învățături morale	149
Regule scolastice	197
Feliurite îndeletniciri	213
Paramii poporene	219
Decalog despre păstrarea sănătății	223